

શ્રી યશોવિજયજી

જ્ઞેન ગ્રંથમાળા

દાદાસાહેબ, ભાવનગર.

ફોન : ૦૨૭૮-૨૪૨૫૩૨૨

૩૦૦૪૮૪૬

૩૦૨૩

શ્રી

રાસમાળા

ભાગ ત્રીજો.

રચયિતા :—

મુનિ રામચંદ્રજી (કચ્છી)

॥ ॐ અહુમ્ ॥

સ્વ. આચાર્યશ્રી કર્મસિંહજી સ્વામી-સ્મારક

શાસ્ત્રમાળા : મહુકો ૩૭-૩૮ મો.

શ્રી

જૈન રાસમાળા

ભાગ ૩ નો

રચયિતા:-

મુનિ રામચંદ્રજી (કર્ચી)

પ્રકાશક

કચ્છવાંકીના રહીશ શાહ વજપાર હીરજી તથા
હીરજી મોંજીશીની આર્થિક સહાયથી—

જીવનલાલ છગનલાલ સંઘવી
પંચલાઈની પોળ, અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ૧ લી

પ્રત ૫૦૦

ઈ. સ. ૧૯૪૬

સં. ૨૦૦૨

ધી નવપ્રભાત પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં શા. મણીલાલ છગનલાલે છાપ્યું.

કે. ધીકાંટા રોડ : અમદાવાદ.

અર્પણપત્રિકા

સ્વર્ગસ્થ આચાર્ય ભગવાન્

ગુરુદેવ શ્રી કૃર્મસિંહજી સ્વામિન્ !

આપ મહારા અગ્રાધ ઉપકારી છો. આપે મને રત્ન-
ત્રયીની પ્રતીતિ કરાવીને તથા ભાગ્યવતી ભાગવતી પવિત્ર
દીક્ષા આપીને, મહારા જીવનને ઉન્નત બનાવ્યું. આપશ્રીજીના
સમીપમાં રહી સદ્વિકસિત જ્ઞાન સેવ્યું. જે જ્ઞાનની પ્રસાદી
વડે મહારી અદ્યપ્રતિથી ધર્મ અને સત્યના વિષય ઉપર,
કથા રૂપે ગુર્જરગિરામાં આ રાસની રચના કરી આપશ્રીના
અસીમ ઉપકાર રૂપ ઋણથી મુક્ત થવા આપશ્રીના અમર
એવા આત્માને વિનમ્ર ભાવે આ પુસ્તક અર્પણ કરી મહારા
આત્માને કૃતકૃત્ય માનું છું.

વીર સં. ૨૪૭૨
ફાગણ શુદ્ધ ૫ ગુરુ
છસરા-કચ્છ

}
}
}

આપશ્રીનો સદાનો ઋણિ
શિષ્ય રામચંદ્રજી

વિજયપતાકા

રે પુ રે

દા પા રે પા દા

શ્રી ભી દા પા દા ભી શ્રી

શ્વ પા શ્રી દા દા ભી શ્રી પા શ્વ

આ ના શ્વ પા શ્રી ભી શ્રી પા શ્વ ના થા

શ ય થા ના શ્વ પા શ્રી પા શ્વ ના થા ય શ

ભું ર શ ય થા ના શ્વ પા શ્વ ના થા ય શ ર ભું

મઃ મ ભું ર શ ય થા ના શ્વ ના થા ય શ ર ભું મ મઃ

ના

જાપ-

ૐ શ્રી પાર્શ્વ શરણ

મમઃ

સં. ૨૦૦૨ ના

અક્ષયતૃતીયા. શુક

થા

ય

શ

ર

ભું

મ

મઃ

આ જાપ નિત્ય પ્રત્યે

જપવાધી આત્મીક

શાન્તિ મળે છે.

યોજક-

મુનિ રામચંદ્રજી.

વિજયપતાકા

યોજક—

પૂ સં. ૨૦૦૨ ના ફાલ્ગુન

મુનિ રામચંદ્રજી શ્રી જય શ્રી વદ ૨ મંગળવાર.

મં ક શ્રો ક મં કૃષ્ણ-છસરા.

હ સિં મં ક મં સિં હ

સ્વા જી હ સિં મં સિં હ જી સ્વા

ભ્યો મિ સ્વા જી હ સિં હ જી સ્વા મિ ભ્યો

મો ન ભ્યો મિ સ્વા જી હ જી સ્વા મિ ભ્યો ન મો

મઃ ન મો ન ભ્યો મિ સ્વા જી સ્વા મિ ભ્યો ન મો ન મઃ

સ્વા

આચાર્યશ્રી

મિ કર્મસિંહજીસ્વામી.

જન્મ સં. ૧૮૮૬ વાંકી

ભ્યો દિક્ષા સં. ૧૯૦૪ સિદ્ધપુર

ન

આચાર્યપદ સં. ૧૯૫૬

મો અવસાન સં. ૧૯૬૯

માંડવી.

ન

મુંદ્રા.

મઃ

વિજયપતાકા

યોજક-

પૂ. સં. ૨૦૦૨ ના ફાલ્ગુન

મુનિ રામચંદ્રજી

શ્રી જય શ્રી

વહ ૨ મંગળવાર

ગ ના શ્રી ના ગ

કચ્છ-છસરા.

દ્ર ચં ગ ના ગ ચં દ્ર

સ્વા જી દ્ર ચં ગ ચં દ્ર જી સ્વા

ભ્યો મિ સ્વા જી દ્ર ચં દ્ર જી સ્વા મિ ભ્યો

મો ન ભ્યો મિ સ્વા જી દ્ર જી સ્વા મિ ભ્યો ન મો

મઃ ન મો ન ભ્યો મિ સ્વા જી સ્વા મિ ભ્યો ન મો ન મઃ

સ્વા

આચાર્યશ્રી-

મિ નાગચંદ્રજીસ્વામી.

જન્મ. સં. ૧૯૩૬ ભોળાય

ભ્યો

દિક્ષા સં. ૧૯૪૭ લાઠી

યુવાચાર્ય પદ સં. ૧૯૮૪

ન

આચાર્ય પદ સં. ૧૯૯૨

મુંદ્રા.

મો

માંડવી.

ન

મઃ

વિજયપતાકા

ચોજક-

મુ

સં. ૨૦૦૨ ના ફાલ્ગુન

મુનિ રામચંદ્રજી

મ નિ મ

વદ ૨ મંગળવાર

રા હા મ હા રા

કચ્છ-જસરા.

શ્રી જ રા હા રા જ શ્રી

જે મા શ્રી જ રા જ શ્રી મા જે

ચં ક જે મા શ્રી જ શ્રી મા જે ક ચં

જી દ્ર ચં ક જે મા શ્રી મા જે ક ચં દ્ર જી

મિ સ્વા જી દ્ર ચં ક જે મા જે ક ચં દ્ર જી સ્વા મિ

પ્રજ્ઞાશિલ શ્રી-

જે

માણેકચંદ્રજીસ્વામી

જન્મ. સં. ૧૯૪૦ ભોખાય.

ક

દિક્ષા સં. ૧૯૫૪, લુણી

અવસાન. સં. ૧૯૬૩

ચં

લિ. મુનિ રામચંદ્રજી

ભોખાય

દ્ર

જી

સ્વા

મિ

રાસ કર્તાનો ટુંક જીવન-પરિચય.

આ રાસના કર્તા સેવાભાવી મુનિ મહારાજ શ્રી રામચંદ્રજી સ્વામી છે. તેમનો ટુંક જીવન-પરિચય વાચક વંદને કરાવવાની જરૂર છે. તે હેતુથી લખવાની ઇચ્છા થાય છે.

તેઓશ્રી કચ્છ દેશના કાંઠી વિભાગમાં એક સુંદર ગામ શ્રી પત્રીના વતની છે. આ ગામમાં વીસા ઓસવાળા સાતિના જોમ ધર્મ પાળતા ગૃહસ્થોનાં ઘરો સારી સંખ્યામાં છે. તેમાં જૈન ચેતાંત્ર સ્થાનકવાસી, આઠ કોટી મ્હોટા પક્ષના અનુસંગી, છેડા અવટકી, શાહ શિવજી હરશી વસતા હતા. તેઓ સ્વભાવે ભોળા, ભદ્રિક અને સન્નનતાના ગુણવાળા હતા. તેમના ધર્મપત્ની માંકુઆઈ હતા. જેઓ કસેલા શરીરવાળા, કામની આવડતવાળા અને ધર્મશીલ હતા.

શિવજી શાહ મુંઝઈમાં દાણાની વખારમાં સ્વતંત્ર ધંધો કરતા હતા. પ્રમાણિકતાપૂર્વક ધંધામાં ઠીક આગળ વધ્યા હતા. તેમને કાર નામે એક મ્હોટો પુત્ર હતો. ત્યાર પછી સં. ૧૯૪૭ ના ભાદરવા શુદ્ધ ૪ ને બુધવારના રોજ તેમને ત્યાં મુંઝઈમાં જ ખીમ પુત્રનો જન્મ થયો. જેનું નામ રત્નસિંહ પાડવામાં આવ્યું. તેનું પાલન માતાપિતા અતિ કોડથી કરતા હતા.

કાળની ગતિ અતિ ગહન છે. એ પુત્ર સાતે વર્ષનો થતાં તેના પિતાશ્રી શિવજી શાહ મુંઝઈમાં પ્લેગમાં સંપડાઈને સ્વર્ગવાસી થયા. આ વખતે તેમના ધર્મપત્ની માંકુઆઈ ગામશ્રી પત્રીમાં રહેતા હતા. અણુધાર્યા પતિના અવસાનના આ અશુભ સમાચાર સાંભળી તેમના મનને ભારે આઘાત થયો, પરંતુ કાળની ગહન ગતિ આગળ કોઈનું બળ-જોર ચાલતું નથી. આમ મનને શાંત કરી પુત્રોમાં જ સુખની આશા રાખી સમય પસાર કરવા લાગ્યા. ન્હાના પુત્ર રત્નસિંહને

ગામમાં ચાલતી નિશાળમાં ભણવા મોકલવા લાગ્યા. ગુજરાતી પાંચ ધોરણનો અભ્યાસ રત્નસિંહે પૂરો કર્યો.

રત્નસિંહ પૂરા પંદર વર્ષની ઉંમરે પહોંચતાં પુત્ર વત્સલ માતા પણુ આશાભર્યા સ્વર્ગવાસી થયા. આ બનાવથી રત્નસિંહના હૃદયમાં અત્યંત દુઃખ થયું અને સંસાર તેને અકારો થઈ પડ્યો. સંસારમાં સંયોગ અને વિયોગ મનુષ્ય ઉપર કેવા આવે છે ? અને સંસાર કેવો સ્વાર્થી છે ? તેના અવાર નવાર રત્નસિંહને અનુભવો થવા લાગ્યા.

સં. ૧૯૬૭ ની સાત્રમાં પત્રી ગામના શ્રી સંઘની અત્યાગ્રહભરી ચાતુર્માસનો વિનંતિ થતાં આચાર્ય ગુરુદેવ શ્રી કર્મસિંહજી સ્વામી ઠા. ૫ થી ચાતુર્માસ બિરાજ્યા. આ ગુરુવર્ષ શ્રી સંસાર પક્ષના રત્નસિંહના દાદાના કુટુંબી હતા. જેથી રત્નસિંહભાઈ પણુ ધર્મસ્થાનકમાં ગુરુવર્ષ પાસે આવજન કરવા લાગ્યા. પૂર્વનાં શુભ કર્મના ઉદ્દેશ સાધુ-સમાગમ પ્રિય લાગ્યો અને તેમની પાસે ધાર્મિક પ્રાથમિક અભ્યાસ-સામાયિક-પ્રતિક્રમણ વગેરેનો કર્યો. ચાર માસના ગુરુદેવના સમાગમથી ધર્મભાવનાની ખૂબ જાગૃતિ, સંસાર પ્રત્યે ઉદાસીનતા અને ભાગવતી દીક્ષા લેવાની પ્રવ્જળ ઈચ્છા થઈ. એ ભાવના ગુરુશ્રીજીને જણાવી. તેમની યોગ્યતા જાણી ગુરુશ્રીએ પણુ સહાનુભૂતિ દર્શાવી. જેથી ચાતુર્માસ પૂર્ણ થતાં સાંસારિક કેટલાંએક કાર્યો પતાવી રત્નસિંહભાઈ ગુરુશ્રી સાથે રહી ધાર્મિક-શાસ્ત્રીય અભ્યાસ કરવા લાગ્યા. સત્રા વર્ષ ગુરુ સમીપે રહી કેટલુંક જ્ઞાન મેળવ્યું. ત્યારપછી મુંબઈ વસતા પોતાના વડિલ બંધુ કાફલાઈ પાસેથી રૂબરૂમાં દીક્ષા લેવાની સંપૂર્ણ સમ્મતિ મેળવી. તેમજ પત્રી ગામમાં વસતા પોતાના સગા બહાલાઓની શાંતિથી અનુજ્ઞા મળતાં પત્રીના શ્રી સંઘે આચાર્ય ગુરુદેવ શ્રી કર્મસિંહજી સ્વામી વિગેરે મુનિરાજને તેડાવી સં. ૧૯૬૮ ના ફાગણ શુદ્ધ ૩ ને બુધવારે ભાઈ રત્નસિંહની દીક્ષાનો પૂર્ણ ઉત્સાહથી ખૂબ મહોત્સવ કર્યો. પૂજ્ય ગુરુવર્ષશ્રીએ ભાઈ રત્નસિંહને દીક્ષા આપીને તેમનું નામ રામચંદ્રજી

સ્થાપન કર્યું. આ મહોત્સવ પ્રસંગે સાધુ-સાધ્વીઓની સારી હાજરી હતી. તેમજ ખ્હારગામનાં પણ બધાં સ્ત્રીપુરુષોએ હાજરી આપી લાલ લીધો હતો.

આ વખતે પૂજ્ય ગુરૂવર્ય શ્રી કર્મસિંહજી સ્વામી ૮૪ વર્ષના વૃદ્ધાવસ્થાવાળા હોવાથી પત્રીના શ્રી સંઘે સ્થિરવાસ રહેવાની વિનંતિ કરી. પરંતુ મુંદ્રા શહેરમાં પૂજ્યશ્રીજીના પરમ ભક્ત દોશી માણુકચંદ ભાઈ બહુ જ ખિમાર હતા. તેમણે અભિગ્રહ કર્યો કે ‘ પૂજ્યશ્રીજી અત્રે પધારી મને દર્શન આપે તો જ અન્નપાણી લેવું. ’ આ અભિગ્રહનો સંદેશો મુંદ્રા સંઘના નેતા રામજીભાઈ લાલચંદે પત્રી આવીને પૂજ્ય શ્રીજીને સંભળાવ્યો અને મુંદ્રે પધારવાની અતિ આગ્રહ ભરી વિનંતિ કરી; જેથી પૂજ્યશ્રીજી ફાલ્ગુન શુદ્ધ ૫ ને શુક્રવારના રોજે લાખાપુર અને ભોરારાના શ્રાવકોને દર્શન આપી સીધા મુંદ્રે પધાર્યા. જેથી માણુકચંદ દોશીને ખૂબ આનંદ થયો અને તેમનો અભિગ્રહ પૂરો થયો.

પૂજ્યશ્રીજી અવસ્થાના કારણે લાંબો વિહાર થતો ન હોવાથી, નજરનું તેજ ઓછું થવાથી, મુંદ્રા શ્રીસંઘની અત્યાગ્રહભરી નમ્ર વિનંતિથી અને શિષ્યોની સહાનુભૂતિથી મુંદ્રા શહેરમાં સ્થિરવાસ રહ્યા. આ પ્રસંગે મુંદ્રા શ્રીસંઘે પૂજ્યશ્રીજીની સેવા-ભક્તિ અને સમાગમનો અલભ્ય લાભ લીધો. રામચંદ્રજી મહારાજની બીજી મ્હોટી દીક્ષા પૂજ્ય-શ્રીજીની હાજરીમાં મુંદ્રા શહેરમાં શાહ નથુ કર્મસિંહના ધર્મપત્ની માંકુ-બાઈએ ઉત્સાહપૂર્વક ખર્ચેલ દ્રવ્યથી અને ત્યાંના શ્રીસંઘની ઉત્તમ લાગણીથી થઈ.

ત્યારપછી ચાતુર્માસનો કાળ નજીક આવતાં રામચંદ્રજી મુનિને પકન પાકન કરાવવા માટે પ્રજાશીલ મહારાજ શ્રી માણુકચંદ્રજી સ્વામીની સાથે ચોમાસું પત્રી ગામે રહેવાની પૂજ્યશ્રીજીએ આજ્ઞા આપી. એટલે ત્યાં રહી બુદ્ધિ અનુસાર ખંતથી જ્ઞાનનો અભ્યાસ કરવા લાગ્યા. પાછળથી પૂજ્યશ્રીજીને બીજા આષાઢ શુદ્ધ ૧૫ ના દિવસે ગુર્દોનો

વ્યાધિ થયો. શ્રીસંઘે અનેક ઉપાયો કરાવવા છતાં વ્યાધિ શમ્યો નહિ. એટલે પૂજ્યશ્રીજીએ વ્યાધિ અસાધ્ય જાણીને અનશન વ્રત આદર્યું. સાથેના શિષ્યોએ આરાધના કરાવી અને સિદ્ધાંતોનું શ્રવણ કરાવ્યું. બીજા આષાઢ વદી ૪ ના દિવસે વ્યાધિએ જોર કર્યું, એટલે પત્રી ગામમાં બિરાજતા મહારાજશ્રી માણકચંદ્રજી સ્વામીને તેડવા મહુદ માણસ શ્રીસંઘે મોકલાવ્યો, પરંતુ તેમને માટે ગુરૂદેવનાં અંતિમ દર્શન થવાનું સર્જાયું ન હોવાથી આષાઢ વદી ૫ ને શનિવારના પ્રભાતમાં સાત વાગતાં પૂજ્યશ્રીજી સમાધિલાવે બે દિવસનું અણસણ પૂર્ણ કરી સ્વર્ગવાસી થયા. માણકચંદ્રજી મહારાજ તથા રામચંદ્રજી મહારાજ પત્રીથી વિહાર કરી સીધા ૧૧ વાગે મુંદ્રે પધાર્યા. ગુરૂર્થશ્રીજીના અવસાનના સમાચાર સાંભળી ભારે આઘાત થયો. તેમજ આ બનાવથી સકળ ચતુર્વિધ સંઘને પણ ધ્રોણ ખેદ થયો, પરંતુ ભાવિલાવ આગળ કોઈનું જોર ચાલતું નથી. ગુરૂદેવનો નિર્વાણ મહોત્સવ શ્રીસંઘે લવ્ય સમારોહપૂર્વક કર્યો અને તેમની માંડવીનું બધું ખર્ચ મુંદ્રા નિવાસી શાહ નથુ કર્મસિંહની ધર્મપત્ની માંકુઆઈએ આપ્યું હતું. માણકચંદ્રજી મહારાજ બે દિવસ મુંદ્રે રોકાઈને પાછા રામચંદ્રજી મહારાજ સાથે પત્રી આવ્યા અને પત્રીનું ચાતુર્માસ પૂર્ણ કરી ત્યાંથી વિહાર કર્યો.

રામચંદ્રજી મહારાજ માણકચંદ્રજી મહારાજ સાથે રહી સૂત્રોનું વાંચન કરવા લાગ્યા. સં. ૧૯૭૫ ની સાલમાં રત્નચંદ્રજી મુનિની દીક્ષા થયા બાદ યોગનિષ્ઠ શ્રી ત્રિલોકચંદ્રજીસ્વામી સાથે કાઠિયાવાડ તરફ પધાર્યા. તેમની સાથે રહી રામચંદ્રજી મહારાજે રાજકોટ, માંગદેલ અને પોરબંદરના ચાતુર્માસોમાં થોકડા, સૂત્રો અને સંસ્કૃતનું સારું જ્ઞાન મેળવ્યું. ત્યાર પછી માણકચંદ્રજીસ્વામી સાથે પાછા કચ્છમાં પધાર્યા. અને યોગનિષ્ઠ શ્રી ત્રિલોકચંદ્રજી મહારાજ બીજા મુનિયો સાથે ગુજરાત તરફ પધાર્યા. રામચંદ્રજી મહારાજ માણકચંદ્રજી મહારાજ સાથે કચ્છ દેશમાં વિચરવા લાગ્યા અને જૈન સાહિત્યનો અભ્યાસ ને વાંચન કરવા લાગ્યા.

સં. ૧૯૮૯ ની સાલમાં મહારાજશ્રી માલુકચંદ્રજીસ્વામીના પગમાં કાંડાકરા ગામે લયંકર જમરનો વ્યાધિ થયો. આ વખતે તપસ્વી શ્રીકૃષ્ણજીસ્વામી, મહારાજ શ્રીરામચંદ્રજીસ્વામી તેમજ આર્યાજી જેમકુંવરબાઈએ અનન્ય ભાવે તેમની સેવા બજાવી હતી. આ વખતે પૂજ્યશ્રી નાગચંદ્રજીસ્વામીને રત્નચંદ્રજી મુનિ તથા છોટાલાલજી મુનિને સાથે લઈ સાધુ સંમેલન પ્રસંગે અજમેર જવું પડ્યું. આમ શ્રી કાંડાકરાના ગ્રાસીઆ પ્રેમસંગજીના દેશી ઉપચારોથી જમરનો વ્યાધિ તો શાંત થયો, પરંતુ તેનો વિકાર આખા શરીરમાં પ્રસરી ગયો અને શરીરમાં સોજો રહેવા લાગ્યો. રામચંદ્રજી મહારાજ અદીનભાવે સદ્ભાવપૂર્વક તેમની સેવાનો અલભ્ય લાભ લેતા થકા તેમની અનુકૂળતાએ થોડો થોડો વિકાર કરવા લાગ્યા. આ વખતે તેમની સેવા ઉપરાંત નિવૃત્તિનો સમય મેળવી દાન અને અટલ શ્રદ્ધા ઉપર લક્ષિતાંગ કુમરનો રાસ રામચંદ્રજી મહારાજને પ્રથમ પ્રયાસ રૂપે બતાવ્યો.

સં. ૧૯૯૨ ની સાલમાં પૂજ્યશ્રી નાગચંદ્રજીસ્વામીનો માંડવી શહેરમાં પૂજ્ય પદ્મીનો મહોત્સવ થઈ રહ્યા પછી માલુકચંદ્રજી મહારાજ વિકાર કરી અનુક્રમે અમડાશા પ્રાંતમાં શ્રી ભોજન્ય ગામે પધાર્યા. ત્યાં ધૂળ દરદે વિશેષ જોર કર્યું અને શરીરમાં સોજો વધ્યો. જેથી ભોજન્યના શ્રીસંઘે તેમની સેવાનો લાભ લેવા માટે ત્યાં રહેવાની અતિ આગ્રહ-પૂર્વક વિનંતિ કરવાથી ત્યાં રોકાયા અને ચાતુર્માસ પણ ત્યાંજ કર્યું. ખૂબ ઉપચારો કરવા છતાં વ્યાધિ અસાધ્ય થઈ જવાથી ક્ષેષ્ઠ ઉપાય લાગુ ન પડ્યો. છેવટ સં. ૧૯૯૩ ના મહા વદી ૩ ના રોજ સમાધિ-ભાવે કાળધર્મ પામ્યા. આ પ્રસંગથી રામચંદ્રજીસ્વામીના હૃદયમાં અસહ્ય આઘાત થયો. તેમજ શ્રીસંઘને પણ અતિ ખેદ થયો. આ વખતે પૂજ્યશ્રી નાગચંદ્રજીસ્વામી વાંકી તરફ હતા. તેમને સમાચાર મળતાં ઉતાવળો વિકાર કરી ભોજન્ય પધાર્યા. ત્યાર પછી રામચંદ્રજી મહારાજ પૂજ્યશ્રીજી સાથે વિચરવા લાગ્યા.

માલુકચંદ્રજી મહારાજે પોતાની હૈયાતીમાં રામચંદ્રજી મહારાજને

એક વખત કહેલ હતું કે ' ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ અને સત્યના માહાત્મ્ય ઉપર અમરદત્ત અને કસ્તૂરીની કથા અતિ સુંદર છે. તેના ઉપર ગુજરાતી ભાષામાં ઢાળ રુપે રાસ બનાવાય તો સમાજને ઉપદેશ દેવામાં ઉપયોગી બને, આ વાત લક્ષ્યમાં રાખી સં. ૧૯૯૭ ની સાલમાં અંબર શહેરમાં ચાતુર્માસ રહી અમરદત્ત અને કસ્તૂરીનો રાસ બનાવી પૂર્ણ કર્યો. આ અને લલિતાંગ કુમરનો એ બન્ને રાસની તૈયાર થયેલી પ્રેસ કોપી મુનિ રત્નચંદ્રજીએ શુદ્ધ કરી આપી. એ રાસો છપાવવાની ઇચ્છા હતી, પરંતુ કાગળની અતિ મોંઘવારીને લઈ એ વિચાર તરતને માટે બંધ રાખ્યો. એટલામાં સં. ૨૦૦૨ ની સાલનું જસરાનું ચાતુર્માસ પૂર્ણ કરી રામચંદ્રજી મહારાજ દા. ૩ વાંકી પધાર્યા. સાંના વતની ધર્મપ્રેમી, ઉદાર વૃત્તિવાળા ભાઈ વજ્રપાર હીરજીને પોતાના પૌત્રની જન્મ ખુશાલી અર્થે તથા ભાઈ હીરજી મોહુશીને પોતાની સ્વર્ગસ્થ બહેન લીલબાઈના પુણ્ય સ્મરણાર્થે જોન સમાજને ઉપયોગી થાય એવું એક પુસ્તક છપાવી પોતાના સ્વધર્મી બંધુઓને ભેટ આપવાની ભાવના થઈ અને એ વાત મહારાજ શ્રી રામચંદ્રજી સ્વામી પાસે કહી. એટલે તેઓશ્રીજીએ લખી તૈયાર રાખેલ એ રાસોનું મેટર તેમને પ્રસિદ્ધ કરવા માટે આપ્યું. એ રીતે આ રાસ પ્રગટ થવા પ્રાપ્ત છે.

આ રાસનું ચતુર્વિધ સંઘ પઠન પાઠન કરી પોતાના જીવનમાં ઉતારી જીવનને ઉજ્જવળ બનાવે તો લેખકનો લેખન પ્રયાસ સફળ અને આર્થિક સહાયદાતાના દ્રવ્યનો સદ્વ્યય થયો ગણાય. આ બાબત વાચકવૃંદ લક્ષ્યમાં રાખે એવી લેખક, પ્રકાશક અને સંપૂર્ણ આર્થિક સહાયદાતાની આંતરિક ભાવના છે. ઇત્યલમ.

સં. ૨૦૦૨ ના શ્રાવણ-
શુક્લાષ્ટમી.

લિ. શુભેચ્છક-
સંઘવી જીવજીલાલ જગનલાલ.
અમદાવાદ.

પ્રસ્તાવના

પ્રિય વાચકવૃંદ !

આજે ‘ જૈન રાસમાળા ભાગ ત્રીજો ’ નામનું જૈન ધર્મને લગતું આ રાસ પુસ્તક પ્રગટ થાય છે. આ પહેલાનાં બે ભાગો જેઓએ વાંચ્યા હશે તેઓને કચ્છ પ્રદેશના રાસ શાખીન મુનિઓની કવિત્વ-શક્તિ, રાસ યોજના, તીક્ષ્ણ બુદ્ધિમત્તા અને વિદ્વત્તાની પ્રતીતિ થઈ હશે; એટલી જ પ્રતીતિ પ્રસ્તુત રાસની ભાવવાહી યોજના યોજનાર મુનિશ્રી રામચંદ્રજી મ.ની રચના વિષે થશે એમાં અમને શંકા નથી. અમારે કહેવું જોઈએ કે પ્રસ્તુત રાસમાળાના અને રાસોની રચના અનુપમ, સુંદર અને ભાવવાહી ભાવનાઓથી ભરપૂર છે તેમજ સાદા વાક્યો, સાદી ઢાળો અને સૌ કોઈને કંઈસ્થ થઈ શકે તેવા દોહરાઓથી બનાવેલ છે.

જૈન સમાજમાં-અને તેમાંયે સ્થાનકવાસી જૈન સમાજમાં-કે જે સમાજમાં અપોરના વ્યાખ્યાન વખતે ‘ રાસ ’ વાંચવાની ખૂબ જ પ્રથા છે તે સમાજમાં સ્થા. જૈન વિદ્વાનોના બનાવેલા રાસો સમાજમાં ઉપલબ્ધ નથી એ એક આશ્ચર્યની વાત છે. વળી વિશેષ આશ્ચર્યની વાત તો એ છે કે જે મૂર્તિપૂજક સમાજમાં રાસ વાંચવાનો રિવાજ સ્થાનકવાસી સમાજ જેટલો પ્રચલિત નથી તે સમાજમાં મોટી સંખ્યામાં રાસો પ્રગટે, અને તેનો લાભ સ્થા. જૈન સમાજ હ્યે એ આપણા સમાજની એક મોટી ઉણપ ગણાય. જે રાસો મૂર્તિપૂજક સમાજ બનાવે અને જેમાં સ્વાભાવિક રીતે જ સમાજને મૂર્તિપૂજને પંથે લઈ જનારી વસ્તુઓ જ પીરસાય, તે રાસોના આધારે જહદ્ સ્થાનકવાસી સમાજ પોતાનું અપોરના વ્યાખ્યાનનું નાવ હંકારે એ તો ખરેખર ખેદજનક બીના છે.

આ મોટી અને હંમેશની તુટી દૂર કરવા મુનિશ્રી રામચંદ્રજીએ અને અન્ય કચ્છી મુનિઓએ છેલ્લા કેટલાક વર્ષોથી રાસ-યોજના

કરવા માંડી છે તે ખરેખર પ્રશંસનીય અને વર્તમાન તથા ભવિષ્યની સ્થા. જૈન જનતા માટે આશીર્વાદ સમાન છે.

અમે તો ઇચ્છીએ છીએ કે, મુનિશ્રી પોતાની આ શક્તિનો હરહંમેશ આ માર્ગે જ સદ્વ્યય કરતા રહે તો, સ્થા. જૈન સમાજને 'રાસ' રૂપ એક મોટો સાહિત્ય વારસો કાયમના વાંચન માટે મળી રહે.

અને જે સદ્ગૃહસ્થોએ આ રાસ-સાહિત્યના વિકાસ અને ઉત્તેજનાર્થે પોતાના દ્રવ્યનો સદ્વ્યય કર્યો છે તે વ્યય ખેશક જૈન સમાજનાં જ્ઞાન-ઉત્કર્ષનો હોઈ એટલી જ પ્રશંસા માગી લે છે.

આ પુસ્તકમાં ૧ અમરદત્ત-કસ્તુરીનો અને ૨ લક્ષિતાંગ કુમારનો-એમ બે રાસોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. પહેલો રાસ ધર્મ સંસ્કારથી સિંચિત, પતિભક્તા એવી કસ્તુરી નામક શ્રાવિકાની વિચિક્ષણુ બુદ્ધિનો ખ્યાલ આપવાની સાથે સાથે સત્યનું મહાત્મ્ય કેવું હોય છે તે બતાવવામાં આવ્યું છે જેથી જનતા હમેશાં સત્યનો જ આગ્રહ રાખી નીતિ, ન્યાય અને સત્યને રસ્તે વિચરી પોતાના જીવનનો ઉત્કર્ષ સાધી શકે.

બીજા રાસમાં દાનધર્મ અને ધર્મશ્રદ્ધાનું હુપ્પહુ વર્ણન કર્યું છે જેથી જનતા તે સન્માર્ગે પોતાનું જીવન વિતાવી આત્મકલ્યાણ કરી શકે.

આમ કથા રૂપે, સુંદર રાગ-રાગણીથી બોધ અપાયેલો હોવાથી આ રાસ-પુસ્તક સૌ કોઈ વાચકને એટલું જ પ્રિય, એટલું જ આકર્ષક અને એટલું જ મનનીય ફલિત થશે એમાં શંકા નથી.

ગદ્ય ચરિત્ર વાંચવાની અપેક્ષાએ સુંદર ઢાળો અને અલંકારોથી યોગ્યત્વેલ પદ્યચરિત્ર વાંચતા, તે વિષયના શોખીનોને ખૂબ જ આનંદ આવે છે તેમાં શંકા નથી.

અંતમાં, આપણા મુનિરાજે આવા રાસોનો ઉપયોગ કરી શ્રાવક અને શ્રાવિકા વર્ગ પર ધર્મભાવનાની છાપ પાડશે એ વિનંતી અને આશા સાથે મ્હારૂં આ સંક્ષિપ્ત પ્રસ્તાવ-કાર્ય પૂર્ણ કરું છું.

શ્રાવણ શુક્લ પૂર્ણિમા. • }
૨૦૦૨, અમદાવાદ.

જીવનજાલ સંઘવી.

ઔપાતિકી બુદ્ધિ અને સત્યનું માહાત્મ્ય દર્શક- અમરદત્ત-કસ્તુરીનો રાસ

卐

રચયિતા:-

સ્વ. આચાર્યશ્રી કર્મસિંહજીસ્વામીના શિષ્ય-
મુનિ રામચંદ્રજી (કચ્છી)

દ્રવ્ય સહાયક:

કચ્છ-વાંકીના રહીશ શાહ ગાંગજીભાઈ વજપારના
ઘેર સં. ૧૯૯૬ ના પોષ સુદ ૯ શુક્રવારે
૧૧ વાગ્યે, પુત્ર લક્ષ્મીચંદના જન્મની
બુથાલીમાં આ રાસ શાહ વજપાર
હીરજીએ છપાવી સ્વધર્મી બંધુઓને
લેટ કરેલ છે.

ૐ શ્રી વીર !

પ્રાર્થના.

રાગ-કલ્યાણી ધૂન.

શ્રી વીર ! ૐ શાંતિ શાંતિ કરો. એ ટેક.

આનંદ ઉત્સાહ શુભ પ્રવૃત્તિ,
વિશ્વજનોમાં લાવી ધરો.

શ્રી વીર. ૧

ચાદ્ય જીવન તાદ્ય પ્રાપ્તિ,
સ્વર્ગીય જીવને સદા વિચરો.

શ્રી વીર. ૨

મનુષ્ય જન્મમાં સુર સુખ ચાખો,
કર્તવ્ય સત્યશીલતા લાવી લરો.

શ્રી વીર. ૩

પૂર્વ સત્પુરૂષોના પુણ્ય પગે ચાલી,
અમર કીર્તિમાં ઉત્સાહ ધરો.

શ્રી વીર. ૪

પુણ્યાત્મન્ ! પુણ્ય પંથે પ્રવૃત્તો,
મિથ્યા દંભને દૂર હરો.

શ્રી વીર. ૫

અનંત આનંદ ને શાંતિ સુખ પામો,
સદ્ધર્મે સતકર્મે સુદૃઢતા વરો.

શ્રી વીર. ૬

રચયિતા-સ્વ. યોગનિષ્ઠ

શ્રી ત્રિલોકચંદ્રજી મહારાજ.

સદ્ગુરુઓ નમઃ

૬૨૧ જિનાય નમઃ

અમરદત્ત-કસ્તૂરીનો રાસ.

દોહરા

- આદિનાથ આદે દર્ધ, પ્રણમું જિનવર પાય;
મનવંછિત સુખ સાંપડે, આપદ દૂર પલાય. ૧
- નાભિરાય કુળં ચંદ્રલો, માડું-દેવાનો નંદ;
યુગલા ધર્મ નિવારીને, વર્તાવ્યો આનંદ. ૨
- જિન વાણી રૂપ ^૧ભારતી, કવિજન કેરી માય;
પદકજ ^૨તેહનાં પ્રણમીને, કરું કવિતા ઉલ્લસાય. ૩
- ગૌતમ ગણુહર ^૩ગુણધર, પ્રણમું તેહનાં પાય;
અંશુકે અમૃત વસે, દુઃખ દોહગ ^૪સહુ જાય. ૪
- સદ્ગુરુ પદપંકજ ^૫નમી, તેહ તણે સુપસાય;
પુણ્યવંત ગુણ વર્ણવું, આણી મન ઉમાય. ૫
- અથ પુણ્ય ઉપર કહું, અમરદત્ત અધિકાર;
સાંભળજો સ્નેહે કરી, થાયે જય જયકાર. ૬
- આળસ નિદ્રા પરહરી, વિકથા ને વિખવાદ;
ઉઘે તે સુંઘે મહી ^૬, ન મળે શ્રવણ ^૭ સ્વાદ. ૭
- કથા સરસ શ્રોતા સરસ, વક્તા સરસ જો હોય;
તો રસ આપે એ કથા, શિર ધૂણે સહુ કોય. ૮

૧ સરસ્વતી. ૨ ચરણ રૂપી કમળ. ૩ ગણુધર. ૪ દુર્ભાગ્ય-
વિયોગ વિગેરેની ચિંતા. ૫ કમળ. ૬ પૃથ્વી. ૭ સાંભળવાનો.

માટે સ્નેહે સાંભળો, સ્થિર કરી મન વચ કાય;
રસ પ્રપૂરિત એ કથા, સાંભળતાં સુખ થાય. ૮

ઢાળ ૧ લી

[દેશ મનોહર માળવો-એ દેશી.]

જંબૂદ્વીપ લખ જોયણો, ખટ્^૨ ખંડ અભિરામ; લલના.
ગંગા સિંધુ વૈતાલ્યથી, ખંડ થયા ખટ આમ. લલના.
સ્નેહલ થઈ શ્રોતા ! સુણો. ૧

મધ્ય ખંડ શોભતો, રૂડો દેશ કલિંગ; લલના.
ગિરિ^૩ સરિતાથી^૪ આપતો, સર્વ દેશમાં ઉત્તંગ. લલના. ૨
પાટ નગર તે દેશનું, કંચન પુરવર સાર; લલના.
ધન ધાન્યે કરી પૂરીયું, સુખીયા સહુ નર નાર. લલના. ૩
તે નગરીનો રાજ્યો, જિતશત્રુ વર ભૂપ; લલના.
રાજ્ય ગુણે કરી રાજતો, સમૃદ્ધિવંત અનુપ. લલના. ૪
તે નૃપની પપટરાગિણી, ધારિણી નામે પ્રધાન; લલના.
ધર્મી સદ્ગુણ ધારિણી, નૃપ વિશ્વાસનું સ્થાન. લલના. ૫
વાર્ષ અઢાર તિહાં વસે, કરે વણિજ વ્યાપાર; લલના.
ધર્મ કર્મ સમાચરે, નહિ વ્યસનનો પ્રચાર. લલના. ૬
નગરશેઠ તે પુર તણો, સાગરદત્ત ઇશ્યું નામ; લલના.
અનુપમ અંગના^૬ તેહની, લક્ષ્મી નામે ઉદામ. લલના. ૭
સુખભર રહેતા દંપતિ, જતો ન જાણે કાળ; લલના.
દાન પુણ્ય કરણી કરે, દુસ્થિત^૭ જન પ્રતિપાળ. લલના. ૮

૧ ભરેલ. ૨ છ. ૩ પર્વત. ૪ નદીથી. ૫ પટરાણી. ૬ સ્ત્રી.
૭ દુઃખી.

પણ ૧ સંતતિ નહિ તેહને, તેથી રહેતા ઉદાસ; લલના.
 એ જગ મોટી મોહિની, સહુજન આશા દાસ. લલના. ૯
 એકદા ઉદાસી નારીને, રક્ષાળીને કહે શેઠ; લલના.
 પુત્ર પૈસો મળે પુણ્યથી, ન મળે ચિંતાએ નેઠ.^૭ લ. ૧૦
 જે તુજ પુત્રની વાંચના, તો કર તપ ઉપવાસ. લલના.
 દાન ઉલ્લટ ધરી આપતાં, પૂરણ થાશે આથ. લલના. ૧૧
 તહત કરી પતિ વચનને, ઉલ્લટ^૪ ધરી કરે ધર્મ; લલના.
 શ્રદ્ધાવંત પ્રાણી તણાં, ત્રૂટે અંતરાય કર્મ. લલના. ૧૨
 સુખભર સૂતી એકદા, ^૫સુહૃણું દીકું અલિરામ; લલના.
^૬અમરવિમાન દેખી કરી, જાગૃત થઈ સા નામ. લ. ૧૩
 સેજથી ઉઠી કરી, વીનવીયો ભરથાર; લલના.
 સ્વ-બુદ્ધિથી વિચારીને, દેહ નારીને તે વાર. લલના. ૧૪
 પુત્ર રત્ન તમે પ્રસવશો, કુળ મંડળ^૭ આધાર; લલના.
 ગર્ભ તણી પ્રતિપાલણ, સા કરતી સુખકાર. લલના. ૧૫
 સવા નવ માસે જનમીયો, પુત્ર રત્ન અલિરામ; લલના.
 લક્ષણ લક્ષિત દેહડી, માતા સુખ લહે તામ. લલના. ૧૬
 દ્વાદશમે^૮ દિન સ્થાપીયું, અમરદત્ત અભિધાન;^{૧૦} લલના.
 પંચ ધાવે પાળી જતો, વૃદ્ધિ પામે ગુણવાન. લલના. ૧૭
 પંચ વર્ષની વય થતાં, પાઠવે^{૧૧} પઠનની શાળ;^{૧૨} લલના.
 પુરૂષ તણી બહુંતેર કળા, શીખે આણી ંહાલ. લલના. ૧૮
 પ્રથમ ઢાળ પૂરી થઈ, આગળ વાત રસાળ; લલના.
 કર્મેન્દુ ગુરૂ પસાયથી, રામ કહે ઉજમાળ. લલના. ૧૯

૧ પુત્ર. ૨ જોષ્ઠ. ૩ નકી. ૪ હર્ષ. ૫ સ્વપ્ન. ૬ દેવ વિમાન.
 ૭ શોભાવનાર. ૮ કાયા. ૯ ખારમે. ૧૦ નામ. ૧૧ મોક્ષાવે.
 ૧૨ નિશાળે.

દોહરા

- અનુક્રમે વધતાં તે થયો, સત્તર વરસનો જામ;
એહવે પિતરો^૧ અંગમાં, ઉપની વ્યાધિ તામ. ૧
- ઉપચારો અગણિત કર્યા, થયો નહિ આરામ;
વ્યાધિ અસાધ્યજ^૨ જાણીને, સંથારો કરે તામ. ૨
- વિધિએ કરી આલોચના, સ્વર્ગતણાં સુખ લીધ;
અમરદત્ત કુમરે તદા, મરણ ક્રિયા તસ ક્રીધ. ૩
- વિરહો માતપિતા તણો, ખટકે કુમરને મન;
મિત્ર કર્મદત્ત તેહને, સમજાવે પ્રતિ દિન. ૪
- એમ વાસર^૩ વીતાવતો, મિત્ર સંગાતે તેહ;
નીતિ ન્યાયે ચાલતો, રહેતો સુખભર ગેહ. ૫
- મિત્ર સમજાવે તેહને, લગ્ન કરો ધરો હામ;
ત્રિય^૪ વિણુ ધર શૂનું કહ્યું, એ વિણુ ન સરે કામ. ૬
- અમરદત્ત કહે મિત્રને, એવી ન કહેશે વાત;
પરણવામાં શ્યો સાર છે?, તે સમજાવો બ્રાત! ૭

ઢાળ ૨ જી

[કપુર હોવે અતિ ઉજળો રે-એ દેશી.]

કર્મદત્ત કહે મિત્રજી! રે, શું સમજાવું તુજ?;
ગૃહ^૬ સંસાર ચાલે નહિ રે, હજી છો તું અખુજ રે ભાઈ!
સાંભળ મારી વાત. ૧

પ્રાણશુ શ્રમણ^૭ આવે નહિ રે, નાવે મહી ને મેમાન;
વિણુ નારી શોભે નહિ રે, શું આય પુણ્ય ને દાન રે? ભાઈ! ૨

૧ માતાપિતાનાં. ૨ જોને કાઈ ઉપાય લાગુ ન પડે તેવો. ૩ દિવસ. ૪ સ્ત્રી. ૫ ભાઈ! ૬ ઘર. ૭ સાધુ.

તવ અમરદત્ત એમ લાભે રે, વિચારી એક વાત;
 સદ્ગુણી જો શ્યામા^૧ મળે રે, તો પરણું હું બ્રાત ! રે લાઈ. ૩
 વચણ સુણીને કુમારનાં રે, મૌન ધરી રહ્યો મિત્ર;
 એહવે ત્યાં શું નીપનું રે ?, તે નિસુણો હવે અત્ર રે લાઈ. ૪
 તેહ નગરમાંહે^૨ વસે રે, કનકદત્ત એક શેઠ;
 ધને ધનદર સમાન છે રે, લક્ષ્મી^૩ કરે તસ વેઠ રે લાઈ. ૫
 કનકમાળા તસ ગેહિની રે, રૂપે ઝાક ઝમાળ;
 પતિભક્તા સાચી સતી રે, સુખમાં વીતાવે કાળ રે લાઈ. ૬
 સંસારિક સુખ ભોગવે રે, દંપતિ પૂરે સ્નેહ;
 જાતો કાળ જાણે નહિ રે, સુખભર રહેતાં ગેહરે લાઈ. ૭
 કનકમાળાના ઉદરમાં રે, ઉપનો કોઈક જીવ;
 માતા મન હર્ષિત થઈ રે, વિકસિત અંગ અતીવ રે લાઈ. ૮
 ગર્ભની સ્થિતિ પૂરી થઈ રે, પ્રસવી પુત્રી રતન;
 દેખી દિદાર^૪ સુખ ઉપનું રે, કરે ઘણાં તસ યત્ન રે લાઈ. ૯
 બારમે દિવસે સ્થાપીયું^૫ રે, કસ્તૂરી તસ નામ;
 અનુક્રમે સા વધતી થઈ રે, સાત વરસની જામરે લાઈ. ૧૦
 પઠનશાળાએ^૬ પાઠવી રે, કરવા વિદ્યાભ્યાસ;
 ચતુરાની^૭ ચોસઠ કળા રે, શીખી ધરી ઉલ્લાસ રે લાઈ. ૧૧
 કનકમાળા નિજ પુત્રીને રે, શીખવે શુદ્ધ આચાર;
 ધર્મ કળા પણ શીખવે રે, અંતરમાં ધરી ખ્યાર રે લાઈ. ૧૨
 યૌવન વય આવી યદા રે, ખીલ્યાં સઘળાં અંગ;
 માનું રંભા ઉરવસીરે,^૮ રહેતી સખીયન સંગ રે લાઈ. ૧૩
 એકદા કીડા કારણે રે, ઉપવનમાં તે જાય;

૧ સ્ત્રી. ૨ કુબેર ભંડારી. ૩ લક્ષ્મી. ૪ આકૃતિ-ચહેરો. ૫
 કન્યાશાળામાં. ૬ સ્ત્રીની. ૭ ઇન્દ્રની અપઞ્ચરા. અપ્સરા-ઉર્વશી.

સખીયુંના પરિવારથી રે, દીઠા ત્યાં મુનિરાય રે ભાઈ. ૧૪
 અતિ હર્ષે મુનિરાયને રે, લક્ષિત ભર વિનયેણુ;
 નમન કરે ભાવે કરી રે, માની સાચા સયણુ રે ભાઈ. ૧૫
 મુખસાતા પૂછી કરી રે, બેઠી સખીની સાથ;
 પ્રશ્નાદિક પૂછે ભલા રે, વિનયે જોડી હાથ રે ભાઈ. ૧૬
 હવે ભવિયણુ ! તુમે સાંભળો રે, આગળ વાત રસાળ;
 રામચંદ્ર મુનિયે કહી રે, સુંદર બીજી ઢાળ રે ભાઈ. ૧૭

દોહરા

ગુરૂ આગમ^૧ નિસુણી કરી, અમર કુમર તે વાર;
 મિત્ર સંગાતે આવીયો, ધરી અંતરમાં ખ્યાર. ૧
 ગુરૂ વાંદી બેઠો તિહાં, દીકી તિહાં સા બાળ;
 વિનય વિવેક દેખી કરી, મનમાં થયો ખુશાળ. ૨
 પુરૂષાગમન^૨ દેખી કરી, વંદી ગુરૂનાં પાય;
 કન્યા આવી નિજ ઘરે, મન રળીયાયત થાય. ૩
 કુમરે મુનિ દેશન સુણી, રીઝયો અતિ ચિત્તમાંય;
 ગુરૂ વાંદી ઘર આવતાં, પૂછે મિત્રને ત્યાંય. ૪
 કોણ બાળા કેની ધુઆ ?^૩ હતી તે કહેને મોય;^૪
 પ્રત્યુત્તરમાં અમરને, વળતું પલણે સોય.^૫ ૫
 તારે શું કારણુ અછે ?^૬ બાણુણુ તેહનું ગુજ;
 વળતું અમર તેને કહે, અમથું પૂછું તુજ. ૬
 તે સુણી કર્મઠત્ત કહે, જો પરણેવા ખાસ;
 ખરા દિલથી મુજને કહે, પૂરું તુજ મન આશ. ૭
 એમ સુણી કુમર કહે, હા પરણું એ બાળ;
 ગુણ મંબુષા^૬ તે અછે, ગજ ગતિ એ તસ ચાલ. ૮

૧ આવવું. ૨ માણસનું આવવું. ૩ દીકરી. ૪ મુજને. ૫ તે. ૬ પેટી.

એહવાં વચણા સાંભળી, મન રળીયાયત થાય;

હવે ભવિયણ ! તમે સાંભળો, રાખી મન વચ ઠાય. ૬

ઢાળ ૩ જી

[હરીયા મન લાગ્યો-એ દેશી.]

કર્મદત્ત તિહાંથી ચલી, આવ્યો શેઠ ઢુકાન રે;

ભવિયણ ! સાંભળો.

જીહાર કરી ખેઠો તિહાં, પામીને સન્માન રે. ભ૦ ૧

કર વારી? જરી થઈ, કન્યા એક આવંત રે; ભ૦

સ્વરૂપવતી સા ભાળીને, કર્મદત્ત પૂછંત રે. ભ૦ ૨

કનકદત્ત હસીને કહે, એ છે મહારી જાતરે; ભ૦

શું નથી ઓળખતા તમે ?, કે પૂછો તમે બ્રાતરે ! ભ૦ ૩

વળતું કર્મદત્ત કહે, એ ખરી છે તુમ ^૩વાય રે; ભ૦

કિહાં પરણાવી એહને ?, તે લાંખો તુમે લાય રે ! ભ૦ ૪

એહવાં વચણા સાંભળી, કનકદત્ત કહે તામ રે; ભ૦

હજી સગપણ કીધું નથી, કિમ પરણાવું આમરે ? ભ૦ ૫

કર્મદત્ત એમ સાંભળી, શિર ધૂણી કહે શુંજરે; ભ૦

શું જગમાં મળતા નથી ?, મૂરતીયા કોઈ તુજ રે. ભ૦ ૬

વળતું શેઠ કહે તદા, શોધ કરી ઘણી લાય રે !; ભ૦

મન માન્યો મળતો નથી, તેથી ચિંતા થાય રે. ભ૦ ૭

જો ખખર હોય તુમને, તો કૃપા કરી કહો મોય રે; ભ૦

કર્મદત્ત વળતું કહે, ઢુનીયામાં ઘણા હોય રે. ભ૦ ૮

ધર ખેઠાં મળે નહિ કદિ, શોધ કરવી ઘટે લાય રે !; ભ૦

જો ઇચ્છા હોય તુમ તણી, તો લાંખું હું આંચરે. ભ૦ ૯

૧ પાણી. ૨ દીકરી. ૩ વાણી.

એહિજ નગરમાંહેં અછે, સાગરદત્તનો જાતરે;^૧ લ૦
 જો મન માને તુમ તણું, જુગતી જોડી અવદાતરે. લ૦ ૧૦
 કનકદત્ત કહે તેહને, અમર ન માને વાત રે; લ૦
 મિત્ર અછે એ તુમ તણું, જો સમજવો જાત રે !. લ૦ ૧૧
 જો માને એ વાતડી, તો મુજ પૂરણ લાગ રે; લ૦
 એહ કાર્ય કરો માહરું, તો આભાર અથાગરે.^૩ લ૦ ૧૨
 કર્મદત્ત કહે શેઠજી, એમાં શ્યો ઉપગાર રે; લ૦
 માનવી માનવનું કરે, તેમાં ન પાડ લગાર રે. લ૦ ૧૩
 જો તુમ ઈચ્છા એહવી, તો જાઉં મિત્ર આગાર^૪ રે; લ૦
 એમ કહીને ઉઠીયો, શેઠને કરી જુહાર રે. લ૦ ૧૪
 ત્રીજી ઢાળ પૂરી થઈ, પુણ્યથી સરે સહુ કામ રે; લ૦
 નિયતિહરિ^૫ સૂરિરાજનો,^૬ રામેંદુષ કહે આમ રે. લ૦ ૧૫

દોહરા

કર્મદત્ત ઝટપટ હવે, આંચો મિત્ર સકાથ;
 અમરદત્ત પૂછે તદા, કેમ લરાણા સાસ ? ૧
 શાંત થઈ કહે મિત્રને, સુણ કારણ ગુણ ગેહ;
 કનકદત્ત શેઠે સહુ, માની વાત એ તેહ. ૨
 તુમને પોતાની કન્યકા, આપવા ઈચ્છે ખાસ;
 હવે મુજ વિનંતિ માનીને, પૂરો મનની આશ. ૩
 અમરદત્ત એમ સાંભળી, હસીને ભાંખે એમ;
 મારે પણ એ કપૂલ છે, ફરી પૂછે તું કેમ ? ૪
 મિત્રનાં વયજો સાંભળી, આંચો શેઠ આગાર;
 બન્ને એકાંતે બેસીને, કરે વાતો તે વાર. ૫

૧ પુત્ર. ૨ મનોહર. ૩ ધણો. ૪ ધર. ૫ કર્મસિંહજી સ્વામી.
 ૬ આચાર્ય. ૭ રામચંદ્રજી. ૮ પાસે.

ઢાળ ૪ થી

[રામચંદ્રકે ખાગ, ચાંપો મોરી રહોરી-એ દેશી.]

- કર્મદત્ત કહે તામ, તુમ બગ્યાં પુણ્ય ખરીરી;
અમરદત્ત ઝુજ મિત્ર, વાત તે કખૂલ કરીરી. ૧
- હવે તુમે થઈને તૈયાર, વેવિશાળ^૧ કરોરી;
પરિશ્રમે સમજાવ્યો એહ, હવે ન વિલાંબ કરોરી. ૨
- એમ સાંભળીને શેઠ, સગપણ તુરત કરીરી;
ઠહેવ્યાં ફેાફાળ પાન, મનમાં ઉલ્લટ ખરીરી. ૩
- સાંભળીને સહુ કોય, વાતો એમ કરીરી;
જુગતી બેડી મળી એહ, પુણ્યની વાત ખરીરી. ૪
- શેઠ વિચારે લગ્ન, કરવું મુહૂર્ત લલેરી;
બોલાવ્યા બેષી તામ, આવ્યા તેહિજ પલેરી. ૫
- બેષી બેષને બેઈ, આપે દિવસ તદારી;
લગ્નની કરે તૈયારી, ઉલ્લટ અંગે ઉદારી. ૬
- ઉભયનાં સદન^૨ મુઝાર, મહોત્સવ થાય અપારી;
એમ વ્યતિક્રમતાં તે દિન, લગ્નનું આવ્યું યદારી. ૭
- અમરદત્ત કુમાર, ચડયો વરઘોડે તદારી;
વાગે નગારાં નિશાન, વાજિત્ર વિવિધ અપારી. ૮
- અનુક્રમે ચાલતાં તેહ, આવ્યા શ્વસુર^૩ ઘરેરી;
સાસુએ પોખણાં લેઈ, પધરાવ્યા માહેરેરી. ૯
- વેદીયા^૪ લણે ત્યાં વેદ, મંત્રોચ્ચાર કરેરી;
મંગળ ફેરા ચાર, ફેરવ્યા હર્ષ ધરેરી. ૧૦

૧ સગપણ. ૨ ઘર. ૩ સાસરાને ઘર. ૪ વેદ લણેલા પ્રાહ્મણો.

- કનકદંત તવ શેઠ, ઉલ્લટ મનમેં ધરીરી;
આપે ધીયને^૧ આથ,^૨ કન્યા દાન ખરીરી. ૧૧
- સાજન મહાજન લોક, પામ્યા હર્ષ અપારી;
ઠહારાવે તદા શેઠ, સાસરીએ તે કુમારી. ૧૨
- અનુકમે દંપતિ ચાલ, આવ્યા મહેલ મુજારી;
સતી આવી પતિ પાસ, દિલમાં હર્ષ અપારી. ૧૩
- અમરદંત કહે એમ, એક મુજ વાત ખરીરી,
પ્રશ્ન પૂછું તુજ એક, સાંભળ દિલડું ધરીરી. ૧૪
- તવ સતી કહે કર જોડ, સ્વામી ! હું દાસી તુમારી;
જે ઈચ્છા હોય આપ, મુજને લાંખો મુરારી ! ૧૫
- મુજ મતિને અનુસાર, આપીશ ઉત્તર ધારો;
અમરદંત સુષ્પી એમ, થયો રળીયાત મનારો. ૧૬
- પૂછશે શું તે કુમાર ? સાંભળો સહુ નર નારી;
આગળ વાત રસાળ, શ્રોતાને મુખકારી. ૧૭
- ચોથી ઢાળ રસાળ, એ મુનિ રામે ઉચ્ચારી;
નિયતિહરિ સુપસાય, મુજ મન હર્ષ અપારી. ૧૮

દોહરા

- અમરદંત ત્રિયને કહે, જે મુજ મન વિચાર;
તે લાંબું છું તુજને, સાંભળ થઈ હુશીયાર. ૧
- મોલ અને આડી મહિ, કેને ગણવો ગધૂર ?
જો ઉત્તર મન માનતો, મળશે મુજને મધુર. ૨
- તો ગૃહસ્થાશ્રમ આપણો, ચાલશે સુખે સમાધ;
વિચાર પૂર્વક આપજો, ઉત્તર તું નિરાખાધ. ૩

૧ દીકરીને. ૨ દાયજો. ૩ પહેલા.

એહ સુણી સતી ચિંતવે, શું પતિ ભાંખે એમ ?;
 પહેલે કવળે મક્ષિકા,^૧ આગળ ચાલશે કેમ ? ૪
 કરજોડીને ધવર^૨ પ્રત્યે, હસીને પલણે તામ;
 સ્વામી ! કેમ બોલો તુમે ?, હાસ્ય વચન પ્રભુ ! આમ. ૫
 વળતું કુમર કહે તદા, નહિ હાંસીની વાત;
 ખરું કહું છું તુજ પ્રત્યે, મેળવવા સુખ સાત. ૬
 સતી સુણી ચમકી તદા, સાંભળું છું શું ઇશ ! ?;^૩
 વિચારીને હું પણ ઈલાં, બોલું વાત જગીશ. ૭

ઢાળ પ મી

[વિમળ જિન ! વિમળતા તાહરી રે—એ દેશી.]
 કરજોડી કહે કામિનીરે, કંત પ્રત્યે ધરી હામ;^૪
 તુમ પૂછેલ જે વાતડીરે, ઉત્તર આપું આમ.
 સુશુભ સનેહા ! સાંભળોરે. ૧
 મોલ અને આડી બન્નેરે, તે વિણ ન બને ધામ;
 માટે બન્ને છે કામનારે, નહિ વિવાદનું કામ. સુ૦ ૨
 ત્રટકીને કુમર કહેરે, એ નવ માનું વાત;
 તેમાં પણ કોણ શ્રેષ્ઠ છે રે ?, કહેને તે અવદાત.^૫ સુ૦ ૩
 પતિ વયણે એવાં સુણીરે, સા ચિંતે મનમાંય;
 નિઃકારણ વિવાદમાંરે, નીકળે સાર ન કાંચ. સુ૦ ૪
 તો પણ વિનોદને કારણેરે, સતી ભાંખે^૬ છે તામ;
 બન્નેમાં આડી ધૂર છેરે, હું ભાંખું છું આમ. સુ૦ ૫
 એમ સુણી ઈર્ષા ધરીરે, કહે શું ભાંખું તુજ ?;
 મુજ કથિત જે વાતડીરે, તું નવ સમજે ગુજ. સુ૦ ૬

૧ માખી. ૨ પતિ. ૩ પ્રભુ. ૪ પ્રેમ, આનંદ. ૫ ખુલ્લે ખુલ્લું.
 ૬ બોલે છે.

અભિમાન ચક્રે તું ચડીરે, તુજને લાંબું એક;
 હજી પશુ ફરીથી વિચારીનેરે, કહે સાચું હોય નેહ. સુ૦ ૭
 ત્રિય^૧ પશુ હઠથી તે કહેરે, મેં લાંબી ને વાત;
 એમાં ફેર નથી જરીરે, કેમ ખીજે મુજ કાંત ! ? સુ૦ ૮
 એમ સુણીને કુમર કહેરે, મુજથી પરહી જાય;
 કામ નહિ ઈહાં તાહરે, એમ કહું છું વાય. સુ૦ ૯
 ધવ વયણે એહવાં સુણીરે, દયિતા^૨ ઉઠી તામ;
 અમર કહે સુણ સુંદરી રે !, મુજ વયણે તું આમ. સુ૦ ૧૦
 ધૂર^૩ આડી તું લેખવેરે, તો આટલાં કામ કરેહ;
 મુજ પિતરૌની લાજનેરે, વધારને ગુણ ગેહ. સુ૦ ૧૧
 મારા વિના તું પુત્રનેરે, ઉત્પન્ન કરને એક;
 વળી વ્યાપાર ચલાવનેરે, રાખીને તુજ ટેક. સુ૦ ૧૨
 જા અળગી હવે મુજથીરે, તારા મહેલ મુઝાર;
 ત્રિય સ્વભાવે સા તદારે, ઉઠી ચાલી તે વાર. સુ૦ ૧૩
 પોતાને ભુવને^૪ જઈરે, આસને બેઠી તામ;
 કરે વિચારો મનમાંરે, હઠથી કીધું મેં આમ સુ૦ ૧૪
 પતિ આગળ જઈ વીનવુંરે, પડીને હું તસ પાય;
 માણી માંશું ભૂલનીરે, તો મુજ શાન્તિ થાય સુ૦ ૧૫
 એમ ચિંતી ઉઠી યદારે, 'આવ્યું' અભિમાન તામ;
 મારી વાત જૂઠી નહિરે, સા બેસી ગઈ ઠામ. સુ૦ ૧૬
 હવે શ્રોતાજન ! સાંભળોરે, સતીના પતિની વાત;
 સુણતાં સાતા ઉપજેરે, મિષ્ટ આગળ ^૫અવદાત. સુ૦ ૧૭
 પાંચમી ઢાળ પૂરી થઈરે, રામેંદુ^૬ કહે તામ;
 નાગેંદુ^૭ ગુરૂ રાજનેરે, વંદન કરૂં ધરી હામ. સુ૦ ૧૮

૧ સ્ત્રી. ૨ સ્ત્રી. ૩ પહેલાં. ૪ ધેર. ૫ હકિકત. ૬ રામચંદ્રજી.
 મુનિ. ૭ નાગચંદ્રજી સ્વામી.

દોહરા

અમરદત્ત મન ચિંતવે, ત્રિય ^૧ હઠીલી જાત;	
શિક્ષા આપવી એહને, એ છે સીધી વાત.	૧
સકળ વ્યાપાર સમેટીને, લક્ષ્મી કરી એકત્ર;	
મંજુષામાં ^૨ નાંખીને, મારી તાણું તત્ર.	૨
દઢતા ^૩ પાસે આવીને, ભાંખે એવાં વચણ;	
હું પરદેશે જાઉં છું, સાથે લઈ સહુ ઈસચણ.	૩
માસ એક તુજ ચાલશે, ઘર છે એટલું અજ્ઞ;	
હવે રહેજે તું શાંતિમાં, જેમ ફાવે તુજ મન.	૪
પણ મેં જે ખોલો કહ્યા, કરી ખતાવજે તેહ;	
ત્યાં સુધી તું એકલી, રહેજે તાહરે ગેહ.	૫
એમ કહી ચાલી નીકળ્યો, અમરદત્ત કુમાર;	
હવે શ્રોતાજન ! સાંભળો, નિદ્રા વિકથા વાર.	૬

ઢાળ ૬ ઠી

[જરે મારે જાગ્યો કુંવર જન્મ-એ દેશી.]

જરે મારે સતી વિચારે ચિત્ત, પતિ રીસાઈને ગયા; જ.	
જરે મારે હાંસીથી થઈ હાંણુ, ટુંકી મતિની કહી ત્રિયા. જરે જ. x૧	
જરે મારે હવે મ્હારે કરવું કેમ ? કિહાં જાઉં કેહને કહું ?;	
જરે મારે ઉઘમનું હવે કામ, જેથી કાર્ય સીઝે સહુ.	૨
જરે મારે રોયા ન મળે રાજ, ડાહ્યા પુરૂષો એમ કહે;	
જરે મારે તો ઉઘમ કંઈ આંહિં, તોજ વચન માંડે રહે.	૩
જરે મારે એહવો કરી વિચાર, ફરવા લાગી ઘર મહિં;	
જરે મારે જોઈ સચલ ^૧ આગાર ^૬ , દીઠો પટારો એક તહિં.	૪

૧ સ્ત્રી. ૨ પેટીમાં. ૩ સ્ત્રી. ૪ કુટુંબ. ૫ આખું. ૬ ઘર.

x દરેક લીટીએ 'જરે જ' બોલવું.

જીરે મારે ખાલી જોઈને તેહ, મન રળીયાયત થઈ તદા;
 જીરે મારે ઉપદ્ર^૧ લઈને તેહ, હાથે પટારો ભર્યો મુદા. ૫
 જીરે મારે તાણું મારી તાસ, ગાઢી મુદ્રા^૨ તવ કરી;
 જીરે મારે પાડોસણનો પુત્ત, પાસે બોલાવીને જરી. ૬
 જીરે મારે મીઠે વચણે તામ, બાળકને સા કહે તદા;
 જીરે મારે મહારે છે એક કામ, તું કરીશ કે નહિ મુદા ? ૭
 જીરે મારે બાળક કહે તવ એમ; હા હું કરી આપીશ ભલે;
 જીરે મારે સુખેથી કહો માત !, જાઉં ઉતાવળો આ પલે. ૮
 જીરે મારે સતી કહે તે વાર, મુજ સ્વામીનો મુનિમ છે;
 જીરે મારે તેહને તેડી આવ, કકલ તેહનું નામ છે. ૯
 જીરે મારે એમ સુણી તે બાળ, દોડી તેહને ઘર ગયો;
 જીરે મારે કરજોડી કહે તામ, તુમ સરીખો કારજ ભયો. ૧૦
 જીરે મારે મુનિમને કહે તવ બાળ, અમરદત્ત તુમ શેડીયો;
 જીરે મારે તેહની જે ઘર નાર, તુમને ત્યાં બોલાવિયો. ૧૧
 જીરે મારે વસનો^૩ પહેરી અંગ, સ્વઘરથી તવ ચાલીયો;
 જીરે મારે અનુક્રમે ચાલતાં તેહ, શેઠાણી ઘર આવિયો. ૧૨
 જીરે મારે શેઠ ત્રિયને કહે તામ, કેમ મુજને તુમે તેડીયો ?;
 જીરે મારે કસ્તૂરીએ તવ તાસ, સાદરથી^૪ બેસાડિયો. ૧૩
 જીરે મારે વળતું કહે સા એમ, વિનાંતિ મુજ અવધારજો;
 જીરે મારે એક વખત દરદોજ, મુજ મંદિરોયે આવજો. ૧૪
 જીરે મારે તુમ સરિખા જો વૃદ્ધ, આવે અહુનિશ^૫ મુજ કને;
 જીરે મારે સુખે જાએ મુજ દિન, તેથી આનંદ મુજ મને. ૧૫
 જીરે મારે સાંભળી એવાં વચણ, કકલ બાપે અંગીકર્યાં;
 જીરે મારે સુણી હરખી સા મન, મુજ સઘળાં કારજ સર્યા. ૧૬

૧ પટારા. ૨ સીલ-પેક કર્યો. ૩ કપડાં. ૪ સત્કાર સહિત
 ૫ હંમેશ.

જીરે મારે છટ્ટી ઢાળ રસાળ, નિયતિહરિ સૂરિરાજનો;
 જીરે મારે રામેંદુ^૧ કહે એમ, સાંભળજો સહુ સજ્જનો ! ૧૭
 દોહરા

મુનિમ રોજ સતી આગળે, આવી એસે પાસ;
 વાતોમાં દિન ચાર ત્યાં, વીતી ગયાં ઉલ્લાસ. ૧
 દિન પંચમે^૨ કહે કકલને, બાપા ! સુણ મુજ વાત;
 પતિ પરદેશ સિધાવતાં, કહી ગયા લલી ભાત. ૨
 હું જાઉં પરદેશડે, તું સુખે રહેજે ગેહ;
 તું અને વળી મુનિમજી, વ્યવસાયર કરજો એહ. ૩
 તે ચિંતામાં હું પડી, ધવ જાતાં પરદેશ;
 આજે મુજ હૈડે ચડ્યો, જે મુજ થયો આદેશ. ૪
 માટે હવે મુનિમજી !, ખોલો તરત વખાર;
 એમ સુણી કકલ કહે, એમાં નથી હવે સાર. ૫
 વૃદ્ધાવસ્થા માહરી, નહિ હવે કામનાં દિન;
 માંડ માંડ છૂટો થયો, રહું પ્રભુમાં લીન. ૬
 ઢાળ ૭ મી

[અરણિક મુનિવર ચાલ્યા ગૌચરી-એ દેશી.]

એહવી વાણી સુણી સા સુંદરી, વળતું ભાંખે એમોજી;
 જે તમે ભાંખ્યું તે તો સત્ય છે, એમાં સહુનો ખેમોજી.

ભવિયણ ! ભાવ ધરીને સાંભળો. ૧

પણ જ્યાં લગે તુમ શેઠ ન આવીયા, ત્યાં લગે ચલવો વ્યાપારજી;
 શેઠ આવ્યા પછી જેમ સુખ ઉપજે, તેમ તુમે કરજો તેવારજી. ૨
 વળી તુમ ટાળી અવરની ઉપરે, મુજને ન મળે ભરોંસોજી;
 તેથી કહું છું બાપજી ! તુમ ભણી, માનો મુજ અરદાસોજી. ૩

૧ રામચંદ્રજી મુનિ. ૨ બાપાર. ૧

વિનય ભરેલાં વચણો સાંભળી, મુનિમ વિચારે એમોળ;
 હવે નવ થાએ નકારો મુજથી, અંગીકરું સહુ પ્રેમોળ. ૪
 એમ નિશ્ચય કરી મુનિમ કહે તદ્દા, તુમચી ઇચ્છા જો એમોળ;
 તો હવે પૈસા આપો મુજને, કરું વ્યાપાર હું જેમોળ. ૫
 એમ સુણી વળતું કહે સા તદ્દા, બાપા! થઈ હું ગમારોળ;
 પતિ પરદેશ સિધાવતાં સાદરે, કહ્યું મુજ અપરંપારોળ. ૬
 વિત્ત જેટલું જોઈએ તુજને, તારી પાસે તું રાખોળ;
 પણ ત્રિયની ટુંકી મત કહી સદા, તે અનુસારે મેં દાખોળ. ૭
 મ્હારે વિત્ત? તણું શું કામ છે? સાચવી જાઓ આપોળ;
 ધન સાચવવું મુજ મુશ્કેલ છે, જેમ જોળે રમાડવો સાપોળ. ૮
 એહવાં વચણો માહરાં સાંભળી, વિત્ત પટારે સ્થાપેળ;
 તાણું વાસી શીલ કરી તદ્દા, ચાવી મુજને આપેળ. ૯
 ઘરની ભલામણ આપી ખંતથી, પોતે પરદેશ શિધાવેળ;
 જાતાં જાતાં વળી કહેતા ગયા, વ્યાપાર અખંડ ચલાવેળ. ૧૦
 તો પણ મુજને વિત્તની વાતડી, ચિત્તમાં કિમહિં ન આવીળ;
 પતિની આજ્ઞા વિણ હવે મુજથી, દેવાય નહિ કદિ ચાવોળ. ૧૧
 પણ એક બીજો ઉપાય હું દાખવું, જો કરો તુમે એક કામોળ;
 તો મનવંચિત કારજ સંપજે, પૂજે મનની રહામોળ. ૧૨
 એહજ નયરી માંહે વસે ભલો, મુજ સ્વામીનો મિત્તોળ;
 પાનાચંદ એહવે અભિધાનથી, જે છે સાચો સંતોળ. ૧૩
 વિત્તથી પૂરિત આ મંજૂષ^૩ છે, રાખો તેહને ગેહોળ;
 લક્ષ ઈન્દ્રનાર નગદ તે ઉપરે, લઈ આવો તુમે તેહોળ. ૧૪
 હવે ભવિષ્ય! તુમે સાંભળો સ્નેહથી, આજસ નિદ્રા ટાળોળ;
 સ્નાતમી ઢાળે રામ મુનિ કહે, આગળ વાત રસાળોળ. ૧૫

૧ પૈસા. ૨ ઇચ્છા. ૩ પટારો. ૪ સોનામહોર.

દોહરા

- સતી કથિત^૧ વયભ્રુ સુષી, કકલ બાપો તામ;
તિહાંથી ઉઠી ચાલીયો, પાનાચંદને ધામ. ૧
- મુનિમને આવતો ભાળીને^૨, ધસમસી ઉઠ્યો તેહ;
સાદરથી બેસાડીયો, સજ્જન રીતિ એહ. ૨
- શ્રેષ્ઠી પૂછે મુનિમને, તુમ કિમ બૂલ્યા આમ ?;
ઘણે દિને અમ ગૃહ વિષે, પઉધાર્યા શ્યે કામ ? ૩
- અમ સરિષુ^૩ કારજ હુએ, સુખે પ્રકાશે તેહ;
મુનિમ કહે અહો શેઠજી !, સુભો કામ છે જેહ. ૪

ઢાળ ૮ મી

[રાગ બંગાલો]

- એમ કહીને મુનિમજી તામ,
શેઠ ભણી વાતો કહે આમ; ભવિ ! સાંભળો.
તુમચો મિત્ર અમરદત્ત જેહ,
પરદેશ ગયો તુમે જાણો એહ. ભવિ. ૧
- તસ ઘર પાછળ તેહની નાર,
સતીઓ માંહે શિરોમણિ સાર; ભવિ.
તેણે મૂક્યો તુમ આવાસ,
રાખીને પૂરણ વિશ્વાસ. ભવિ. ૨
- તેનું કારણ કહું તુમ પાસ,
સાંભળજો તે ધરીને ઉલ્લાસ; ભવિ.
ચોતે ઘરમાં બાઈ છે એક,
અવસ્થા છે તેની નાની છેક. ભવિ. ૩

૧ કહેલાં. ૨ દેખીને.

ગૃહમાં જોખમ છે રે અપાર,	
તેથી લાગે ખીક આવાર;	ભવિ.
રાતે નાવે નિંદ્રા ^૧ સદન,	
તેથી ન રહે એક ઠામે મન.	ભવિ. ૪
રવિત્ત ભરેલો પટારો તુમ પાસ,	
અનામત રાખવાની તસ આશ;	ભવિ.
એહ જણાવવા આવ્યો આંહિ,	
રાખવા તુમ નહિ કરશો મનાઈ.	ભવિ. ૫
તુમ મિત્ર કેરું છે એ કામ,	
કરો ધરીને મનમાં હામ;	ભવિ.
જો તમે ના કહેશો આ વાર,	
થાશે મિત્રની કચવાણુ અપાર.	ભવિ. ૬
એવાં વચણો સાંભળી શેઠ,	
મધુર ગિરાથી તે કહે નેઠ ^૩ ;	ભવિ.
તુમે કહી તે સઘળી વાત,	
સાચે સાચી છે અખીયાત.	ભવિ. ૭
પણ મુજથી નવી થાય એ કામ,	
હું થાપણુ નવ રાખું આમ;	ભવિ.
લક્ષ દીનાર જો તુમને જોય,	
તો હમણાં લઈ જાઓ સોય.	ભવિ. ૮
ખાકી વિત્ત ભર્યું મંજૂષ,	
રાખવા મનમાં નવ ધરું હુંશ;	ભવિ.
વ્યાજની પણ નવ કહેશો વાત,	
તુમને કહું છું પ્રેમથી બ્રાત !	ભવિ. ૯

૧ ધરમાં. ૨ પૈસાથી. ૩ નકી, ચોક્કસ.

- ઉંઘ ંહેંચી લે ઉભગરો કોણ ?,
તુમે છો મારા સાચા ૧સેણ; લવિ.
- તેથી કહું છું તુમને એમ,
તેમ કરો મુજ થાએ એમ. લવિ ૧૦
- નાણું કહું છે નેહનો તોડ,
તેથી તમે નવ કરશેો બેડ; લવિ.
- ધન દેખીને મારી બુદ્ધિ,
બગડી જાય તો નાશે શુદ્ધિ. લવિ. ૧૧
- મિત્ર દ્રોહ વળી તવ તિહાં થાય,
એવું કામ નવ કરવું લાય !; લવિ.
- બાપા ! તમે છો ચતુર સુબાણ,
શું સમજાવું કહીને વાણ ?. લવિ. ૧૨
- એ વિણ અવર બે હોવે કાંચ,
કરું સુખેથી છે મુજ રવાય; લવિ.
- એમ સુણી કકલ કહે તામ,
કેમ બોલો છો તુમે તે આમ. લવિ. ૧૩
- શેઠાણીએ જે કહેલ છે મુજ,
તે ભાંખું સઘળું તુમ ગુઝ. લવિ.
- તુમ ઉપર વિશ્વાસ છે એહ,
તેથી રહેશે મંજૂષ તુમ ગેહ. લવિ. ૧૪
- આધાર વિણ હું ન લહું વિત્ત,
એ સારી છે સર્વની રીત; લવિ.
- કો કાળે ફરી જાયે મન,
તો મુજ ન મળે ખાવા અન્ન. લવિ. ૧૫

નીતિમાં પણ કહ્યું છે એમ,	
વ્યવહાર પણ શુદ્ધો રહે જેમ;	ભવિ.
તુમ અમમાં ને છે સંતોષ,	
રાખવો પડશે ધરીને હોંશ.	ભવિ. ૧૬
એમ સમજાવ્યો બાપે તામ,	
હવે કસ્તૂરીની પૂગશે હામ;	ભવિ.
નિદ્રા વિકથા સર્વને ટાળ,	
શ્રોતા ! સુણો કરી મન વિશાળ.	ભવિ. ૧૭
નિયતિહરિ સૂરિરાજનો બાળ,	
રામ થઈ મનમાં ઉજમાળ;	ભવિ.
આઠમી ઢાળ એહ પૂરી થાય,	
સાંભળજો સહુ કોઈ ઉમાય.	ભવિ. ૧૮

દોહરા

એમ સમજાવી શેઠને, કકલ બાપો તામ;	
જુહાર કરીને ચાલીયો, મનમાં ધરી બહુ હામ.	૧
કકલ હવે ઘર આવીને, કહે કસ્તૂરીને આમ;	
માંડ માંડ સમજાવીઓ, દેશે શ્રેષ્ઠી ૧દામ.	૨
એમ સુણી સા સુંદરી, મનમાં રળીયાયત થાય;	
હવે મારી ચિંતા ટળી, સૂઝયો સરસ ઉપાય.	૩
રાજ થઈને એમ કહે, મુનિમ પ્રત્યે ધરી હામ;	
બાપા ! હવે સત્ત્વર કરો, મંજૂષ મેલ્યાનું કામ.	૪
રશકટ એક ભાડે લઈ, નેડયા બેલ તવ ચાર;	
તે પર મંજૂષા ધરી, ચાલ્યો મુનિમ તે વાર.	૫

આવ્યો શેઠ તણે ગૃહે, લાવી પટારો તેહ;
 કહે અનામત મૂકીને, તમે સાચવજો એહ. ૧
 શેઠ પાનાચંદ પાસથી, લીધી લક્ષ દીનાર;
 કકલ બાપો લેઇને, આવ્યો અમર આગાર. ૭
 નીમી^૧ લક્ષ દીનારની,^૨ સોંપી મુનિમે તામ;
 હર્ષિત થઈ કસ્તૂરીને, કહે સર્ચાં^૩ તુમ કામ. ૮

ઢાળ ૯ મી

[નિદરડી વેરણુ હુધ રહી-એ દેશી.]

સુંદરી કહે હવે મુનિમને,
 હવે બાપા ! હો ચલવો વ્યવસાયકે;
 નીમી જોઇએ તે લઈ કરી,
 માલ ખરીદો હો કરી દાય ઉપાય કે.
 પુણ્ય સંજોગે સાજન મળે. એ ટેક. ૧
 અર્ધલક્ષ સોના મ્હોરને,
 તેહ મુનિમે હો તવ લોધી ત્યાંય કે;
 વિવિધ જાતિનાં કરિયાણુકે,
 લઈ ભરીયાં હો તે વખારની માંયકે. પુણ્ય. ૨
 વ્યાપાર ધમધોકારથી,
 કકલ ચલવે હો થઇને ઉજમાળ, કે;
 કસ્તૂરી મનમાં ચિંતવે,
 હવે મુજને હો ટળી એહ જંબાળ કે. પુ. ૩
 વ્યાપારથી એક માસમાં,
 થયો ફાયદો હો દશ સહસ્રનો^૩ તામ કે;

૧ પૂંજ-મૂડી. ૨ સોનામ્હોર. ૩ દશ હજારનો.

એ દેખી સતી ચિંતવે,

મુજ પૂગશે હો સઘળી હવે હામ કે. પુ૦ ૪
નામું ઠામું સા સાચવે,

આપીને હો તવ પૂરણ લક્ષ કે;
માલ લેવે ને સાટવે,

તે મુનિમ છે હો વ્યાપારે દક્ષ કે. પુ૦ ૫
વ્યાપાર વિવિધ પ્રકારથી,

તેહ કરતાં હો એમ નિગમે કાળ કે;
વર્ષ દિવસને આંતરે,

લાલ તિહાં હો દોય લક્ષ^૧ નિહાળ કે. પુ૦ ૬
તે દેખી સતી ચિંતવે,

જે પટારા હો ઉપર લીધી લક્ષ કે;
હવે પાછી સોંપું તેહને,

તો કહેવાઉં હો જગમાં હું રદક્ષ કે. પુ૦ ૭
એમ વિચારી મુનિમને.

બોલાવીને હો કહે ધરીને હામ^૩ કે;
પાનાચંદની ફૂકાનથી,

લક્ષ દીનાર હો આપણે લીધાં દામ કે. પુ૦ ૮
વ્યાજ સહિત હવે તેહને,

તુમે તરતજ હો આપી આવો આજ કે;
મંજૂષ મત ઉપાડજે,

કરો સત્ત્વર હો જઈને તુમે કાજ કે. પુ૦ ૯
એમ કહીને મુનિમને,

લક્ષ સુવર્ણ હો મુદ્રા^૪ આપી હાથ કે;

૧ બે લાખ. ૨ ડાહી. ૩ પ્રેમધરી-રાજ યજ્ઞ. ૪ સોનામહોર.

લઈ કકલ તે ચાલીયો,

આવી આપે હો શ્રેષ્ઠીને^૧ હાથ કે. પુ૦ ૧૦
એક સહસ્ર દીનાર વળી,

આપે વ્યાજની હો શેઠને તે તામ કે,
પુલકિત^૨ વદને^૩ તવ કહે,

પાનાચંદ હો બાપા ! શું કહો આમ કે ? પુ૦ ૧૧
અમરદત્ત ને મહારા વચ્ચે,

નવિ અંતર હો કોઈ જાતનો આંહિ કે;
વ્યાજ નથી લેવો માહરે,

તો મુજને હો શરમાવો કાંઈ કે ? પુ૦ ૧૨
એવડી ઉતાવળ શી હતી ?,

જે લેઈને હો આપવા આવ્યા દામ^૪ કે;
મારે હમણાં તેહનું,

કાંઈ પણ હો એવડું નથી કામ કે. પુ૦ ૧૩
પાછા લઈ જાઓ એ તમે,

સુખેથી હો ચલવો વ્યાપાર કે;
એમ સુણીને મુનિમ વદે,

સુણો શેઠજી ! હો તુમ બહુ આભાર કે. પુ૦ ૧૪
વળી અમને જોશે યદા,

તવ લેશું હો તુમચી એ પાસ કે;
એમ શિષ્ટાચાર સાચવી,

પાછો વળી હો મન ધરી ઉલ્લાસ કે. પુ૦ ૧૫
પાનાચંદ શેઠ કહે તદા,

સાંભળજો હો કહું છું જે વાત કે;

૧ શેઠને. ૨ હસતું. ૩ મુખે. ૪ પૈસા.

જેહ પટારો મુજ ઘરે,

રાખ્યો છે હો અનામત વિખ્યાત કે. પુ૦ ૧૬

લેઈ જાઓ તુમચે ઘરે,

ઈહાં હવે હો નવ રાખીશ એહ કે;

વળતું મુનિમ કહે શેઠને,

તે પડીઓ હો ભલે તુમચે ^૧વાસ કે. પુ૦ ૧૭

પરદેશથી તુમ મિત્રજી,

જખ આવશે હો સુખે આપણે ગેહ કે;

તવ તે પોતે લેઈ જશે,

તિહાં સુધી હો તમે રાખો એહ કે. પુ૦ ૧૮

એમ સમજાવીને આવીઓ,

કકલ બાપો હો હવે અમરને ગેહ કે;

કસ્તૂરી આગળ કહી,

સહુ વાતજ હો ધૂરથી માંડી છેક કે. પુ૦ ૧૯

એમ સુણી સા સુંદરી,

મનમાંહિ હો અતિ થઈ ખુશાળ કે;

હવે ભવિયણ ! તુમે સાંભળો,

છે આગળ હો અતિ વાત રસાળ કે. પુ૦ ૨૦

નવમી ઢાળ પૂરી થઈ,

નિયતિહરિ હો સૂરિનો બાળકે;

રામચંદ્ર મુનિ એમ કહે,

ભવિ ! આગળ હો સુણો બાળ ! ગોપાળ કે. પુ૦ ૨૧

દોહરા

- હવે સુખભર રહેતા થકા, વર્ષ જુગલ^૧ વીતંત; ૧
 એહવે શું ત્યાં નિપનું ?, તે સુણજો વિરતંત.
 ધરાપતિના^૨ સુત તણું, વિવાહ તણું મંડાણુ; ૨
 કરે તૈયારી અતિ ઘણી, સાજન મળી સુખાણુ.
 નૃપતિ મન એમ ચિંતવે, મહારે છે એક પુત્ત; ૩
 સુજ અવસર આ સાંપડયો, લહું લાવો ખરચી વિત્ત.
 લક્ષ્મી^૩ ફેર આવી મળે, પણ અવસર નહિ આવંત; ૪
 અવસર ચૂકા મેહુલા, વરસી કાંઈ કરંત.
 માટે અવસર ચૂકું નહિ, એમ વિચારી તામ; ૫
 નગર તણા વ્યાપારીઓ, બોલાવ્યા ધરી હામ.
 વ્યવહારીઓ^૪ આવીને, ઉભા જોડી પપાણુ;
 રાજન્ ! કેમ અમ તેડીઆ ?, શી છે તુમચી ક્ષાણુ ? ૬
 સાદરે^૫ સહુને બેસાડીયા, નૃપ થઈને ખુશીઆણુ;
 હાર્દ^૬ પોતાનું હવે ઇહાં, કહેશે હૃદય ખુશાણ. ૭

ઢાળ ૧૦ મી

[ચિત્ત કહે પ્રહરાયને-એ દેશી.]

- વળતું કહે રાજ તિહાં, સહુ સાંભળતાં એમ હો;
 તુમને જે ઇહાં બોલાવીઆ, સુણજો ધરીને પ્રેમ હો.
 સુણો લવિ પ્રાણી ! હો. ૧
 મહારા કુંવર તણા ઇહાં, વિવાહ શુભ થાય હો;
 તે લણી તુમને આજ મેં, બોલાવ્યા આંચ હો. સુ. ૨

૧ બે. ૨ રાજના ૩ લક્ષ્મી. ૪ વ્યાપારીઓ. ૫ હાથ. ૬ આગ્રા, હુકમ. ૭ આદરથી, પ્રેમથી. ૮ મનમાં કહેવા ધારેલું.

મોદીખાનું તુમે લીઓ, તેહ ભણી બોલાવ્યા હો;
 તુમે પણ સહુ મળી કરી, ઈહાં સુધી આવ્યા હો. સુ. ૩
 નૃપ વયણે એહવાં સુણી, માંહો માંહેં આમ હો;
 નયન^૧ પદલવીથી^૨ તદા, કરી સંકેત તામ હો. સુ. ૪
 ધરાપતિને પૂછીયું, કેટલા પૈસા માંહિ હો;
 વળતું રાજ એમ કહે, ચઉ^૩ લક્ષ લેને આંહિ હો. સુ. ૫
 એમ સુણી વ્યાપારીઓ, મન વિચારે આમ હો;
 મોદીખાનું આપણે, લીધાથી સરે કામ હો. સુ. ૬
 પણ વિવાહ વીત્યા પછી, નૃપ જો પૈસા નાપે હો;
 તો ધાં દેવી કિહાં કણે ?, દુઃખી થાઈએ આપેં હો. સુ. ૭
 માટે આપણે લેવું નહિ, મોદીખાનું કોઈ હો;
 માંહો માંહે સંકેતથી, જાતો કીધો સોઈ હો. સુ. ૮
 કરનેડી ભૂધવ^૪ પ્રત્યે, વ્યવહારી કહે તામ હો;
 અમારી પાસે વખારમાં, માલ ખૂટયો સ્વામ ! હો. સુ. ૯
 તો અમે લહીએ કેમ કરી ?, મોદીખાનાનું કામ હો;
 તે ભણી માપી માંગીએ, થઈને લાચાર આમ હો. સુ. ૧૦
 અવિનય થાતો હોય જો, ક્ષાંતિ કરો પશ્ચિતિકંત ! હો;
 અમે તુમચા છોડે છેએ, અમચો મ લેશે અંત હો. સુ. ૧૧
 વ્યાપારી મુખથી સુણી, નાકારનાં વયણાં હો;
 ભૂધવ મન સમજી રહ્યો, એ નવી દીશે સયણા હો. સુ. ૧૨
 વ્યાપારીઓ પગે લાગીને, રાજ્ય સભાથી તામ હો;
 બાહિર આવી એમ ભણે, બહું કીધું એ કામ હો. સુ. ૧૩
 એમ વિવિધ કરતા વાતડી, ખેડોંચા નિજ નિજ ગેહ હો;
 વ્યવહારીઓ ગયા પછી, નૃપ મન ચિંતે એહ હો. સુ. ૧૪

૧ આંખના. ૨ એસારાથી. ૩ ચાર લાખ. ૪-૫-૬ રાજ.

મોટે મંડાણે આદર્યો, રાજકુંવરનો વિવાહો હો;
 સાજન સંતોષી તેડીયા, આંહિ ધરીને ઉમાહો હો. સુ. ૧૫
 વ્યાપારીઓએ લીધું નહિ, મોદીખાનું તેણે હો;
 એ વિણ ^૧આગત ^૨પ્રાહૂણા, કેમ સંતોષીશ સેણે હો ? સુ. ૧૬
 એમ ચિંતા કરે ઘણી, પણ કાંઈ ન સૂઝે હો;
 એહવે ત્યાં શું નીપનું ? , પુણ્યે કારજ સીઝે હો. સુ. ૧૭
 દશમી ઢાળ પૂરી થઈ, રામ કહે ઉજમાળ હો;
 ગુરૂપદ ^૩ પંકજ ભુંગ ^૪ હું, કરું જીવન રસાળ હો. સુ. ૧૮

દોહરા

કણોપકરણે ^૧ સાંભળી, સતીયે એવી વાત;
 નૃપે મહાજન તેડીયો, હર્ષિત સાતે ધાત. ૧
 કોઈ પણ વ્યાપારીએ, મોદીખાનું ન લીધ;
 તો મહારે સહી રાખવું, એમ મન નિશ્ચય કીધ ૨
 મુક્તિમને તવ તેડીયો, તે પણ આવ્યો તામ;
 મુજને કેમ બોલાવીયો ?, કહો જે હોય તુમ કામ. ૩
 વળતું કહે સા સુંદરી, બાપા ! સુણ મુજ વાત;
 થશે નૃપતિના કુમરનો, લગ્નોત્સવ ભલી ભાત. ૪
 મોદીખાનું કોઈ પણ, વ્યવહારિએ નવ લીધ;
 તો આપણે લેવું સહી, એ નિશ્ચય મેં કીધ. ૫
 પણ જો રાજા આપણી, શરતો કબૂલે જેહ;
 મેં ધરી મુજ મન વિષે, તે સુણજો ધરી સ્નેહ. ૬

૧ આવેલા. ૨ મહેમાન. ૩ ગુરૂનાં ચરણ ૪૫ કમળમાં. ૪
 ભમરા સમાન. ૫ એક કાનથી બીજે કાને.

ઢાળ ૧૧ મી

[રત્ન ગુરુ ગુણે મીઠાડારે-એ દેશી]

મુનિમ સાંભળવા સજ્જ થયો રે, સતી ભાંખે તેણી વાર;
પહેલી શરત એ આપણી રે, આપણા ગામ મુઝાર.

સતી ભાંખે સુણો વાતડી રે. એ ટેક. ૧
માલ ંહેંચવા નિત્ય આવે છે રે, શકટો^૧ પાંચસેં જામ;
વિવિધ જાતિનાં કરિયાણુકો રે, લાવે છે ધરી રહામ. સ. ૨
આપણા સિવાય આ ગામમાં રે, માલ ખરીદે ન કોય;
એમ બંદોબસ્ત નૃપ કરે રે, વળી ભાંખું સુણ સોય. સ. ૩
ખીજી શરત વળી એહવી રે, નૃપને કહેજો આમ;
માલ જે અમે ખરીદીએ રે, તે રાખવા જોશે ઠામ. સ. ૪
નગરમાંહે આજ્ઞા કરો રે, કકલ બાપો કહે જાસ;
તે તે પોતાની વખારને રે, ખાલી કરી આપે ખાસ. સ. ૫
એમાં કોઈ ખલખંચ કરે રે, રાય ગુન્હેગાર તેહ;
તેને શિક્ષા થાશે પૂરતી રે, રાઉલ^૩ આણા છે એહ. સ. ૬
ત્રીજી શરત વળી આપણી રે, નૃપને સંભળાવજો એમ;
રાજકુંવરના વિવાહ પછી રે, ખીજે દિને ધરી પ્રેમ. સ. ૭
પૈસાં આપવા અમ લાણી રે, વિલંબ ન કરશો કોય;
માલ ખરીદો જેહનો રે, તેહને આપવા જોય. સ. ૮
એહ શરતો જો અમ તણી રે, તમે કખૂલો જલૂકંત !;
તો મોદીખાનું તુમ તણું રે, અમે રાખીએ ધરી ખંત. સ. ૯
ઈત્યાદિક સહુ વાતડી રે, કરજો થઈ હુશીઆર;
એમ ભલામણ મુનિમને રે, આપી સતીએ તે વાર. સ. ૧૦

૧ ગાડાં. ૨ હર્ષ ૪-૪ રામ.

સતીનાં વયણા સાંભળી રે, કકલ ત્યાં આલ્યો તામ;
 અનુક્રમે રાજ-કચેરીમાં રે, આવ્યો ધરીને હામ. સ. ૧૧
 નમન કરીને ઉભો જઈ રે, બૂધવની તે પાસ;
 રાજાએ તવ બોલાવીયો રે, વદનમાંડે^૧ ધરી હાસ. સ. ૧૨
 કરજેડીને મુનિમ લણે રે, આવ્યો સલામે પાસ;
 પણ એક વાત મેં સાંભળી રે, પૂછું ધરીને આશ. સ. ૧૩
 રાજ-કુંવરના વિવાહનું રે, મોદીખાનું કોઈ ન લેય;
 એહ સાંભળીને હૃદયમાં રે, મુજ દુઃખ નવી સમેય. સ. ૧૪
 જો ઇચ્છા હોવે રાઉલી રે, તો હું કહું એક વાય;
 શેઠ અમરદત્તની ત્રિયારે, મોદીખાનું લેવા ચ્હાય. સ. ૧૫
 ત્રણ શરતો છે તેહની રે, જો પાળી આપો રહૂનાથ !
 તોજ મોદીખાનું લીએરે, પૂરે સઘળી ઝાથ. સ. ૧૬
 ઈમ સુણી રાજા રીજ્યો રે, કકલને કહે તામ;
 શી શરતો છે તુમ તણી રે ?, કહી બતાવો હામ. સ. ૧૭
 મુનિમ હવે રાજા લણી રે, કહેશે શરતો તેહ;
 શ્રોતાજન ! ભાવે સુણો રે, આગળ બનશે જેહ. સ. ૧૮
 નિયતિહરિ સૂરિરાજનો રે, રામ નમે કર જોડ;
 ઇગ્યારમી એ ઢાળમાં રે, પૂરાશે સતીનાં કોડ. સ. ૧૯

દોહરા

શેઠાણીએ મુનિમને, કહી હતી જે વાત; ૬
 મુનિમે પણ રાજા લણી, સંભળાવી હરખાત. ૧
 સુણીને નૃપ રંજિત થઈ, કહે કકલને તામ;
 મ્હારે શરતો કબૂલ છે, જે કહી તમે તમામ. ૨

૧ મોઢામાં. ૨. રાજા. ૩ દરેક જાતનો માલ.

લેખ કરીને આપીઓ, ઉપર કરી વળી મોર;¹	
તે લઈ કસ્તૂરી પ્રત્યે, સોંપે મુનિમ ચકોર.	૩
આપી લેખ શેઠાણીને, કહી સંભળાવી વાત;	
તે સાંભળી સા સુંદરી, મન રળીયાયત થાત.	૪
આપે શાખાશી મુનિમને, ભલું કર્યું તુમે કામ;	
દોય સહસ્ર રેદીનારની, ભેટ આપે ધરી હામ.	૫
ભેટ દેખી રંજિત થઈ, તે કહે બેડી ડપાણુ;	
આપણુ હવે કરવી સહી, વ્યાપારીને જાણુ.	૬

ઢાળ ૧૨ મી

[ઈંડર આંખા આંખળી રે-એ દેશી]

તેહ સુણી સતી રીઝીને રે, કહે મુનિમને રે વાણુ;
આપણે કશું કરવું નહિ રે, કરશે નૃપ પોતે જાણુ. ભવિક જન !
જુઓ જુઓ પુણ્ય પ્રભાવ, જેથી સીઝે સઘળા દાવ.

ભવિક. એ ટેક ૧

એહવે ખીજે દિન તિહાં રે, ખીજાં ગામોથી રે તામ;
જન શકટો ભરી માલના રે, બહેંચવા આવે જામ. ભ. ૨
વ્યાપારીઓને કહે તદા રે, જુઓ અમારો રે માલ;
પસંદ પડે બે તુમને રે, તો ખરીદીને દો ષદામ. ભ. ૩
વ્યાપારીઓ વળતું કહે રે, અમથી લેવાએ ન માલ;
નૃપની સખત મનાઈ છે રે, આણુ ફેરવી નૃપે કાલ. ભ. ૪
રાજકુંવરનો વિવાહ છે રે, મોદીખાનુ તેથી દીધ;
અમરદત્તના મુનિમને રે, જઈ કરો વાત પ્રસિદ્ધ. ભ. ૫

૧ છાપ. ૨ સોનામહોર. ૩ હાથ. ૪ પૈસો.

તે તુમ માલ ખરીદશે રે, વ્યાપારીએ ઉત્તર દીધ;
 માલ ધણી એમ સાંભળી રે, વાત તણી ગુઝ લીધ. લ. ૬
 કકલ પાસે આવીને રે, માલ ધણી કહે એમ;
 અમ ગાડાં ચૌટે ઉભાં રે, માલ લીયો ધરી પ્રેમ. લ. ૭
 મુનિમ કહે હા ભાઈઓ રે!, ચાલો જોઈ તે માલ;
 જો અમ સરીખો તે હશે રે, તો અમે લેશું ચાલ. લ. ૮
 એમ કહી કકલ ચાલીયો રે, માલ ધણીની રે સાથ;
 માલ જોઈને તે કહે રે, શું લેશો તમે ? આથ ? . લ. ૯
 વળતું કહે તે મુનિમને રે, બજાર ભાવે રે તેહ;
 અમને પૈસા આપજો રે, માય ભરી ઘો ગેહ. લ. ૧૦
 કકલ કહે પરવડે નહિ રે, અમે તો દેશું આ ભાવ;
 જો તમને પોશાએ તો રે, અમને ઘો તુમે દાવ. લ. ૧૧
 માલ જોઈનારા એમ કહે રે, શેઠ શું કહો છો રે વાત ?;
 સામાં દામ અમ ઘર તણાં રે, દેવાં પડે અહો તાત ! લ. ૧૨
 એ અમને કેમ પરવડે રે ?, વિચારી જુઓ તુમે મન;
 અમે ગરીબ માણસ અછું રે, દુઃખી અમારાં તન.^૨ લ. ૧૩
 વળતું મુનિમજી એમ કહે રે, જો તુમ ઇચ્છા રે હોય;
 તો ઘો માલ એ અમ ભણી રે, નથી જોરાવરી કોય. લ. ૧૪
 એમ મુણી માલ ધણી કહે રે, અમને પોશાએ ન એમ;
 ખેદ કરતા ચાલતા થયા રે, આપણે કરવું કેમ ? . લ. ૧૫
 જો માલ જોઈએ આપણે રે, તો જાએ સામીરે ખોટ;
 રાખ્યો પણ પરવડે નહિ રે, રાખ્યે ન રહે ખાવા લોટ. લ. ૧૬
 એના વિચારો કરતા થકારે, ડશકટો કને આવંત;
 ચારાશી ચૌટા દેખીને રે, સહુનાં મન ઉલ્લસંત. લ. ૧૭

૧ પૈસો. ૨ છોકરાં છૈયાં. ૩ ગાડાઓ.

પણુ ભાઈ ! આપણા ભાગ્યમાં રે, નવી લખ્યું છેરે સુખ;
 ઇહાં માલ બહેંચાય નહિ રે, તો કેમ જાએ દુઃખ ? ભ. ૧૮
 નિશ્ચિન શકટો પાંચસેં રે, આવે ભરીને રે માલ;
 કેમે માલ બહેંચાય નહિ રે, બજારે માચી ધમાલ. ભ. ૧૯
 એમ આઠ દિન વીતીયાં રે, શકટો મળીયાં અપાર;
 નગરના લોકો તેહથી રે, મુંજાએ પારાવાર. ભ. ૨૦
 હવે ભવિજન ! તમે સાંભળો રે, કકલ કરે જે રે ખેલ;
 પુણ્યથી વંછિત સંપજે રે, અશુભ કર્મ દીયે ઠેલ. ભ. ૨૧
 ખારમી ઢાળ પૂરી થઈ રે, હજી રહી અધૂરી રે વાત;
 કર્મસિંહ ગુરૂ રાયનો રે, રામ ગુણી ગુણુ ગાત. ભ. ૨૨

દોહરા

નગર તણારે ચોકમાં, ગીરધી થઈ અપાર;
 માલ ધણી મન ચિંતવે, દુઃખી થયા આ વાર. ૧
 સર્વે એક મતો કરી, શકટોના માલીક;
 કકલ પાસે આવીને, કહે થઈને સાહસીક. ૨
 અમચો માલ તમે નવ લીઓ, તો ખીનથી ન લેવાય;
 અમે શું કરીએ કહો હવે ?, ઇહાં પણુ નહિ રહેવાય. ૩
 માટે કહીએ તુમ ભણી, લઈ લ્યો અમચો માલ;
 તો અમે છૂટા થઈ કરી, જઈએ ઘર ભણી ચાલ. ૪
 તેહ સુણી કહે મુનિમજી, ધૂરથી કહી મેં વાત;
 જો ઇચ્છા હોય તુમ તણી, તો લહીએ અખીઆત. ૫

ઢાળ ૧૩ મી

[માળા ક્યાં છે રે ?-એ દેશી]

માલધણી કહે તવ મુનિમને, જેમ તમને યોગ્ય લાગે રે;
 અમે તો બેસી બેસીને કંટાળ્યા, હવે તો જાઈએ આગે રે.

લવિજન ! સુણુને રે, પુણ્યવંતનું ચરિત્ર;
 સુણીને દિલ ધરજો રે, લવિજન ! સુણુને રે. ૧
 કકલ વળતું કહે છે તેહને, અમને આમ પોશાશે રે;
 એમ ને ઇચ્છા હોય તુમારી, તો તુમ ચિંતા સર્વ જાશે રે. ૨
 પૈસા પણ એ મહિને મળશે, ને તુમ ઇચ્છા હોય રે;
 તો અમે માલ સર્વ તુમારો, ંહેંચાતો લઇએ સોય રે. ૩
 માલધણીઓ પણ મુંઝણા, તેથી કષ્ટદ્યુ સર્વ રે;
 કકલ બાપે પણ હુશીયારીથી, કામ કર્યું અગર્વરે. ૪
 માલ પ્રપૂરિત^૧ શકટો સર્વે, ખરીદી તવ તેણું લીધાં રે;
 નગરશેઠ લણી તવ બોલાવે, કહે નૃપથી કોલ અમે કીધારે. ૫
 વખાર તુમારી અમને જોશે, માલ ભરવાને કાજે રે;
 તેથી ખાલી કરી આપો તુમે, જોઇશે આજની આજે રે. ૬
 મુનિમનાં વચણો એવાં નિસુણી, શેઠ મન એમ વિચારે રે;
 સર્વ માલ ભર્યો છે રે વખારે, મેં કર્યું કામ અવિચારે રે. ૭
 ને વખાર ન આપું તેહને, તો નૃપને તે ચેતાવે રે;
 તો રાજા રીય કરીને મુજને, સીધો ખંદીખાને ઠાવે રે. ૮
 વળી લોકોમાં લાજ મારી જાએ, ઉપર દંડ લીએ રેભૂકંત રે;
 તો જીવવું મુજને થાએ મુશ્કીલ, વિચાર કરે છે એકંતરે. ૯
 ને આપું છું વખાર તેહને, તો માલ કિહાં તે નાંખું ?;
 વાઘ નદીનો ન્યાય મળ્યો છે, દિન માડું દીશે આંખું રે. ૧૦
 એમ વિવિધ વિચારો તેણે કીધા, એક વાત નિશ્ચય કીધી રે;
 મુનિમને એકાંતે મળીને, કહી એમ વાત જ સીધી રે. ૧૧
 તમે સચણ છો ખરા અમારા, અમ લાજ તુમારે હાથે રે;
 તેથી છાનું કહીએ તમને, વખાર લ્યો માલ સાથે રે. ૧૨

૧ ભરેલા. ૨ રાજા.

નૃપને તમે વાત મત કહેશો, અમે મોદીખાનું નવ લીધું રે;
 અમે અલિક કહ્યું તવ રાયને, અમ પાસે નથી સીધું રે. ૧૩
 માટે સજ્જન જાણું તુમને, કીધી ગુઝની વાત રે;
 એમ સુણીને તવ કંકલ કહે, અમને આમ પોશાશે રે. ૧૪
 હોય જો મરજી તમારી દેવાની, તો અમે લહીયે જાંતે રે;
 પૈસા મળશે વિવાહ વીત્યે, સુણી અંગુલી દીયે દંતે રે. ૧૫
 લાજ પોતાની રાખવા માટે, થેઠે કબૂદ્યું તેહ રે;
 માલ સહિત વખારજ દીધી, ચલી આવે તવ ગેહ રે. ૧૬
 કરતૂરીને સઘગી વાતો, કહી સંભળાવી એમ રે;
 તે સુણી સા અતિ મનમાં રીઝી, હવે આગળ થશે ખેમ રે. ૧૭
 એકેક વ્યવહારીને નિશદ્દિન, મુનિમ બોલાવી ભાંખે રે;
 વખાર જોશે તુમારી અમને, એવાં વચન તેને દાખે રે. ૧૮
 ૧ કરકજ જોડી તે પણુ તેને, સહ માલ વખારો આપે રે;
 વાયદા કીધા છ મહિનાના, ધન આપવાના ખાપે રે. ૧૯
 રસ્વદ્ય મૂલ્ય તેને આપે લેવે, મનમાં રાજી થાવે રે,
 આમ ખુદ્દિના બળથી કંકલ, લક્ષ્મી ઘણી ઉપાવે રે. ૨૦
 હવે લવિયણુ ! તમે લાવે નિસુણો, કોતુક થાવે આગે રે;
 આળસ નિદ્રા ને વિકથાને, પરિહરજો વડ ભાગે રે; ૨૧
 કર્મસિંહ સૂરિરાજનો ખાળક, રામેંદુર કહે એમ રે;
 તેરમી ઢાળે અધિક રસાળે, સાંભળો ધરીને પ્રેમ રે. ૨૨

દોહરા

દેશે દિશે કંકોત્રીઉં, મોકલી રાયે તામ;
 આવજો વિવાહ ઉપરે, કુંવર તણે ધરી હામ. ૧

૧ હાથ ૨ થોડો. ૩ રામચંદ્રજી મુનિ.

- નૃપના આગ્રહને વશે, ^૧જનગણ બહુ આવંત;
દેરા તંબુ રાવટી, ઉતારા કરી આપંત. ૨
- મોદીખાને જઈ જનો, જે જોઈએ તે લેય;
કુકલ બાપો પણ તિહાં, આદર માનથી દેય. ૩
- આવનાર લોકો સહુ, રાજી થયા અપાર;
તે દેખી નૃપ ચિંતવે, કુકલે લીધ સંભાર. ૪
- એમ દિવસો ઉચ્છરંગમાં, જાતાં ન લાગે વાર;
લગ્ન તાણું દિન આવિયું, સહુને હર્ષ અપાર. ૫
- વરઘોડે કુંવર ચડ્યો, શોભા તણે નહિ પાર;
ધવળ મંગળ ગાવે તિહાં, ગોરી મળી તે વાર. ૬
- ગણિકા નાચે આગળે, વાજે વાજાં અનેક;
એમ આડંબરે ચાલતાં, આવે તોરણે છેક. ૭
- પોખણાં લેઈ પધરાવીએ, વરને માયરામાંય;
ચોરી ખાંધી ચોકમાં, બહુલી શોભા બનાય. ૮
- જોષી જોષ લણે તિહાં, મંત્રોચ્ચાર કરંત;
તિલને સરસવની તિહાં, રદ્ધિજ આહૂતિ આપંત. ૯
- વિધિપૂર્વક વર કન્યકા, ચોરીએ ચડયા તે વાર;
મંગળ ફેરા ફેરવ્યા, ધરી આનંદ અપાર. ૧૦
- તવ વર કન્યા બેહુને, પધરાવ્યા ^૩આગાર;
સાજન સંતોષ્યા નૃપે, કરી પહેરામણી સાર. ૧૧
- રજા મેળવી ભૂપની, ખેડાંતા નિજ નિજ ધામ;
હવે ભવિજન ! તમે સાંભળો, કસ્તૂરી જે કરે કામ. ૧૨

૧ ધણા માણસો. ૨ પ્રાણણ. ૩ ધર વિશે.

ઢાળ ૧૪ મી

[જ હો મથુરા નગરીનો રાજ્યો લાલા !-એ દેશી]

જહો બીજે દિન હવે ભૂપતિ લાલા, બેઠો સભામાં આય;
જહો મહાજન સર્વ મળી કરી લાલા,

વધાવો દેવા જાય. ભવિકજન !

સાંભળો અચરિજ વાત. ૧

જહો નમન કરી બેઠા તિહાં લાલા, નૃપ કરે અતિ સન્માન;
જહો નગરશેઠ તવ ઉઠીને લાલા, બોલે એમ કરી સાન. ૨
જહો વિવાહ વીત્યો ઉમંગથી લાલા, સહુને હર્ષ અપાર;
જહો એહ પ્રસંગને લહી અમે લાલા, દઇએ વધાવો આ વાર. ૩
જહો પાંચ હજાર રૂપ્યક^૧ ઇહાં લાલા, હું આપું ધરી હામ;
જહો કૃપા કરી મો ઉપરે લાલા, ગ્રહણ કરો અભિરામ. ૪
જહો વારા ફરતી એમ સવે લાલા, આપે વધાવો તેહ;
જહો સર્વ જાણે આખ્યા પછી લાલા, કુકલ ઉઠ્યો સસનેહ. ૫
જહો ઠરજોડી ભૂધવ પ્રત્યે લાલા, આપો કહે ધરી હામ;
જહો અમરદત્ત મુજ શેઠની લાલા, વલ્લભા^૨ કસ્તૂરી નામ. ૬
જહો કુમર વિવાહ પ્રસંગમાં લાલા, મનમાં અતિ ઉમાય;
જહો લક્ષ સુવર્ણ મુદ્રા^૩ ઇહાં લાલા, આપે વધાવો આંય. ૭
જહો એમ મુણી વિસ્મિત થયો લાલા, વળતું બોલે રાય;
જહો શું કહો છો બાપા ! તુમે લાલા ?, નિશ્ચય ભૂલ્યા^૪ વાય. ૮
જહો વળતું મુનિમજ એમ કહે લાલા, નથી ભૂલ્યો મહારાય !;
જહો એમ કહીને તતક્ષણે લાલા, લક્ષ^૫ મુદ્રા^૬ તવ દેય ૯

૧ રૂપીયા. ૨ સ્ત્રી. ૩ સોનામહોર. ૪ વચન. ૫ લાખ. ૬, સોનામહોર.

જહો તે દેખી પુરજન^૧ સહુ લાલા, અચરિજ પામ્યાએમ;
 જહો દિગ્મૂઠ થઈ બેઠા તિહાં લાલા, હવે તે કરવું કેમ? ૧૦
 જહો ભૂપતિએ તવ સર્વને લાલા, કરી પહેરામણી હેત;
 જહો જેહવું જેહનું ભેટણું લાલા, તેહવું તેહને દેત. ૧૧
 જહો વળતું નૃપ વળી એમ વદે લાલા, કસ્તૂરી થઈ મુજ ખડેન;
 જહો કુમરની ક્ષમા થઈ હવે લાલા, તેથી બોલાવો એન. ૧૨
 જહો કકલ બાપો એહ સાંભળી લાલા, દોડી આવ્યો તામ;
 જહો શેઠ ત્રિયાની^૨ આગળે લાલા, સર્વ બાતમી કહી આમ. ૧૩.
 જહો મુનિમ મુખે એમ સાંભળી લાલા, મનમાં થઈ તે ખુશાળ;
 જહો ઉત્તમ વસનો^૩ પહેરીને લાલા, બેઠી થઈ ઉજમાળ. ૧૪
 જહો પૃથ્વીનાથે નિજ સેવકો લાલા, બોલાવ્યા ધરી નેહ;
 જહો મિયાના સહિત તે માણસો લાલા, મૂક્યા અમરદત્ત ગેહ. ૧૫
 જહો નૃપ આદેશે અનુચરો^૪ લાલા, કહે તવ બેડી પાણુ^૫;
 જહો ધર્મ બંધુ હવે તુમ તણો લાલા, ભૂપ થયો છે સુખાણુ. ૧૬
 જહો તે ભણી તુમને તેડે તિહાં લાલા, બાઈ! ચાલો આ વાર;
 જહો તે પણુ મ્યાને બેસીને લાલા, ખેંટી નૃપ દરબાર. ૧૭
 જહો હવે ભવિજન! તમે સાંભળો લાલા, અચરિજ ઇહાં જે થાય;
 જહો ચૌદમી ઢાળ રામે કહી લાલા, નિયતિહરિ સુપસાય. ૧૮

દોહરા

વાહન બેઠી તે તદા, આવે રાજ દ્વાર;
 આદર માન નૃપતિ દીયે, સા ભણી તેણી વાર. ૧
 આજ થકી મુજ ખડેન છે, હું તુજ ધર્મનો ભાઈ;
 તે ભણી સાસર વાસરો, તુજને કરું છું આંઈ. ૨

૧ નગરીના માણસો. ૨ સ્ત્રીની. ૩ કપડાં. ૪ સેવકો. ૫ હાથ બેડીને.

- સાંભળતાં મહાજન જનો, વચણ વદે નૃપ એમ;
 મુજ ખડેનને કાપડો,^૧ આપું છું ધરી પ્રેમ. ૩
- ચાર ગામ દઉં તેહને, મનમાં આણી ચાહ;
 દર વર્ષે એકેકની, ઉપજ આવે છે પ્રાહ. ૪
- લક્ષ લક્ષ સહુ ગામની, વાર્ષિક થાએ પેદાસ;
 વંશ પરંપરા લોગવો, વાણી વદે નૃપ તાસ. ૫
- ભૂપ કથન એમ સાંભળી, મહાજન પામ્યો શ્લોભ;^૨
 અન્યો અન્ય કરી સાનને, ઉઠી ગયો ગત શ્લોભ. ૬
- ખાહિર જઈ વાતો કરે, આપણને થઈ એ શૂલ;
 એહ ખાઈએ આપણા, કાખ્યા નાક અમૂલ. ૭
- પરસ્પર એમ બોલતા, ઈર્ષ્યા જવલને^૩ જવલંત;^૪
 સહુ ખેડાંતા નિજ નિજ ઘરે, દ્રેષી થઈ અત્યંત. ૮
- લેખ લહી ખાઈ હવે, આવે નિજ આગાર;
 નિર્ભય સ્થાનકે રાખીને, હવે કરે હૃદય વિચાર. ૯

ઢાળ ૧૫ મી

[રાજ ને પરધાન રે-એ દેશી.]

- કસ્તૂરી મન ચિંતે રે, હવે કરું ઉપાય હું કાંઈ;
 જિમ મુજ બોલ પળે ઇહાં એ.
 એમ આલોચી મન રે, મુનિમ બોલાવીયો;
 બોલે વચન એણી પરે એ. ૧
- ખાપાં ! સુણ મુજ વાત રે, મુજ મન ઈચ્છા થઈ;
 શેઠ તમારા છે નહિ એ.
 તિહાં લગે હું જાઉં રે, યાત્રા કરણ ભણી;
 પછે મુજથી નવ થાયશે એ. ૨

૧ સૂખડી-પસલી. ૨ ખેદ પામ્યો. ૩ અગ્નિ વડે. ૪ બળી રહેલા.

- એમ સુણીને મુનિમ રે, વળતું વદે ઇશ્યું;
શેઠાણી શું બોલીયા એ ?.
- યાત્રા કરવાની અવસ્થા રે, હમણા તો મારી અછે;
તે તમે મુજને રોકીઓ એ. ૩
- વ્યવસાય^૧ કરણની ચિંતારે, મુજ શિર નાંખીને,
તુમે જાઓ યાત્રા લણી એ.
- પાછળ એ વ્યવસાય રે, તુમ વિણ કેમ થશે ?;
બાઈ ! મન વિચારીએ એ. ૪
- જરઠપણું^૨ મુજ દેહે રે, દેખાએ છે હવે ઘણું;
તેથી કામ સરે નહિ એ.
- તુમને કહું છું તેથી રે, અધુના^૩ મતિ જાઓ;
પછી જાજો સુખે કરી એ. ૫
- એમ સુણી સા સુંદરી રે, મન ચિંતે ઇશ્યું;
શું સમજે મુનિમજી એ ?.
- મ્હારે જવું શ્યે કાજ રે ?, એ મનમાં સમજે નહિ;
તેથી બોલે એણી પરે એ. ૬
- નિજ હાર્દને^૪ ગુપ્ત રે, રાખીને ભાંખે તદા;
બાપા ! સુણ મુજ વાતડી એ.
- વ્યાપારની મુજ મન રે, લેશ નહિ છે મુજ ચિંતા;
આપ અહિં બેઠા છતાં એ. ૭
- તુમ ઉપર તો મુજને રે, પૂર્ણ પણે વિશ્વાસ જ છે;
તેથી કહું છું તુમ લણી એ.
- હમણા જો ન જવાએ રે, તો પછી આગળે;
જાવાનો મોકો નહિ એ. ૮

૧ વ્યાપાર. ૨ ધરડાપણું. ૩ હમણા-હાલ. ૪ મનની ધારણા.

- એટલી પણ મુજ હામ રે, શું નવ પૂરશે ?;
જનક સમા તુમને ગાણું એ.
સુણીને એવાં વયણો રે, બાપો મન ચિતવે;
મ્હારે હવે કરવું કિશ્યું એ ? ૯
- જે હું કરું નાકાર રે, તો તો ખોટું લાગશે;
એમ મનમાં આવોચીને એ.
વળતું બોલે વૃદ્ધ રે, શેઠાણી તુમે સાંભળો;
ત્યારે શું જાશે નહીં એ ? ૧૦
- જે એવડી તુજ મન રે, ભારી ઉત્કંઠા અછે;
તો નાકારો કેમ કરું એ ?
પણ ચિંતિત કરી સિદ્ધ રે, પાછા વળીને આવજો;
એહ વિનંતિ માહરી એ. ૧૧
- પણ સાથે કેટલા સહાયક^૧ રે, માણસ લેશે તમે;
કયે દિન અર્હિથી ચાલવું એ ?
એહવાં મુનિમનાં વયણો રે, સા નિસુણી કરી;
મનમાં રાજ થઈ ઘણું એ. ૧૨
- પુલકિતર વદને^૩ તામ રે, કસ્તૂરી વહે;
ભાગ્યવિધાયક^૪ હું ખરી એ.
વિનંતિ માની મુજ રે, બાપાજી ! તમે;
મુજ મન શાંતિ થઈ ઘણી એ. ૧૩
- જે લેઈશ હું દાસ રે, જે દાસી વળી;
એટલા માણસ લઈ કરી એ.
કાલે કરશું પ્રયાણ રે, શુભ કારજ ભણી;
ઢીલ હવે કરવી નથી એ. ૧૪

૧ સાથે રહેનાર. ૨ આનંદિત. ૩ મ્હોરે. ૪ ભાગ્યશાળી.

હવે રામા ઇહાં ફંદ રે, રચશે કેહવા;
 તે નિસુણો સજ્જન! સહુ એ.
 પંદરમી વર ઢાળ રે, રામેંદુ મુનિએ કહી;
 નિયતિહરિ સુપસાયથી એ. ૧૫
 દોહરા

ખીજે દિન હવે કસ્તૂરી, જાવા થઈ તૈયાર;
 દાસ દાસીને સજ્જ કરી, સાથે લે વિત્ત^૧ અપાર. ૧
 ઘર ભળાવી મુનિમને, દીધી ભલામણ સાર;
 બાપા પાછળથી તમે, કરજો વણજ વ્યાપાર. ૨
 એમ કહી સા સુંદરી, સોંપી બહુલી આથ;
 રજા લઈને મુનિમની, ચાલી મળવા નાથ. ૩

ઢાળ ૧૬ મી

[દેશી—આ છે લાલની]

ચાલી વિદેશે ખાસ, સાથે દાસી દાસ;
 આછે લાલ, સા મન ચિંતવે એણી પરે જી. ૧
 પતિ હોય જેણે દેશ, જાવું તિહાં સુવિશેષ;
 આછે લાલ, એમ આયોગી મન મહિં જી. ૨
 ગામ નગર પુર દેશ, ફરવા લાગી હમેશ;
 આછે લાલ, ધવર^૨ શોધનને ^૩ઉમહી જી. ૩
 ફરતી નવ નવા દેશ, ન મળ્યો કયાંય પ્રાણેશ;^૪
 આછે લાલ, મનમાં ચિંતવે એણી પરે જી. ૪
 તવ મન પેઠી ફાળ, ઉભી થઈ જ'નજા;
 આછે લાલ, હવે મન ધીરજ હારતી જી. ૫

૧ ધન. ૨ પતિ. ૩ ઉત્કંઠા વાળી થઈ. ૪ પતિ.

- વળી દઢતા ચિત્ત ધાર, મનશું કરતી વિચાર;
આછે લાલ, એમ કેમ હિંમત હારવી જી ? ૬
- કરવો ઉદમ આ વાર, તજી કાયરતા સાર;
આછે લાલ, પ્રયત્ને સહુ કારજ સરે જી. ૭
- ચિત્ત આલોચી એમ, ફરવા લાગી તેમ;
આછે લાલ, ધરી કસ્તૂરી ઉમંગને જી. ૮
- ફરતાં ફરતાં તેહ, આવી પહોંચી એહ;
આછે લાલ, ઠાણાપુરને પરિસરે જી. ૯
- ફરકયું ડાળું નયણ, મળશે ઇહાં મુજ સયાણ;
આછે લાલ, મન રળીયાયત થઈ અતિ જી. ૧૦
- પુરમાં પેસે જે વાર, શુકન થયાં શ્રીકાર;
આછે લાલ, શેઠ ત્રિયા આનંદ લહી જી. ૧૧
- આગળ ચાલી જે વાર, ધવં રસૂદ દેખે તે વાર;
આછે લાલ, તવ નિશ્ચય એણે કીયો જી. ૧૨
- છે સ્વામી આ ગામ, હવે સરશે સહુ કામ;
આછે લાલ, સાતે ધાત ઉલ્લસિત થઈ જી. ૧૩
- શોધું તેહનું કામ, પછી કરું મ્હારું કામ;
આછે લાલ, એમ આલોચી ચિત્તમાં જી. ૧૪
- તેની પાછળ તામ, ધારી મનમાં હામ;
આછે લાલ, ચાલી ચતુરા ચતુરાઈ શું જી. ૧૫
- પતિને દીઠો હાટ, હવે મન નહિ ઉચ્ચાટ;
આછે લાલ, શાંતિ થઈ હવે હૃદયમાં જી. ૧૬
- પાછી વળી તે વાર, આવે જિહાં પરિવાર;
આછે લાલ, મનશું એમ નિશ્ચય કરી જી. ૧૭

૧ સ્ત્રી. ૨ રસોષ્ઠ્યો. ૩ વિચારી.

- કરવી યુક્તિ હવે કોઈ, જેમ કારજ સરે સોઈ;
આછે લાલ, ઠાણાપુરથી સંચરી જી. ૧૮
- સાથે લેઈ પરિવાર, ચાલી ગામથી ખંડાર;
આછે લાલ, મનમાં અતિશય િગહગહીજી. ૧૯
- ભવિજન ! સુણજો મર્મ, કસ્તૂરી કરે કર્મ;
આછે લાલ, આગળ વાત મીઠી અછે જી. ૨૦
- સોળમી ઢાળ કહી એમ, રામચંદ્રે ધરી પ્રેમ;
આછે લાલ, નિયતિહરિ સુપસાયથી જી. ૨૧

દોહરા

- પરિજન સહિત સતી હવે, તિહાંથી ચાલી જાય;
વિચારો મનમાં કરે, કરં હવે યુક્તિ આંચ. ૧
- વાત ગોઠવી ચિત્તમાં, આવે સોરઠ દેશ;
દાસ દાસી બેસારીને, વાત કરે સુવિશેષ. ૨
- સુખે સમાધે ઈહાં કણે, રહેજો ધરી સમાધ;
નિરખી ચારેક ગામડાં, ફરી આવું નિરાખાધ, ૩
- સેવક લોકો એમ કહે, અમે આવશું સાથ;
વળતું કસ્તૂરી વહે, ફેંકટ ન ફેરવું આથ. ૪
- રસત્વર હું આવીશ અહિં, તિહાં લગે રહો આ ઠામ;
પછી સહુ ભેગા મળી કરી, ચાલશું આપણે ગામ. ૫
- ઈમ કહી આપે તેમને, પુષ્કળ મૈસા હાથ;
હળી મળી રહેજો સહુ તમે, સઘળો આપણો સાથ. ૬
- એમ સહુને સમજાવીને, મનમાં ધીરજ ધાર;
અતિશય સુંદર ંમહિષોઓ, લીધી તેણે ચાર. ૭

૧ રાજી થતી, આનંદ પામતી. ૨ જલદી ઉતાવળી. ૩ ભેંસો.

શ્રોતાજન ! હવે સાંભળો, ૧વામા જે કરે કામ;
રસ પ્રપૂરિત^૨ એ ચરી, મન વચ રાખી કામ. ૮

ઢાળ ૧૭ મી

[અજિત નિબુંદ શું પ્રીતડી-એ દેશી]

ભેંસો લઈ સા સુંદરી,
તવ ચાલી હો નિહાં છે ઠાણાપુર કે;
અધ્વ માંહે એહવે સમે,
થયાં તેહને હો શુભ શંકુનો ૪પંડુર કે.
ભાવ ધરી ભવી ! સાંભળો. ૧

માલણ પહેલી સામી મળી,
ફળ ફૂલે હો ભરી છાળ સુ ઠાય કે;
શકુનો શુભ થાએ ઇહાં,
મન માંહે^૨ હો રળીયાયત થાય કે. ભા. ૨

પસુત તેડી સહામી મળી,
સુધવા તવ હો નારી દસુચંગ કે;
શ્રીફળ આપી કુમારિકા,
કરે તિલક તે હો ધરી મનમે^૩ ઉમંગ કે. ભા. ૩

મચ્છ ડ્યુગલ દહિ દમૃત્તિકા,
પનિહારી હો પાણી ભરી તામ કે;
ધેનુ^{૧૦} સ્વ-વચ્છ^{૧૧} ધવરાવતી,
મનમાં તવ હો રાજી થઈ આમ કે. ભા. ૪

૧ સ્ત્રી. ૨ રસથી ભરેલી. ૩ ગામમાં પેસતાં. ૪ જલ્દી
સાફ ફળ દેખાડનાર. ૫ પુત્ર. ૬ સુંદર. ૭ બે. ૮ દહીં. ૯ માટી.
૧૦ ગાય. ૧૧ પોતાના અચ્ચાને.

૧ ખર રશ્વાન ઝૂઘી કાગડો,
 ૪ સારસ ને હો વળી સાંઠ શિયાળ કે;
 ડાખાં એ દુઃખને હરે,
 શકુન શાસ્ત્રે હો કહ્યાં મંગળ માળ કે. ભા. ૫
 ૫ દુઃખ ફરેવો જીવનરી,
 ૮ હનુમંતને હો હરણાં સુખકારી કે;
 જિમણા એ જયને કરે,
 આપદથી હો ઉદ્ધારણ ૧૦ સારો કે. ભા. ૬
 ૧૧ અહિ જો જમણો ઉત્તર્યો,
 વળી ૧૨ નકુલજ હો સામે ૧૩ નીલયાસ કે,
 તોરણ બાંધે તેણે સમે,
 તેમ ૧૪ ગણેશજ હો જમણો કહ્યો ખાસ કે. ભા. ૭
 એ શકુને ઉજ્જડ વસે,
 સ્ત્રી વાંજણી હો જણે પુત્ર રતન કે;
 વિદ્યા મૂરખને આવડે,
 ૧૫ દુમક તિહાં હો લહે નાજ્ય સુયત્ન કે. ભા. ૮
 એહવાં શકુનો ૧૬ ભાળીને,
 તવ કર્તૂરી હો મન થઈ રજીયાત કે;
 હાંસથી નગર પ્રવેશ કરે,
 ૧૭ આભીરણી હો થઈને વિખ્યાત કે. ભા. ૯
 આવી માણેક ચોકમાં,
 જિહાં રહી હો હાટ ૧૮ શ્રેણી અપાર કે;

૧ ગધેડો. ૨ કુતરો. ૩ કાળી ચકલી. ૪ કુંજીયું. ૫ ઘડો.
 ૬ ઉંક. ૭ ભેરવ. ૮ હનુમત. ૯ હરણીયા. ૧૦ સારી રીતે. ૧૧
 સર્પ. ૧૨ નોળીયો. ૧૩ એ પ્રસિદ્ધ પક્ષી. ૧૪ તિતર. ૧૫ લિખારી.
 ૧૬ જોઈને. ૧૭ આહેરણી. ૧૮ હાટોની હાર-લેન.

- આડું અવડું વિચોકતી,
તિહાં બેઠા હો દીશે સાહુકાર કે. ભા. ૧૦
- એક હાટે ઉભી રહી,
કર નેડી હો તેને પૂછે એમ કે;
શેઠજી ! રહેવાને ઇહાં,
કોઇ મળશે હો જગ્યા ઇહાં કેમ કે ? ભા. ૧૧
- વળતું ઈચ્છિય વદે ઇચ્છિયુ,
બાઈ મળશે હો જગ્યાઓ અનેક કે;
તમને કેહવી નેઇશે ?,
દેખાડું હો તુમને રઅતિરેક કે. ભા. ૧૨
- શું તુમચું ઝઅભિધાન છે ?,
વળી શું છે હો કહો તુમચી જાત કે, ?;
તે કહો માહરી આગળે,
સાચે સાચું હો તુમચું ઝઅવદાત કે. ભા. ૧૩
- તેહ સુણી ઘર આપશું,
પણ ભાડું હો પડશે આંહિં ભૂરિ^૫ કે;
તે પણ પહેલું આપશે,
તો તુમને હો જગ્યા મળશે જરૂરી કે. ભા. ૧૪
- એહવું સુણી સા સુંદરી,
હવે કહેશે હો ઉત્તર અવદાત^૬ કે;
સત્તરમી ઢાળ રામે કહી,
ભવિ ! સુણજો હો આગે મીડી વાત કે. ભા. ૧૫

૧ મોટો સાહુકાર. ૨ અતિશય સરસ. ૩ તામ. ૪ ખરી વાત.
૫ ઘણું. ૬ મળતો.

દોહરા

- શેઠનાં વયભ્રા સાંભળી, કસ્તૂરી કહે આમ;
જાતે હું ભરવાડ છું, કમળા માહરૂં નામ. ૧
- શું ભાડું લેશે તમે ?, તે કહો મુજને વાત;
જો પાલવશે મુજને, તોજ રહીશ અહિં બ્રાત !. ૨
- ખંધુ ! શું તુમ નામ છે ?, તે દાખો મુખ ખેમ;
મોતી શાહ મુજ નામ છે, દુનીયા કહે છે એમ. ૩
- માસ એકનું રોકડી, સપ્ત^૧ એક^૨ દીનાર;
ભાડું પડશે અહિં કને, જો હોય બાઈ ! વિચાર. ૪
- તો હું જગ્યા તુમ પ્રત્યે, દેખાડું તે સાર;
મહારે વાત કખૂત છે, જે કહો તે આ વાર. ૫
- કસ્તૂરી કહે શેઠને, પણ હું કહું એક વાત;
સોળ ખંડ જોશે મુને, જિમ ધાએ સુખ સાત. ૬
- શેઠ આપી જાયગા, સા રહી તેની માંહિં;
હવે મન ચિંતે સુંદરી, કામ કરૂં રહી આંહિં. ૭
- ચારેક ભૂત્યો^૩ રાખીને, કામ ચલાવે આમ;
હવે શ્રોતાજન ! સાંભળો, શું કરે ઇહાં રહી કામ ? ૮

ઢાળ ૧૮ મી

[દેશી-હમીરાની.]

અજબ બની રે આહેરડી, મલપતી^૪ મોહન^૫ વેલ; સલુણી.
રૂપે રંભા હરાવતી, ગજગતિ ચાલે સહેલ. સ અ. ૧

૧-૨ એક સો. ૩ નોકરો. ૪ શોભતી. ૫ જોનારને વશ કરી લે તેવી.

ધોળી ધાળળી પહેરણે, વિચ વિચ રાતી તાર; સ.
 કેારે કાળાં કાંગરાં, ગળે ગુંબનો^૧ હાર. સ. અ. ૨
 ઓઢણ આઢી લોંબડી,^૨ તે આગળ શું ચીર ?; સ.
 પોષાયલી^૩ પટા અંતરે,^૪ દીશે દિવ્ય શરીર. સ. અ. ૩
 ભરત ભરેલી રે કંચુકાં,^૬ કોમળ કમળ દો બાંહી; સ.
 જાણે નાગ પાતાલકી, ધુઆ^૭ ઉત્તરી આંહિ. સ. અ. ૪
 વેણી વાસ ગજ નાગશી,^૮ ગજ ગજ લાંબા કેશ; સ.
 ધૂધરીઆળો ગોફણો,^૯ ઓપ્યો^{૧૦} અદ્ભુત વેશ. સ. અ. ૫
 કસ કસ બેહુ કુમકાં, લટકે લોંબડી^{૧૧} માંચ; સ.
 પાતાલ પેટી ફૂટડી, જોખન લહેરે જાય. સ. અ. ૬
 દંત ઝખૂકે દામની,^{૧૨} મુખનો મટકો જોર; સ.
 નથ નાકે થરકી રહી, જાણે કળાએલ^{૧૩} મોર. સ. અ. ૭
 એવે વેશે ઓપી રહી, ચતુરા ^{૧૪}ચંપકવાન; સ.
 ચૂનડી ચટક લાગી રહી, ત્રોટી લટકે કાન. સ. અ. ૮
 માથે મટુકી મહી^{૧૫} તણી, ઈંદોણી તો અનુપ; સ.
 લાંબી બાંહ લોડાવતી, ચાલી ધરીને મુંપ. સ. અ. ૯
 મહીયારી મહી^{૧૬} ંહેંચવા, શેરીએ પાડે સાદ; સ.
 પોતાનું કામ સાધવા, સજ્યાં સોળ શ્રંગાર. સ. અ. ૧૦
 શેરીમાં ફેરી^{૧૭} ભારતી, જન^{૧૮} પૂછે તેણી વાર; સ.
 શું મૂલ છે એ દૂધનું ? , આહિરી છે પડકાર. સ. અ. ૧૧

૧ ચણોડીનો. ૨ જડતરવારી. ૩ ઢંકાયલી. ૪ વસ્ત્રની. ૫ અંદર
 ૬ કાંચળી. ૭ દીકરી. ૮ સર્પ સરખી. ૯ ગાગરો. ૧૦ શોભતો
 હતો. ૧૧ ઓઢણી. ૧૨ વીજળી. ૧૩ અખાડો કરેલ. ૧૪ ચાંપાનાં
 ફૂલના વર્ણુ સરખા વર્ણુ વાળી. ૧૫-૧૬ દૂધ. ૧૭ ચક્ર ભારતી,
 આંટા ભારતી. ૧૮ માણસો.

મ્હારું દ્વધ મોંધું અછે, તુમથી નવ પીવાય; સ.
 પીનારા પીશે ખરા, બોલે એવી વાય. સ. અ. ૧૨
 બુગ્મ^૧ રૂપીએ શેર છે, લ્યો તુમ ઇચ્છા હોય; સ.
 વળતું જન ગણ એમ કહે, આકરું તુમ પયર^૨ ભોય. સ. અ. ૧૩
 એમ સુણી આગે સંચરી, પાડે મુખ પોકાર; સ.
 દિવસે ફરે સા શહેરમાં, સાંજે આવે ઘર દ્વાર. સ. અ. ૧૪
 કોઈ પણ દ્વધ લીએ નહિ, મોંધું ધારીને લોક; સ.
 મહીયારી કહે તેહને, પીશે જરૂર પય કોક. સ. અ. ૧૫
 સાંજે દુખિયાં વાછડાં, લેળાં કરી પાએ દ્વધ; સ.
 માંહો માંહે એમ કહે, એને નથી કાંઈ શુદ્ધ. સ. અ. ૧૬
 કાનો કાને એ સાંભળી, લોકને સા કહે એમ; સ.
 પૈસાની ભૂખી નહિ, છતાં ંહેંચું પય કેમ ? સ. અ. ૧૭
 લોકો કદર કરે એહની, કેહવું સરસ મુજ દ્વધ ?; સ.
 ગાંડી નથી હો ભાઈઓ !, હજી ઠેકાણે છે શુદ્ધ. સ. અ. ૧૮
 એમ પ્રત્યુત્તર આપતી, તુરત પાછી વળી જાય; સ.
 ધવ^૩ સૂદ^૪ એહવે આવીઓ, દ્વધ લેવાને ત્યાંય. સ. અ. ૧૯
 દ્વધ લેવું છે માહરે, શું લેશે તુમે મૂલ્ય ?; સ.
 આહેરી કહે તેહને, બોલી વચન અમૂલ્ય. સ. અ. ૨૦
 મૂલ્ય પૂછો કાં શેઠજી ? , જૂઓ દ્વધનો સ્વાદ; સ.
 પૈસાનું શું પૂછવું ? , ન કરું તુમથી વાદ. સ. અ. ૨૧
 એમ સુણીને સૂદ^૫ કહે, કરો બાઈ ! ચોખી વાત; સ.
 તુમને અને અમને પછી, જેમ થાએ સુખ સાત. સ. અ. ૨૨
 મહીયારી તેહને કહે, બે રૂપીએ છે શેર; સ.
 લ્યો દ્વધ પી જુઓ તુમે, વળતું ન બોલો ફેર. સ. અ. ૨૩

૧ બે. ૨ દ્વધ. ૩ પતિ. ૪-૫ રસોઈઓ.

એમ સુણીને તે કહે, બાઈ નથી હું શેઠ; સ.
 મુજ શેઠ તે જૂદો અછે, હું તો કરું તસ વેઠ. સ. અ. ૨૪
 અડધો શેર આપો તુમે, દયો એ રૂપીઓ એક; સ.
 મહીયારી કહે તેહને, મહારી પૂરી થઇ ટેક. સ. અ. ૨૫
 હમણા પૈસા નવ લહું, જળ મહિનો પૂરો થાયે; સ.
 ત્યારે આપજો સામટા, તવ તે પય^૧ લેઇ જાએ. સ. અ. ૨૬
 હવે શ્રોતાજન ! સાંભળો, વામા રચે કેવા ફંદ ? સ.
 ઢાળ અઢારમી એ કરી, ગુરૂ કૃપયા રામચંદ. સ. અ. ૨૭

દોહરા

દુગ્ધ^૨ લેઇને ઘર ગયો, જમવા આવ્યો જામ;
 જળ તેણે પય^૩ માંગીયું, સૂદે^૪ આપ્યું તામ ૧
 અમરદત્તે પીધું યદા, તેહને પૂછે એમ;
 એ પય^૫ ક્યાંથી લાવીઓ, મિષ્ટ લાગે છે કેમ ? ૨
 ઈમ સાંભળી તે બોલીયો, આજ લીધું અન્ય ઘેર;
 પરદેશી મહીયારડી, રહી છે ઈહાં સુપેર.^૬ ૩
 યુગ્મ^૭ રૂપીએ શેર છે, મેં લીધું અધશેર;
 બે તુમ પસંદ હોય તો, વળી લઈ આવું ફેર.^૮ ૪

ઢાળ ૧૯ મી

[કાઈસો પરવત ધુધસો લાલ રે-એ દેશી]

શેઠ કહે એક શેર તું હો લાલ,
 આવજો લેઈ હમેશ રે; હું વારી લાલ

૧-૨-૩-૫ દૂધ. ૪ રસોઇઓ. ૬ સારી રીતે ૭ બે ૮ ફરીને,

બીજવાર.

હુકમ અછે તુને માહરો હો લાલ,

આપી રોકડા ૧કેશ રે. હું વારી લાલ.

ચરિત્ર સુણો અમળા તણાં હો લાલ. ૧

રપાકપતિ કહે શેઠને હો લાલ,

તુમ હુકમ છે પ્રમાણ રે; હું.

શેર શેર પય લાવીશ સદા હો લાલ,

પાળીશ તુમચી આણ રે. હું. ચ. ૨

મેં પૈસા મહીયારીને હો લાલ,

આપ્યા તેણે નવ લીધ રે; હું.

મહિને પૂરે આપજો હો લાલ,

એણી પરે મુજને કીધ રે. હું. ચ. ૩

અમરદત્ત કહે ઝસૂદને હો લાલ,

મહિને આપી દેજે ષવિત્ત રે; હું.

પછી આજસ કરજો નહિ હો લાલ,

કહું છું તુજને ખચીત રે. હું. ચ. ૪

માસ દિને પૈસા લેઈને હો લાલ,

પધવ ડસૂદ આળ્યો જામ રે; હું.

મહીયારી કહે તેહને હો લાલ,

તુમ શેઠને કહો આમ રે. હું. ચ. ૫

હમણા રાખો તુમ કને હો લાલ,

મને જોશે જે વાર રે; હું.

લેઈ જાઈશિ દ્રવ્ય હું તદા હો લાલ,

આપજો તમે તે વાર રે. હું. ચ. ૬

૧-૪ પૈસા. ૨ રસોધઓ. ૩-૬ રસોધઓ. ૫ પતિ.

૧ પાકકાર કહે શેઠને હો લાલ,	
મહીયારી પૈસા ન લીધ રે;	હું.
આપીશ હું જાતે જઈ હો લાલ,	
૨ સૂદને શેઠે એમ કીધ રે.	હું. ચ. ૭
સાંજે પૈસા લેઈ કરી હો લાલ,	
આવે આહિરી ગેહ રે;	હું.
મહીયારીને એમ કહે હો લાલ,	
દ્યો તુમ પૈસા એહ રે.	હું. ચ. ૮
વળતું સા એણી પરે વદે હો લાલ,	
હમણાં રાંખો તુમ પાસ રે.	હું.
તુમ અમ ઘર એકજ અછે હો લાલ,	
અંતર નથી કાંઈ ખાસ રે.	હું. ચ. ૯
હું પૈસાની ભૂખી નહિ હો લાલ;	
પ્રેમની ભૂખી છું સ્વામ રે !;	હું.
મુજ પયની કિંમત થઈ હો લાલ,	
મને મળ્યાં સર્વ દામ રે.	હું. ચ. ૧૦
એમ કહી આંખો મારતી હો લાલ,	
ઘવને ફસાવવા ફંદ રે;	હું.
તુમ માણસ પય લેઈને હો લાલ,	
આવે ઘરે અતિ મંદ રે.	હું. ચ. ૧૧
તેથી દૂધના સ્વાદમાં હો લાલ,	
ફેર પડી જાએ ષજિદ રે;	હું.
પણ તાળું તાળું જો પીઓ હો લાલ,	
તો લાગે ભારી પમિદ રે.	હું. ચ. ૧૨

૧-૨ રસોઇઓ. ૩ પતિ. ૪ ઘણો. ૫ મીઠું.

એમ કહી પય કાઢીને હો લાલ,	
આપે ^૧ ધવને તત્ર રે;	હું.
વળતું શેઠ એમ બોલીયો હો લાલ,	
અમથી પીવાએ ન અત્ર રે.	હું. ચ. ૧૩
નયન નચાવી સા કહે હો લાલ,	
અમચા મોંઘા મેમાન રે !;	હું.
ન પીઓ તો મુજ સુંસ ^૨ છે હો લાલ,	
એટલું રાખો મુજ માન રે.	હું. ચ. ૧૪
લટકે બાંહ લોડાવીને હો લાલ,	
મુખ આગે ધરે તામ રે;	હું.
પુલકિત વદને શેઠજી હો લાલ,	
મહીયારીને કહે આમરે.	હું. ચ. ૧૫
ના ન કહું તુમ પ્રેમથી હો લાલ,	
લાવો તુમ પય-પાત્ર ^૩ રે;	હું.
ચય કચોળો પી ગયો હો લાલ,	
ઉલ્લસિત થાતે ગાત્ર ^૪ રે.	હું. ચ. ૧૬
તવ સા ધણ ^૫ ધવને કહે હો લાલ,	
જોયો એનો સ્વાદ રે;	હું.
હવે નિત્ય નિત્ય ઇહાં આવજો હો લાલ,	
મન ધારી આઘ્ઘાઈ ^૬ રે.	હું. ચ. ૧૭
હા કહીને તે ઉઠીયો હો લાલ,	
ગયો પોતાને દુકાન રે;	હું.

૧ પતિ. ૨ સમ છે. ૩ દૂધનું વાસણ. ૪ શરીર. ૫ સ્ત્રી.
૬ હર્ષ, પ્રેમ.

મન મૂક્યું તેણી કને હો લાલ,
 તન^૧ રહ્યું નિજ સ્થાન રે. હું. ચ. ૧૮
 હવે ભવિયણુ ! તમે સાંભળો હો લાલ,
 આગે જે ઈહાં થાય રે; હું.
 ઢાળ ઓગણીશમી ભાંખતાં હો લાલ,
 રામ ગુરુ ગુણ ગાય રે. હું. ચ. ૧૯

દોહરા

ખાન પાન લાવે નહિ, મનડે વસી સા નાર;
 સૂતાં નિદ આવે નહિ, એમ થયો શેઠ ખુવાર. ૧
 ચટપટી મન લાગી રહી, નારી મળવા કાજ;
 શેઠ વિચારે ચિત્તમાં, થયું અતીવ અકાજ. ૨
 કામણુગારી એ ખરી, કામણુ કીધું એણુ;
 મુજ હૃદયમાં વસી રહી, ખટકે એનાં નેણુ.^૨ ૩
 રજની^૩ તરફડી નિર્ગમી,^૪ પ્રકુલિત થયો પ્રભાત,
 શ્રોતાજન ! તમે સાંભળો, પ્રેમીજન અવદાત. ૪

ઢાળ ૨૦ મી

[નાનો નાહલો રે-એ દેશી.]

ધવની શેરીએ સા ગઇ રે, દિવસ ચડયો ઘડી ચાર કે;
 સાજન ! સાંભળો રે.
 એઠો દીઠો ખારણે રે, તવ તિહાં નિજ ભરથાર^૫ કે સા. ૧
 અમરદત્તે તવ તેહનું રે, દેખી રૂપ અતૂલ કે; સા.
 મૂછે વળ દેતો થકો રે, પૂછે દૂધનું મૂલ કે. સા ૨

૧ શરીર. ૨ આંખો. ૩ રાત. ૪ કાઢી. ૫ પતિ.

પતિનું મુખ દેખી કરી રે, રાજી થઈ સા અપાર કે; ૩
 હાથમાં જારો જળે ભરી રે, દાતણ કરે તે વાર કે.
 વાંકી મેલી પાઘડી રે, વળી છૂટી મેલી ચાર^૧ કે; ૪
 જાણે રાજકુમારજી રે, ગળે મોતીનો હાર કે.
 સુરઘો^૨ જાણે કેવડો રે, સરજો^૩ જાણે ચંપક છોડ કે; ૫
 કેશરીઓ^૪ કોડામણો^૫ રે, મૂછેં મુખનું મરોડ કે.
 લેચન અમીય^૬ કચોળલાં^૭ રે, મધ્યે રાત્રી જીણી રેખ કે; ૬
 અણીયાળાં^૮ કાને અડયાં રે, કાને લાગી છે મોખ^૯ કે.
 રંગલીનો રળીયામણો રે, બેઠો ઉંચે ઠામ કે; ૭
 કસ્તૂરીઆ મૃગની પરે રે, લલકી રહ્યો અંગે કામ કે.
 મહીયારી મન ચિંતવે રે, ધરણી^{૧૦} તળે એ ધન્ય કે; ૮
 ગેં સહી તપ ઉંચાં તપ્યાં રે, પૂરાં કીધાં એણે પુણ્ય કે; ૯
 એમ મનમાં આલોચતી રે, રહી મુખ સામું જોય કે;
 સાંભળો શેઠજી ! વિનંતિ રે, ચતુર સુભણ છે તોય કે. ૯
 મૂલ કહેશું તુમ આગળે રે, બોલે મીઠા બોલ કે;
 અળવે^{૧૧} આંખ ઉલાળતી રે, ઘૂંઘટનો પટ^{૧૨} બોલ કે. ૧૦
 તમે ઉત્તમ વ્યવહારીઆ રે, સમજો સઘળી પેર કે;
 દાન પુણ્યે તુમે આગળા રે, જાણે દરિયાની લહેર કે. ૧૧
 ઉંચી જાત આહિરની રે, નવ લહું નવ ને તેર કે;
 અમને કાંઈ ન આવડે રે, શેર મોટો કે પાશેર કે ? ૧૨
 મહીયારી તાણી ઘૂંઘટો રે, આણી અંગ ઉચ્છાહ કે,
 વાત કરે વિનોદમાં રે, નાનુક નાંખી^{૧૩} ખાંહ કે. ૧૩

૧ અંગરખાની કોર. ૨ માથામાં નાખેલા તેલની મુગંધ. ૩ નાકની ડાંડી. ૪ વરરાજા જેવા. ૫ હોંશીઓ. ૬ અમૃતનાં. ૭ કચોળા-વાટકા. ૮ આંખના છેડા-અણી. ૯ કાનમાં પહેરવાનું ધરણું. ૧૦ પૃથ્વી. ૧૧ ચપળતાથી. ૧૨ પડદો-વસ્ત્ર. ૧૩ ઉલાળતી.

દીઠી નારી દીપતિ રે, નિરૂપમ રૂપ નિવાસ કે;
 મન મળ્યું દેખી કરી રે, શેઠ પૂછે ફરી તાસ કે. ૧૪
 કહો મહીયારી કિહાં વશો રે ?, કહો શું તમારું નામ કે ?;
 કુણુ કુળે તું ઉપની રે ?, કોણુ છે તાહરું ગામ કે ? ૧૫
 નામ કેમળા છે માહરું રે, જાતની છું ભરવાડ કે;
 કનકપુરે વાસો વસું રે, મહી ંહેંચવા પાડું રાડ કે. ૧૬
 સ્વામી છે શિર માહરે રે, હણુઉ નામે હુસ નાગ કે;
 મહિષીઓ ૧ દૂઝે રમંદિરે રે, દહિં દૂધનો છે લાગ કે. ૧૭
 પૂછો છો ક્યે કારણુ રે ?, શું કરવો છે ઝવેવિશાળ કે ?,
 ઊંચી જાત માહરી રે, લોક ચડાવશે આળ કે. ૧૮
 વાતો ખોટી કાં કરો રે ?, મહારે ઘરે છે કામ કે;
 બાટ જોતાં હશે વાછરું રે, રીથ કરશે મોરો સ્વામ કે. ૧૯
 ઈમ કહી નયન નચાવતી રે, સા ગઈ નિજ ઘર ચાલ કે;
 મહીયારી ગયા પછી રે, શેઠના થયા બે હાલ કે. ૨૦
 હવે ભવિજન ! આગે સુણો રે, અચરિજ જે ઈહાં થાય કે;
 વીશમી ઢાળ રામે કહી રે, નિયતિહરિ સુપસાય કે. ૨૧

દોહરા

શેઠ હવે મન ચિંતવે, મહારા ચિત્તની ચોર;
 હૈડામાંહિ વસી રહી, મેળવવા કરું હું દોર. ૧
 જિમ તિમ કરી દિન કાઢીયું, સાંજ પડી તે વાર;
 દૂધ મિષે તેહને ઘરે, આંચો ધરી અતિ ખ્યાર. ૨
 સા ઉઠી સન્મુખ ગઈ, આંપે આદર માન;
 ભલે પધાર્યા શેઠજી !, કરે બહુ ગુણુ ગાન. ૩

૧ ભેસો. ૨ ઘેર. ૩ સગપણ.

આસન આખું બેસવા, આપે ફેફર પાન;
 ૧કનક કચોળામાં લહી, કરાવતી પય પાન. ૪
 તેણે પય પીધું યદા, મનમાં થયો ખુશાળ;
 પાસે બેસાડી કરી, કરતો ઘણા રુક્ય આળ ૫
 તુજ વિષ્ણુ સઘળું વિધિમાં, શૂનું સમ સમસાન;
 અમર લાન ભૂલી કરી, કરે ૩અધરામૃત ૪પાન. ૬
 ઘર ચિંતા છોડી કરી, રહ્યો મહીયારી ગેહ;
 હવે ઇહાં શું નીપજે ?, તે સુણજો ધરી નેહ. ૭

ઢાળ ૨૧ મી

[વૈદરબી વનમાં વિલવિલે-એ દેશી.]

રાત દિવસ તેહને ઘરે, શેઠ રહે ધરી નેહ;
 વ્યાપાર વણિજ તેણે તદા, છોડી દીધો એહ.
 ધિગ ધિગ વિષયી પ્રાણીને !. ૧
 કોઈ કોઈ સમયે શેઠજી, વખારે જોવા જાય;
 ૧સ્વરૂપ સમય તિહાં રહી, ફરી મહીયારો ઘરે આય. ધિગ. ૨
 મુનિમો મનમાં ચિંતવે, શેઠ ઇહાં નવી આય;
 ધૂતારી ધૂતી કરી, મહીયારી સર્વ ખાય. ધિગ. ૩
 એમ વિચારી ધન ઘણું, તેમણે ઘર ભેળું કીધ;
 ટુંક સમયમાં એણી પરે, તેમનું કારજ સિદ્ધ. ધિગ. ૪
 એમ કરતાં તો વહી ગયા, મહિના ૬ખટ તે વાર;
 મુનિમો શેઠને એમ કહે, સાંભળો અમચી ઉકાર. ધિગ. ૫

૧ સોનાના. ૨ સ્તન-આંચળના ચાળા. ૩ હોઠ રૂપી અમૃતનું.
 ૪ ચુંબન. ૫ થોડું. ૬ છ. ૭ વિનંતિ

વ્યાપારે ખોટ ગમ્મ ઘણી, વળી રૂખી ગયાં વહાણ;
 ભાંડારે ચે ખાલી થયા, સાંભળો ચતુર સુન્નણ !. ધિગ. ૬
 હવે શું કરવું આપણે ?, તે ભાંખો તુમે સ્વામ !,
 જો 'વિત્ત આપો અમ પ્રત્યે, તો કરીએ વળી કામ. ધિગ. ૭
 મુનિમો મુખથી સાંભળી, શેઠ થયા રે ઉદાસ;
 હવે શું કરવું માહરે ?, ક્યાંથી લાવવી રાસ ? . ધિગ. ૮
 ઇહાં કણે મહારો કોઈ નહિ, સગો ઓળખીતો મિત્ત;
 પોકારું કોની કને ?, થઈ પીડા મુજ ચિત્ત. ધિગ. ૯
 વ્યાપાર બંધ કરું કદિ, તો જાએ મુજ લાજ;
 ઈમ શેઠ મનમાં ચિંતવે, શું કરું હું હવે કાજ ? . ધિગ. ૧૦
 એમ ચિંતા કરતો હવે, ગયો મહીયારી ગેહ;
 રુણકિત વદને તેહને, પૂછે ધરી બહુ નેહ. ધિગ. ૧૧
 આજે કેમ ઉદાસીયા ?, દીશો છો અહો શેઠ ?;
 વળતું અમરદત્ત બોલીયો, સાંભળ કહું છું એક. ધિગ. ૧૨
 મહારી લાજ જવા તણો, આવ્યો વખત જ એહ;
 મુનિમોએ ગોટો વાળીયો, કહેવું કોને તેહ ? . ધિગ. ૧૩
 ક્યાંથી પૈસો આપવો ?, તેથી ઉદાસીન ચિત્ત;
 કલંકિત જીવને જીવતાં, મહારે મરવું ખચીત. ધિગ. ૧૪
 ચેતાવવા આવ્યો તુજ કને, હવે જાઈશ મુજ ગેહ;
 મરણ શરણ મહારે હજો !, એમ કહી ઉઠ્યો તેહ. ધિગ. ૧૫
 એમ સુણી સા સુંદરી, આપે ધીરજ તામ;
 આકળા આમ કાં થાઓ છો ?, સમતા ધારો સ્વામ !. ધિગ. ૧૬
 હવે સહુ કો તુમે સાંભળો, એક મને રે સદાય;
 એકવીશ ઢાળ પૂરી કરી, રામચંદ્રે ઉમાય. ધિગ. ૧૭

૧ પૈસો. ૨ હસ્તે મોઢે.

દોહરા

- કરજોડી એમ પૂછતી, અહો મુજ પ્રાણાધાર !;
 સાચે સાચી મુજ કને, વાત કહો નિરધાર. ૧
- જો ન કહો તો તુમને, મુજ ગણાના ^૧સુંસ.
 માટે અંતર છોડીને, કહો ધરીને રહુંસ. ૨
- એમ સુણીને શેઠજી, વળતું બોલે એમ;
 સુભગે ! સુણ મુજ વાતડી, મુજને કહેતાં તેમ. ૩
- મુનિમોએ જ દુકાનમાં, કર્યો ગોટાળો તેહ;
 પૈસા મુજ ખાઈ ગયા, એહ ચિંતા મુજ દેહ. ૪
- લાજ જાય દુનીયા મહિં, શું જીવ્યામાં સાર ?;
 એહ ચિંતા મુજ મન વિષે, હવે જાઈશ હું ખાર. ૫
- એમ કહી જળ ઉઠીયો, કર પકડી સા નાર;
 આગ્રહ સહિત બેસાડીને, કરે ઘણી ઝમનોહાર. ૬

ઢાળ ૨૨ મી

[તોરણથી રથ ફેરીયો રે હાં-એ દેશી]

- ઘર ભિંતર સા જઈ કરી રે હાં, લાવી સોનોભોરો તામ;
 સંજનન ! સાંભળો.
- વીશ સહસ્રની થેલિકા રે હાં, આપે અમરને ^૪લામ. સ. ૧
- તે દેખીને અમર કહે રે હાં, તહારી કેમ લેવાય ?; સ.
- સુંદરી વળતું એમ કહે રે હાં, શું કરવા ન લેવાય ? સ. ૨
- મહારા ને તહારા વચ્ચે રે હાં, રથો અંતર છે સ્વામ ! ?; સ.
- બહાલા ! પ્રાણ આપું ખરી રે હાં, તો મહોરોની શી મામ^૫? સ. ૩

૧ સમ, સોગન. ૨ પ્રેમ-આહ્વાદ. ૩ અરજ. ૪ સ્ત્રી. ૫ વાત.

અતિશય આગ્રહે આપીને રે હાં, શેઠનું મનડું મનાય; સ.
 ગદ્ગદ સ્વરથી એમ વદે રે હાં, અમરદત્ત તવ વાય. સ. ૪
 તુમ પાસેથી કેમ લહું રે હાં?, લેતાં આવે લાજ; સ.
 મ્હારે તુજને આપવી રે હાં, સઘળી વાતે સ્હાજ. સ. ૫
 એમ સુણીને સા. વદે રે હાં, તું મુજ જીવનાધાર; સ.
 પૈસા એ હાથનો મેલ છે રે હાં, ફરી નવ કરશે ઉચ્ચાર. સ. ૬
 જો બોલો તો આપને રે હાં, છે મુજ ગળાના સુંસ; સ.
 કૃત કૃત્ય થઈ તેને કહે રે હાં, તેં પૂરી મન હુંસ. સ. ૭
 બલિહારી તુજ લખગમે રે હાં, વિધાતા છે અનુકૂળ; સ.
 સજ્જન સહેજે પરગડા? રે હાં, કરે ઉપકાર અમૂલ. સ. ૮
 હૈડું હેજે ગહગહેર રે હાં, ઉત્તમ જનને સંગ; સ.
 અણુચિંત્યા સાજન મળે રે હાં, તે આજસમાં ગંગ. સ. ૯
 સજ્જન સહેજે પરગણુ રે હાં, દુઃખિયાના આધાર; સ.
 વારી જાઉં તેહને રે હાં, સ્તંધિ સર્જનહાર. સ. ૧૦
 xસકળ વસ્તુ હ્રષિત કરી રે હાં, ચૂક્યો છે કિરતાર; સ.
 પણ સાજન ઘડતાં કરી રે હાં, ચતુરાઈ પારાવાર. સ. ૧૧
 સ્વાર્થ તજી પર કાર્યમાં રે હાં, સમરથ સુગુણા હુંત; સ.
 અંદ્ર ધવળ^૫ યશ શાશ્વતું રે હાં, દિન દિન જસ પ્રસરંત. સ. ૧૨

૧ પ્રસિદ્ધ. ૨ આનંદ પામે. ૩ ગંગા. ૪ વિધાતા-બ્રહ્મા.
 ૫ ધોળું.

xસવૈયો

ખારો કીઓ હૈ પયોનિધિ કો પય, કારો કીઓ પિક સો અનુમાનો,
 કંટકદાર ગુલામ કીઓ અર, ચાતક બાર હી માસ ત્રસાનો;
 પંકજો અંક કીઓ હૈ મયંક મેં, આગ કીઓ હૈ ચક્રારકો ખાનો,
 સાગર મિત્ત સમે પરખા કરી, હંસપતિ હર વાહન જાનો. ૧

*જગ જન સુખિયા દેખીને રે હાં, સંત લહે સંતોષ; સ.
 દુહવ્યા જૂઠે માણસે રે હાં, પણ નાણે મન રોષ. સ. ૧૩
 તરૂં તટિની રે ધણ ધેનુકા^૩ રે હાં, સંત શશી^૪ દીનદાર;^૫ સ.
 મિત્ત કહ્યાં, વિણ સ્વારથે રે હાં, કરતાં જગ ઉપદાર. સ. ૧૪
 એહવું સાંભળીને કહે રે હાં, કસ્તૂરી ઉમાય; સ.
 મત શરમાવો મને ધણી રે હાં, બોલીને જહોળી વાય. સ. ૧૫
 હું પણ દાસી આપની રે હાં, તો પૈસાની શી વાત ?; સ.
 મુજ વિત્ત^૬ એ છે આપનું રે હાં, મૂકે હવે પંચાત. સ. ૧૬
 શેઠ હવે મ્હોરો લઈ રે હાં, ખેંટો પોતાને દુકાન; સ.
 નિજ પ્રાણેશ^૭ ગયા પછી રે હાં, સતી ચિન્તે ધરી માન. સ. ૧૭
 જે કારણથી હું ઇહાં રે હાં, આવી હતી ધરી હામ; સ.
 તે કારજ માહરૂં સર્થુ રે હાં, હવે જીવું નિજ ધામ. સ. ૧૮
 પણ સ્વામીના મન વિષે રે હાં, શંકા ન આવે લેથ; સ.
 એવો ઉપાય કરવો હવે રે હાં, મ્હારે ભજવવો વેશ. સ. ૧૯
 દત્તચિત્તથી^૮ સાંભળો રે હાં, વામા^૯ રચે શુ કંદ; સ.
 રસિક વાત આગે ધણી રે હાં, સુણતાં ધાએ આનંદ. સ. ૨૦

*છંપય

અગર અગન પર ધરત ઝરત સુગંધ પ્રકાશે,
 લસત કસત કલધૌત છરત તંદુલ દ્યુતિ ભાસે;
 દુગ્ધ તપત દધિ મથત ધસત ચંદન મૃગ બેનુ,
 તિલે તૈલ રસ ઈન્દ્રિ પગ ખંધત પય ધેનુ;
 ફલ દેત અંબ પથર હનત, ગનપતિ સંચરી ઉચ્ચરે;
 કુલવંત સંત સજ્જન પુરૂષ, ગિને ન અવગુન ગુન કરે.

૧ ઝાડ. ૨ નદી. ૩ ગાયો. ૪ ચંદ્ર. ૫ સૂર્ય. ૬ પૈસા. ૭ પતિ.

૮ સાવધાન થઈને. ૯ સ્ત્રી.

નિયતિહરિ સૂરિરાજનો રે હાં, શિષ્ય મુનિ રામચંદ; સ.
આવીશ ઠાળ પૂરી કરી રે હાં, વર્તે પૂર્ણાનંદ. સ. ૨૧

દોહર:

- પ્રભાવરી^૧ પૂરણ થઇ, પ્રકુલિત થયો પ્રભાત;
અમરદત્ત ઉઠી કરી, જઈ બેઠો એકંત. ૧
- મન ચિંતે એણી પરે, કરૂં વ્યાપાર ખચીત;
મહીયારીએ અહિં મને, પુષ્કળ દીધું વિત્તર. ૨
- અહો ! સન્નનતા એહની, કિહાં નિર્ગુણતા મુજ;
હજી ઈહાં બેઠો અણુ, થઈને તદન અબુઝ. ૩
- વાટ જોતી હશે માહરી, તો જાઉં હવે ઝટ;
એમ આલોચી ઉઠીયો, ચાલવા લાગ્યો સટ. ૪
- તેમ દુગ્ધ પીવા તણી, તાલાવેલી મન;
ચાલી આવ્યો ઉતાવળો, મહીયારીને સદન.^૩ ૫
- ધવને^૪ આવતો ભાગીને,^૫ સા થઈ ચિત્ત ખુશાળ;
ચિંતે નિશ્ચય માહરી, જાશે સહુ જાંજાળ. ૬
- સા આવી તે સન્મુખે, પુલકિત^૬ વદને તામ;
કરકજ^૭ જોડીને વદે, સાર કરી મુજ સ્વામ ! ૭
- આદર સહિત આગારમાં,^૮ તેડી લાવી નાથ;^૯
આસન આપ્યું બેસવા, લટકો કરતી હાથ. ૮
- ભાન ભૂલી કહે શેઠજી, મહીયારીને એમ;
સુલગે ! તમે પણ અહિં કને, બેસો ધરીને ગ્રેમ. ૯
- સા પણ તિહાં હજવે કરી, બેસી ગઈ તસ પાસ;
વાતોના જ વિનોદમાં, જોડી દીધો તાસ. ૧૦

૧ રાત્રિ. ૨ ચેસો. ૩ ધરે. ૪ પતિને. ૫ દેખીને. ૬ હસતે
મોઢે. ૭ બે હાથ જોડીને. ૮ ધરમાં. ૯ પતિ.

- કસ્તૂરી વચે ઉઠીને, પય લાવીને તેહ;
 સ્વ^૧ હાથે પીવરાવીયું, અંતરમાં ધરી નેહ ૧૧
 પય:પાન કીધા પછી, વાંમાને^૨ કહે એમ;
 તું મુજ જીવન-ઔષધી, નથી બોલતી કેમ ? ૧૨
 અવસર આવ્યો ભાળીને, તવ બોલી સા નાર;
 મુજ મનોરથ પૂરશે, અહો જીવનાધાર ! ૧૩
 તે સાંભળીને કહે અમર, બોલ જે ઇચ્છા હોય;
 પ્રાણાંતે પણ તાહરી, પૂરીશ હું સહુ કોય. ૧૪
 શ્રોતામન ! હવે સાંભળો, દયિત^૩ શું કરે કામ ?;
 બાહ્ય આકારો ગોપવી, હવે બોલી સા તામ. ૧૫

ઢાળ ૨૭ મી

[કર્ણેડી મંત્રી કહે-એ દેશી.]

- કર્ણેડી સા સુંદરી, બોલે પ્રીતમશું વાય; સ્વામીજી !
 અધુના પ્રેમ બતાવો છો, પછી સાર ન લેશો કાંય. સ્વા.
 કર્ણેડી કહે સુંદરી. ૧
 એહવું સાંભળી શેક તે, વળતું કહે શુચિગાત;^૪ સહુણી !
 એમ કેમ તું બોલે અછે?, એહવી નહિ મુજ જાત સહુણી ! ક ૨
 તહારે મન શી વાત છે ?, તે કહે અંતર બોલ; સ.
 પ્રાણુ જે જોઇએ માહિરા, તો લે એ મુજ કોલ. સ. ક ૩
 જે મને સ્વારથી ધારતી, હો તો તું છે અજ્ઞાન; સ.
 પ્રાણાંતે પણ તુજને, છોડું નહિ અખીયાત.^૫ સ. ક. ૪

૧ પોતાને હાથે. ૨-૩ સ્ત્રી. ૪ પવિત્ર શરીરવાળા. ૫ નકી-નિશ્ચે.

જમણા હાથનો તુજને, કોલ આપું આ વાર; સ.
 જે ઇચ્છા હોય અંતરે, સુખે કહે આણી ખ્યાર. સ. ક. ૫
 ધવ^૧ મુળથી એમ સાંભળી, વળતું વદે સા નાર; સ્વા.
 એ તો અમથુ^૨ કહેવાય છે, કરતાં લાગે વાર. સ્વા. ક. ૬
 કહેવું જગમાં સોહિલું, પણ કરવું મુશ્કેલ; સ્વા.
 કહેતાં વાર લાગે નહિ, કરતાં થાયે ખેલ. સ્વા. ક. ૭
 એહવાં વચનો સાંભળી, કહે અમરદત્ત એમ; સહુ.
 કાં ફેગટ ચાળા કરે ?, એમ કયે જાયે પ્રેમ. સ. ક. ૮
 જે માંગવું હોય તાહરે, કહેને સુખેથી તેહ; સ.
 ઝકંથ મુખે એમ સાંભળી, તવ સા ધરી નેહ. સ્વા. ક. ૯
 હળવે રહી એમ બોલતી, સુણો સ્વામી ! મુજ વાત; સ્વા.
 નામાંકિત તુમ મુદ્રડી, આપો મન કરી શાંત. સ્વા. ક. ૧૦
 મુળ મલકાવીને કહે, શેઠ તે તેણી વાર; સ.
 એહ તમે શું માંગીયું ?, ન કયે કાંઈ વિચાર. સ. ક. ૧૧
 એમાં શું મ્હારે આપવું ?, અવર માંગી લીયો કાંઈ; સ.
 તુમને આપું જો મુદ્રડી, મુજ થાયે લઘુતા આંઈ. સ. ક. ૧૨
 અવર જે કહે તે તાહરી, પૂરું ઇચ્છા અધીન; સ.
 એમ કહીને શેઠજી, સન્મુખ જોવે અમદીન. સ. ક. ૧૩
 એહ સુણી કહે સુંદરી, વદન આંખું ધરી એમ; સ.
 મામૂલી એ મુદ્રડી, દેતાં ન ધરો પ્રેમ. સ્વા. ક. ૧૪
 અવર માંગ્યું શું આપશે ?, મેં જાણી તુમ પ્રીત; સ્વા.
 એમ કહી સા સુંદરી, રડતી નીસાસા સહિત. સ્વા. ક. ૧૫
 અમરદત્ત એહ દેખીને, તવ બોલે એમ વાય; સ.
 લે આ કરની મુદ્રડી, તું ઉણી મનથી મત થાય. સ. ક. ૧૬

૧-૩ પતિના. ૨ ફેગટ. ૪-૭ વીટી. ૫ ખેલ વગર. ૬ મોહું.

પણ તુજને પૂછું ઇહાં, તેં એમાં શ્યો દીઠો માલ ?; સ૦
 કાં એવડો હઠ લઇ કરી, દુઃખ આણે અસરાળ ?; સ. ૧૭
 તેનું કારણ કાંઇ મુજથી, નથી સમજાતું એહ; સ.
 માટે દિલ ખોલી કરી, સમજાવ આણી નેહ. સ. ૧૮
 ૧ કરકજ નેડી સા કહે, એમાં કારણ છે કાંઈ; સ્વા.
 દ્યો સમજાવું તુમ લણી, ખલ ખંચ મૂકી આંઈ. સ્વા. ૧૯
 મુજ કહેતાં તુમે સાંભળો, એક ચિત્તે મુજ નાથ !; સ્વા;
 હવે સ્વામા કહેશે ઇહાં, તે સાંભળો સહુ સાથ. સ. ૨૦
 નિયતિહરિ સૂરિરાજનો, રામેંદુ કહે વાત; સ.
 ત્રેવીશ ઢાળ પૂરી થઈ, સૂણો ંશેષ અવદાત. સ. ૨૧

દોહરા

તવ કર દ્રવ્ય નેડી કરી, મહોયારી કહે એમ;
 તમે કારણ જે પૂછીયું, તે સાંભળો ધરી પ્રેમ. ૧
 મુજ ગુઝની એ વાતડી, નથી કહી તુમ પાસ;
 ત્યાં લગે પ્રીતડી દાખવો, સુણીને મૂકશો ખાસ. ૨
 એમ કહી સા સુંદરી, કહેવા લાગી વાત;
 અમરદત્ત તવ સાંભળે, મન રાખી એકાંત. ૩

ઢાળ ૨૪ મી

[જિન વચને વૈરાગીયો હો ધના !-એ દેશી.]

કરનેડી કહે કંથને હો સ્વામી !, સાંભળો માહરી વાત,
 મુદ્રિકા^૫ લેવા તણું હો સ્વામી !, કારણ કહું એકાંત રે;
 હો મોરા સ્વામી !, વાત સુણો અભિરામ. ૧

૧ ખે હાથ. ૨ સ્ત્રી. ૩ બાકી રહેલ. ૪ ખે. ૫ વીટી.

આશા છે ઇહાં માહરે હો સ્વામી !, માસ થયા ત્રણ આજ,
એ મુજ ગુઝની વાતડી હો સ્વામી ! તુમને કહી છોડી લાજ રે;
હો મોરા સ્વામી !, વાત સુણો અલિરામ. ૨

જ્યારે મુજ સુત જનમશે હો સ્વામી !, ત્યારે ઘડાવીશ હાર,
તેહ વિચે આ મુદ્રી^૧ હો સ્વામી !, રાખીશ હું ધરી ખ્યાર રે;
હો મોરા સ્વામી !, વાત સુણો અલિરામ. ૩

તુમે તો મુંજને છોડશે હો સ્વામી !, એ મુજ મન અંદેશ,
ફરી સામે જોશે નહિ હો સ્વામી !, મૂકશે નહિ સંદેશ રે;
હો મોરા સ્વામી ! વાત સુણો અલિરામ. ૪

એટલે એ વીંટી જોઈને હો સ્વામી !, સંભારીશ તુમ નામ;
માંગી છે એ કારણે હો સ્વામી !, અવર નહિ કાંઈ કામ રે.

હો મોરા સ્વામી !, વાત સુણો અલિરામ. ૫

એમ સુણીને શેઠજી હો આતમ !, મનમાં થયો તે ઉઠાસ;
હવે તો મારી ઇહાં કને હો આતમ !, બંશે લાજ તે ખાસ રે.
હો મોરા આતમ !, વાત પડી રે વિચાર. ૬

જગમાં આ મુજ વાતડી હો આતમ !, જનગણ^૭ બાણશે જામ;
મુંજને વિશ્વમાં^૮ જીવવું રે આતમ ! મુસ્કેલ થાશે તામરે.
હો મોરા આતમ !, વાત પડી રે વિચાર. ૭

વદન^૫ કમળ ઝાંખું થયું હો શ્રોતા !, શેઠનું તિહાં તે વાર;
આ રે અજાણ્યા શહેરમાં હો આતમ !, કોણ કરે મારી સાર રે ?
હો મોરા આતમ !, વાત પડી રે વિચાર. ૮

હળવે રહીને બેલીયો હો લામા !, નારીને કહે એમ;
કમળા ! તેં ભારે કરી હો લામા !, હવે કરવું છે કેમ ? રે.
હો મોરી^૬ લામા !, વાત સુણો અલિરામ. ૯

૧ વીંટી. ૨ સમાચાર. ૩ ધણા માણસો. ૪ જગતમાં. ૫ મોહું,
મુખ. ૬ સ્ત્રી.

મહારી લાજ જશે ખરી હો !લામા !,

મુખ ખતાવીશ કેમ ?;

એ કરતાં મરવું ભટું હો !લામા !,

લાજ ન જાએ જેમ રે.

હો મોરી લામા, વાત સુણો અલિરામ.

૧૦

એવાં શ્વાયક સાંભળી હો !લામા !, બોલી કસ્તૂરી તામ;

વાત સાંભળતાં કેમ થયા હો ? સ્વામી !,

આકળા તે તુમે આમ રે.

હો મોરા સ્વામી !, વાત સુણો અલિરામ.

૧૧

વાત સુણ્યાથી આગળે હો સ્વામી !, કેવો ખતાવતા પ્રેમ ?;

એ સર્વે તે ક્યાં ગયો હો સ્વામી ! ?,

હવે બોલો છો એમ રે.

હો મોરા સ્વામી !, વાત સુણો અલિરામ.

૧૨

પહેલેથી હું જાણતી હો સ્વામી !, કેવા છો તમે પસેણ ?;

પણ ચિંતા તમે મતી કરો હો સ્વામી !,

સાંભળો મારાં વેણ રે.

હો મોરા સ્વામી !, વાત સુણો અલિરામ.

૧૩

લાજ તુમારી જગતમાં હો સ્વામી !,

જવા નહિ દઉં ખાસ;

ઉપાય એહવો શોધીને હો સ્વામી !,

રાખો હેઠો તુમ સાસ રે.

હો મોરા સ્વામી !, વાત સુણો અલિરામ.

૧૪

એમ 'આશ્વાસન આપીયું' હો શ્રોતા !,

શેઠને પાડ્યો શાંત;

૧-૨-૪ સ્ત્રી. ૩ વચનો. ૫ સંજ્ઞન, પ્રેમી. ૬ હિંમત.

તો પણ અમરના ચિત્તમાં હો શ્રોતા !,
વિચારો ઘોળાત રે.

હો મોરા શ્રોતા !, સાંભળો અચરિજ વાત. ૧૫
લબ્યજનો ! હવે સાંભળો હો શ્રોતા !,

આગળ વાત રસાળ;
સુણતાં સાતા ઉપજે હો શ્રોતા !,
મનમાં રાખો ખ્યાલ રે.

હો મોરા શ્રોતા !, સાંભળો અચરિજ વાત. ૧૬
કુર્મસિંહજી સ્વામીને! હો શ્રોતા !,

શિષ્ય કહે રામચંદ;
ચોવીશ ઢાળ પૂરી થઈ હો શ્રોતા !,
જીએ સંસારના કંદ રે.

હો મોરા શ્રોતા !, સાંભળો અચરિજ વાત. ૧૭

દોહરા

મહીયારી મુખ સાંભળી, અમરદત્ત તેણી વાર;
ત્યાંથી ઉઠી ચાલીયો, ગેહ લણી આ વાર. ૧

૧કર પકડીને સા કહે, શેઠ ! સુણો મુજ વાત;
ચિંતા કરશે નહિ જરી, મનને રાખજો શાંત. ૨

લાજ હું જાવા નહિ દઉં, આપ તણી અહો રનાથ !;
લઈશ ઉપાયો એહવા, રહો સુખે સહુ સાથ. ૩

શેઠ ચાલીને આવીયો, પોતાને ^૩લવણેણુ;
હવે સહુ જન તમે સાંભળો, સા ચિંતે તત ખેણુ. ૪

૧ હાથ જાલી. ૨ સ્વામી, પતિ. ૩ ધરે.

ઢાળ ૨૫ મી

[ચતુર નર ! સેવો શિયળ નિધાન-એ દેશી.]

૧ધવના ગયા પછી સુંદરી રે, મનશું કરે રે વિચાર;
જેહ કામે હું નીકળી રે, સફળ થયું આ વાર.

ચતુર નર ! જુઓ જુઓ બુદ્ધિ પ્રકાર. ૧

હવે ઈહાં રહેવું નહિ રે, બાવું મુજ રઆગાર;
એમ નિશ્ચય કરી મન વિષે રે, ઘરઘણીને તે વાર. ચ. ૨

ભાડું આપ્યું તેહને રે, લેઇ સઘળો રે સાજ;
ઘમહિષીયો બેઠેથી કરી રે, ચાલી વેળા સાંજ. ચ. ૩

જલૂત્યો જિહાં રાખ્યા હતા રે, તિહાં આવે રે ચાલ;
શેઠાણી આવી ભાળીને રે, સહુ થયા ખુશીઆલ. ચ. ૪

દો ચાર દિવસો ત્યાં રહી રે, ત્યાંથી ચાલી તે વાર;
અનુક્રમે ચાલતાં શાંતિથી રે, ખેડોંતી કંચનપુર સાર. ચ. ૫

શેઠાણી આવી ભાળીને રે, મુનિમ તે હરખ્યો અપાર;
પકુશળાલાપ પૂછે તદા રે, મળીયો સહુ પરિવાર. ચ. ૬

કસાજન ઉવુંદ હર્ષિત થયો રે, ફુર્જન મન પડે ત્રાસ;
મુનિમ કહે તેહને હવે રે, સાંભળો મુજ અરદાસ. ચ. ૭

હવે સંભાળી લ્યો તમે રે, લેતી દેતી આ વાર;
જેથી મુજ ચિંતા ટળે રે, થાએ સુખ શ્રીકાર. ચ. ૮

એમ કહીને ચોપડો રે, કંકલે દીયો તસ હાથ;
કસ્તૂરીએ પણ તદા રે, હસી કહ્યું તેની સાથ. ચ. ૯

આપા ! એમાં શું જોડું રે ?, તુમારા કામ મુઝાર;
મુજને તો તુમ ઉપરે રે, વિશ્વાસ છે પારાવાર. ચ. ૧૦

૧ પતિના. ૨ ઘેર. ૩ ભેંસો. ૪ સેવકોને ૫ ખજાર અંતરની
વાત. ૬ સગાંસંબંધી. ૭ સમુદાય.

તદ્દપિ તુમ મન રાખવા રે, દયો જોઉં આ વાર;
 એમ ઉપર ઉપર થકી રે, જોયો સઘળો સાર. ચ. ૧૧
 દક્ષતા^૧ તેની ભાળીને રે, રાજી થઈ અસરાળ;
 યુગ્મ સહસ્ર તે ^૨મુદ્રિકા રે, આપે અતીવ ખુશાળ. ચ. ૧૨
 દક્ષતા વાપરીને કર્યો રે, સાહસ ખેડી વ્યાપાર;
 તેથી અગણિત મુજ થયો રે, લાલ વ્યાપાર મુઝાર. ચ. ૧૩
 કામ તુમારું નિહાળતાં^૩ રે, આ તો નજીવી છે ભેટ;
 કૃપા કરીને લીજીયે રે, થાએ સુખ મુજ પેટ. ચ. ૧૪
 કૃતકૃત્ય થઈને હર્ષથી રે, કરે તે ભેટ સ્વીકાર;
 કુકલ મનમાં ચિંતવે રે, લીધી મુજ એણે સાર. ચ. ૧૫
 શેઠ વાત હવે સાંભળો રે, પાછળ શું થયું તાસ ?;
 પચ્ચીશ ઢાળ પૂરી થઈ રે, વાત અધૂરી જાસ. ચ. ૧૬
 કર્મસિંહ સૂરિરાજનો રે, શિષ્ય કહે રામચંદ;
 શીલથી લીલ થાએ સદા રે, એમ કહે જિનચંદ. ચ. ૧૭

દોહરા

અમરદત્ત ઘર જઈ કરી, ચિંતે ચિત્ત મુઝાર;
 હવે મહીયારીને ઘરે, જાણું નહિ નિરધાર. ૧
 એહવો નિશ્ચિત આદર્યો, મન સાથે સંકેત;
 ત્યાં જાવાથી માહેરી, જગમાં થાએ ફજેત. ૨
 પશુ સંધ્યા વેળા થઈ, સાંભળીયું પયપાન;
 મન સાથે એમ ચિંતવે, અમર ભૂલી નિજ ભાન. ૩
 દુગ્ધપાન કરીને તિહાં, પાછો તરત આવીશ;
 એમ વિચારી ચાલીયો, મહીયારી ઘર ઈશ. ૪

૧ હાપણ ૨ સોનામહોર. ૩ જોતાં.

લાલચ ભૂંડી ભૂતડી, લાગી જેને મન;
 તેને મુખ નવિ સાંપડે, બળી રહે તસ તન. ૫
 અમરદત્ત ચલી આવીયો, મહીયારી ઘર જામ;
 આડું અવડું જોઇયું, પણ સા નવ દીઠી તામ. ૬
 બંધ સદન^૧ દેખી કરી, મનશું કરે વિચાર;
 કિહાં ગઈ સા સુંદરી ?, સાંજ સમય આ વાર. ૭
 કોઈક નરને લાગીને, તેહને પૂછે તામ;
 કિમ સા દેખાતી નથી, મહીયારી આ ધામ ? ૮
 એવાં વચનો સાંભળી, હસીને જોલ્યો આમ;
 હવે તો તુમ સરશે નહિ, અહિં આવ્યાથી કામ. ૯
 વળતું ભાંખે શેઠજી, અહો સુણો સજ્જન !
 નથી મ્હારે કોઈ જાતનો, સંબંધ અહિં મુજ મન. ૧૦
 તેહ કહે અહો શેઠજી !, જાણું છું તુમ મર્મ;
 પણ નથી મ્હારા કુળ તણો, ગુઝ જોલ્યાનો ધર્મ. ૧૧
 એમ સુણી પાછો વળ્યો, આવ્યો આપણુ ધામ;
 મનશું ઈમ તે ચિંતવે, રૂડું કર્યું તેણે કામ. ૧૨
 લાજ હવે મારી ઇલાં, નહિ જાએ નિરધાર;
 વચન દીધું છે તેણીએ, પાળ્યું ખચીત આ વાર. ૧૩
 હવે ભવિયણ ! તમે સાંભળો, કસ્તૂરીની વાત;
 કરે રખે કંચપચ કરી, વ્યાખ્યાને વ્યાઘાત. ૧૪

ઢાળ ૨૬ મી

[દેશી વિંછીયાંની]

હારે લાલા કસ્તૂરી ઘર આવ્યા પછી,
 કરે લોકો માહિ માહિ વાત રે લાલા;

- બ્યાપારો એહ ભાંગશે,
અધુના કયાંથી આવી કમજાત ? લાલા.
વાત સુણો રે વિનોદની. વા. ૧
- હારે લાલા દો ચાર દિન એમ વીતીયાં,
શાંતિ ને સમાધિથી ત્યાંહિ રે લાલા;
એહવે શું ત્યાં નીપનું ?
હવે તેહ સુણજો તમે આંહિ રે લાલા. વા. ૨
- હારે લાલા 'જનગણમાં વાત વિસ્તરી,
એણે કીધું છે ભૂંડું કામ રે લાલા;
કુળને કલંક ચડાવીયું,
થવા લાગી તેની વાતો આમ રે લાલા. વા. ૩
- હારે લાલા કર્ણોપકર્ણ આલતાં,
વાત આવી કંકલને કાન રે લાલા;
એહ સાંભળતાં મુનિમને,
મન નવ રહી તવ કાંઈ ભાન રે લાલા. વા. ૪
- હારે લાલા મનમાં અતિ ખેદ પામીને,
આવે જ્યાં છે શેઠની નાર રે લાલા.
દિલમાં રઠ્ઠવેગ લાવીને,
તેહ બોલે આમ તે વાર રે લાલા. વા. ૫
- હારે લાલા શેઠાણી ! તુમે સાંભળો,
મુજ વાતડી કહેતાં એમ રે લાલા;
ગામમાં વાતો અતિ ઘણી,
તુમ થાએ છે જેમ તેમ રે લાલા. વા. ૬

- હારે લાલા સંભળાએ નહિ મુજથી,
થાય કાનો પણ અપવિત્ત રે લાલા;
સાચે સાચું તમે બોલજો,
નવ બોલશે જૂઠું ખચીત રે લાલા. વા. ૭
- હારે લાલા કસ્તૂરી સમજી ગઈ,
છતાં પણ પૂછે તેણી વાર રે લાલા;
બાપા ! એવી કેવી થાય છે ?,
ચડી જેથી રીશ અપાર રે લાલા. વા. ૮
- હારે લાલા કૃપા કરીને કીજીયે,
જેથી ખખર પડે આ વાર રે લાલા;
તો સાંધો આવે ખરો,
કહ્યા વિષુ કેમ પામીજો સાર રે ? લાલા. વા. ૯
- હારે લાલા ક્રોધમાં આવી એમ કહે,
કહેવી મ્હારે શી વાત રે ? લાલા;
નાક કપાળ્યું જગતમાં,
હજી પૂછો છો ? અવદાત રે લાલા. વા. ૧૦
- હારે લાલા ગામ માંહે હવે મુજથી,
નાક લઈને ફરાય ન ક્યાંહિ રે લાલા;
એહવી ખખર જો મુજ હતે,
તુમ પાસે તો આવત નાંહિ રે લાલા. વા. ૧૧
- હારે લાલા માંડ માંડ છૂટયો હતો,
ફરી મુજને નાંખ્યો આંહિ રે લાલા;
મ્હારી લાજ ગમાડવા,
ધૂડ નાંખી તેં ઘોળા માંહિ રે લાલા. વા. ૧૨

હારે લાલા એહવાં વચનો સાંભળી,

વળતું બોલી શેઠાણી તામ રે લાલા;

ક્રોધ કરે છે શ્યા ભણી ?,

તે કારણ ભાંખે તમામ રે લાલા.

વા. ૧૩

હારે લાલા વાત કર્યાંથી જાણીયે,

પણ વણ કીધે ન સમજાય રે લાલા;

માટે બાપાજી ! તમે કહો,

તો મન માંહે સુખ થાય રે લાલા.

વા. ૧૪

હારે લાલા મુનિમ કહે શું કહું ઇહાં ?,

નથી સંભળાતી વાતો કાન રે લાલા;

શું તમને માલમ નથી ?,

તેથી પૂછો મુજને આમ રે લાલા.

વા. ૧૫

હારે લાલા તો લ્યો સંભળાવું તુમને,

એમ કહીને બોલ્યો તામ રે લાલા;

ઢાળ છવ્વીશ રામે કહી,

સદ્ગુરના પસાયે તે આમ રે લાલા.

વા. ૧૬

દોહરા

વાતો થાએ ગામમાં, અમર શેઠની નાર;

બૂંડું કામ એણે કર્યું, આવે સહુને ખાર.

૧

યાત્રા કરણ મિષે કરી, ગઈ હતી પરદેશ;

કાળું મોઢું કરી ઇહાં, ફરી આવી નિજ દેશ.

૨

એવી વાતો સાંભળી, તેથી કહું છું આમ;

સાચે સાચું બોલજો, એમાં શું છે મામ.

૩

મુનિમ મુખેથી સાંભળી, હસી બોલી સા નાર;
 બાપા ! એ વાતો મહિં, ગૂઢો છે કાંઈ સાર. ૪
 ગામ માંહે જે સાંભળી, ખરી વાતો છે સર્વ;
 એમાં ઉંડો ભેદ છે, સાંભળો કહું અગર્વ. ૫
 ને સાંભળશે મૂળથી, શંકા થાશે નાશ;
 સાડા ત્રણ મહિના થયા, આશા રહી મુજ ખાસ. ૬
 એમ સાંભળી મુનિમજી, થયો અવાચક તામ;
 નયન ફાડીને મુખની, સન્મુખ નેવે આમ. ૭
 બાપા ! સાંભળીને તમે, આશ્ચર્ય પામ્યા કેમ ?;
 કહી સંભળાવું મૂળથી, વાત બની છે જેમ. ૮
 હવે કસ્તૂરી સ્વશુભ જે, કહેશે મુનિમને વાત;
 સહુ કેા સાંભળજો તમે, મન રાખી એકાંત. ૯

ઢાળ ૨૭ મી

[રાજ દશરથ દીપતો-એ દેશી.]

કસ્તૂરી વળતું કહે, બાપા ! સુણો મુજ વાત રે;
 રહસ્યકારી એ છે ચરી,^૧ તુમને કહું વિખ્યાત રે.
 વાત સુણો ચતુરાઈની. ૧
 જનક તુલ્ય તમે અછો, તેથી કહું શુભ વાત રે;
 એ સાંભળી તુમ હૃદયમાં, બહુ થાશે સુખ સાત રે. વા. ૨
 ધૂરથી^૨ માંડીને કહે, મુનિમને નિજ અવદાત રે;
 વળી દેખાડી મુદ્રડી, કકલની શંકા જાત રે. વા. ૩
 મુનિમ હસીને બોલીયો, શેઠાણી ! ભારે કીધ રે;
 મુજ શેઠને ધૂતી કરી, કરી આબ્યા કાર્ય સિદ્ધ રે. વા. ૪

૧ વાત. ૨ પ્રથમથી.

હવે શંકા તે મ્હારી ટળી, દુનીયા ભલે જખ મારે રે;
 સાચને આંચ આવે નહિ, સત્ય એ દુઃખથી તારે રે. વા. ૫
 ફરી કેસ્તૂરી એમ કહે, મુજ મન એક અદેશ રે;
 વિઘ્નસંતોષી જીવડા, જો કહે ભૂધવ^૧ પાસ રે. વા. ૬
 દુર્ખજ કન્ના રાજવી, શાસ્ત્રે કહ્યા છે તેહને રે;
 ભરમે ભરમાવ્યા ભમે, દીર્ઘ^૨ વિચાર ન જેહને રે. વા. ૭
 જો મહીધરડને શંકા પડી, સર્વ રૂદ્ધિ લેશે લૂંટી રે;
 વળી કર પકડી મુજને, ખાહિર કાઢશે ફૂટી રે. વા. ૮
 અસત્ય કાર્ય પર ભૂપને, વર્તે છે અતિ રીશ રે;
 સમજાવ્યો સમજે નહિ, પાછળથી ઝઅવનીશ રે. વા. ૯
 માટે તમે ત્યાં જઈ કરી, રાજાજીની પાસ રે;
 છાની માની વાતડી, સર્વ કહો તસ ખાસ રે. વા. ૧૦
 ડાહ્યા હોય જે માણસો, ખાંધે પાણી પહેલી પાર રે;
 રહસ્યકારી જે વાતડી, સમજાવો તસ સાર રે. વા. ૧૧
 જો મહીપાળ^૫ એ સમજશે, તો નવી આપશે દુઃખ રે;
 સર્વ રીતે વળી આપને, થાશે ઈહાં હોમ સુખ રે. વા. ૧૨
 મુનિમજી મનમાં ચિંતવે, કહે જે શેઠાણી વાત રે;
 જાણ કરવી તો રાયને, જેથી થાય સુખ સાત રે. વા. ૧૩
 અહો શેઠાણી તણી ઈહાં, દીશે મતિ કેવી રૂડી રે !;
 વાત કર્યે જાશે નહિ, મ્હારા શેઠની મૂડી રે. વા. ૧૪
 એમ નિશ્ચય કરી મુનિમજી, જાશે હવે રાજા પાસે રે;
 એક ચિત્તે શ્રોતા ! સાંભળો, અચરિજ શું ઈહાં થાશે રે ? વા. ૧૫
 નિયતિહરિ સૂરિરાયનો, રામેંદુ કહે એમ રે;
 સત્યાવીશમી ઢાળમાં, સહુને થાશે ખેમ રે. વા. ૧૬

- મુનિમજી ઉઠી ચાલીયો, મહીપતિને^૧ દરબાર;
 ભેટણું લીધું હાથમાં, આવ્યો રાજ દુવાર. ૧
- પગે લાગી ઉભો રહ્યો, ભેટણું મેલ્યું પાસ;
 ભૂપે^૨ તવ બોલાવીયો, આણી મન ઉલ્લાસ. ૨
- કેમ દેખાયા ઘણે દિને, અહો બાપા ! ઇહાં આજ ?
 કહો કેમ ભૂલા પડ્યા ? , કહો હોય ને કાજ. ૩
- કરકજ^૩ જોડીને કહે, ભૂધવજીને^૪ એમ;
 તુજ પ્રણામે આવીયો, મનમાં લાવી પ્રેમ. ૪
- મહીપાળ^૫ વળતું કહે, મુજ ખેડેની છે કેમ ?
 મુજને તે કહો મુનિમજી !, સુણતાં થાએ જેમ. ૫
- યુગ્મ કર જોડી કહે, અંજળી કરીને લાલ;^૬
 તુમ ખેડેને આશીષડી, આપી છે મહીપાળ !. ૬
- તેમની એક વિનંતિ છે, તે સાંભળો મહારાય !;
 તે કહેવાને આવીયો, મનમાં અતિ ઉમાય. ૭
- સુખે કહો હે મુનિમજી ! મુજ ખેડેનીની વાત;
 સાંભળવા તૈયાર છું, ભગિનીનું અવદાત. ૮
- મુનિમ કહેશે ને હવે, તે સાંભળો સહુ કોય;
 રસ પ્રપૂરિત એ યચરી, સાંભળતાં સુખ હોય. ૯

* ઢાળ ૨૮ મી *

[દેખો ગતિ દૈવની રે-એ દેશી]

મુનિમ કહે હવે રાયને રે, ચાલો એકાંતે મહારાયકે !;
 રાજન ! સાંભળો રે.
 વાત કરવી છે ખાનકી રે, કહું છું શીશ નમાય કે. રા. ૧

૧-૨-૪-૫ રાજ. ૩ બે હાથ. ૬ મસ્તકે. ૭ રસથી ભરેલી વાત.

એમ સુણીને રાયજી રે, ઘર ૧ ભિંતર તવ જાય કે; રા.
 મુનિમ પણ પાછળ ઉઠીયો રે, આવ્યો ઘરની માંચ કે. રા. ૨
 એકાંતે બેસી કરી રે, ભૂધવને કહે વાત કે; રા.
 ધૂરથી માંડીને કહે રે, રવસ્તુ સ્થિતિ સમજાય કે. રા. ૩
 મુનિમ મુખેથી સાંભળી રે, અચરિત્ર પામ્યો રાય કે; રા.
 સ્ત્રીની મતિ ટુંકી કહી રે, કવિજને શાસ્ત્રની માંચ કે. રા. ૪
 પણ મુજ ૩ ભગિનીયે ઇલાં રે, ભારે કયું એ ક્રમ કે; રા.
 પતિ-વચન પણ પાળીયું રે, રાખી પોતાની ૪ મામ કે. રા. ૫
 હર્ષિત વદને બોલીયો રે, મુનિમજીને મહીપાળ કે;

મુનિમજી ! સાંભળો રે.

જઈ કહેજો મુજ ખડેનને રે, હવે ગઈ તુમ જાંજળ કે. મુ. ૬
 વાત કહેશે કોઈ મુજને રે, તો એ પામશે દંડ કે; મુ.
 ચિંતા લવ હવે મતી કરે રે,

નહિ નડે કોઈ એને ફંદ કે. મુ. ૭

ભલે સીધાવો ઘર ભણી રે, ચિંતા ટળે મુજ ખડેન કે; મુ.
 કહેજો મહારા તરફથી રે, આણે ન મનમાં કુચ્છેન કે. મુ. ૮
 પગે લાગીને ઉઠીયો રે, મુનિમ તે તેણી વાર કે;

સજ્જન સાંભળો રે.

હળવે હળવે ચાલતો રે, આવ્યો કુસ્તૂરી પદાર કે. સ. ૬
 મુનિક કહે તેહને હવે રે, વીતી વાત તમામ કે;

શેઠાણી ! સાંભળો રે.

તુમચે ધર્મના બંધુએ રે, રાયે કહ્યું છે આમ કે. શેઠા. ૧૦

૧ ઘરની અંદર. ૨. બધી બાબતોનું ઉત્પત્તિ કારણ ૩ ખડેને.
 ૪ સત્ય-શિક્ષણ, લજ્જા-મર્યાદા. ૫ ધરને આરણે, ધરે.

તુમે કાંઈ ચિંતા મતી કરો રે,

સર્વ થાશે ઈહાં શુભ કે;

શેઠા.

આધાસન એમ આપીયું રે,

મન નવિ આણુશે ^૧ક્ષોભ કે.

શેઠા. ૧૧

મુનિમ મુખેથી સાંભળી રે, કસ્તૂરી થઇ રળીયાત કે;

સજ્જન ! સાંભળો.

ધમધોકારે ગામમાં રે, થાવા લાગી વાત કે.

સ. ૧૨

શેઠ ઘેર જળ આવશે રે, કાઢશે ઘરથી બહાર કે.

સ.

એ જાતાં સવી આપણું રે, જાશે દુઃખ અપાર કે;

સ. ૧૩

જન મુખથી એમ સાંભળે રે, ખેદ ન આણે લગાર કે

સ.

મનમાં ચિંતે એણી પરે રે, એ શું સમજે ગમાર કે ?

સ. ૧૪

એમ આનંદથી રવાસરો રે, કાઢે કસ્તૂરી તામ કે;

સ.

શ્રોતાજન ! હવે સાંભળો રે, જે જે થાય ઈહાં કામ કે

સ. ૧૫

નિયતિહરિ સૂરિરાયનો રે, શિષ્ય કહે રામચંદ કે.

સ.

ઢાળ અઘ્યાવીશ એ થઇ રે, હો ભવિજનને આનંદ કે.

સ. ૧૬

દોહરા

કસ્તૂરી આનંદથી, રહેવા લાગી ત્યાંય;

એમ દિન ^૩વ્યતીક્રમતાં થકાં, સમય ^૪પ્રસૂતિ આય. ૧

શુભ વેળા શુભ વારનો, પ્રસવ્યો પુત્ર રતન;

લક્ષણુ લક્ષિત દેહડી, દેખી થાત પ્રસન્ન.

૨

ચંદ્ર સૂર્યનાં દર્શનો, કરાવ્યાં ત્રીજે દિન;

છટ્ટી જાગરિકા કરી, મનમાં થાય અદ્દીન.

૩

૧ ખેદ. ૨ દિવસો કાઢતાં. ૩ પસાર કરતાં. ૪ સુઆવડ, બાળક જન્મવાનો ટાઈમ, વખત.

બારમે દિવસે તેણીએ, અશુચિ કર્મને ટાળ;
 નામ તેહનું આપીયું, કમળ ઇતિ ઉજમાળ. ૪
 ચંદ્રકળા જિમ વાધતો, કુમર રૂપ નિધાન;
 પંચ વર્ષનો તે થતાં, જે થયું તે સુણો ^૧બ્યાન. ૫
 એહ વાત ઇહાં રહી, હવે અમર અધિકાર;
 અહો ભવિયણ ! તમે સાંભળો, મન કરી એકાકાર. ૬

ઢાળ ૨૬ મી

[હસ્તિનાગપુર વર ભલો, જિહાં પાંડુ રાજ સાર રે-એ દેશી]

અમરદત્ત મન ચિંતવે,
 હવે જાણું નિજ ઘર દ્વાર રે;
 કેરૂંતૂરી મુજ વલ્લભા,^૨
 વાટ જોતી હશે સાર રે;
 વાટ જોતી હશે સાર,
 સુણો ભવિ પ્રાણીયા ! સરનેહ રે. ૧
 ઇહાં રહેતાં મુજને હવે,
 કરતાં વર્ષ છ થયાં વ્યાપાર રે;
 દુઃખિયારી થઈ ગઈ હશે,
 મન સમજી હશે સા નાર રે. મન. સુ. ૨
 ઘરમાં દાણાં એક માસનાં,
 ખાવા મેં મેલ્યાં હતાં ત્યાંય રે;
 વિણ ખોરાક સા ટળવળી,
 બહુ દુઃખી થઈ હશે પ્રાય રે. દુઃખી. સુ. ૩

૧ વાત. ૨ બી.

હવે જઈ પૂછું તેણીને,
 ધૂર આડી છે કે મોલ રે ?;
 તેં આડી ધૂર લેખવી,
 જેનાં ફળ લોગવ્યાં સહ દોલ રે. જેનાં. સુ. ૪
 એમ વિચારી ચિત્તમાં,
 અમરદત્ત ગમન ઉજમાળ રે;
 નિજ વ્યાપારો સમેટીને,
 સાથે લીએ તે સર્વ માલ રે. સાથે. સુ. ૫
 વળી મનમાં એમ ચિંતવે,
 મ્હારે ખખર મોકલવી તેહ રે;
 ચેતવણી આપી જવું,
 નારી તો મન સમજે એહ રે. તો મન. સુ. ૬
 તેથી મનમાં અંજાઈને,
 બહુ પામશે લજ્જા સાર રે;
 જેથી નિશ્ચય માનશે,
 મ્હારી વાત હવે નિરધાર રે મ્હારી. સુ. ૭
 મ્હારે કહેવું સહેલું થશે,
 ઇમ અલિમાને ચક્રો શેઠ રે;
 કાગલ લખી મોકલાવીને,
 ઉત્તારી દીધી એમ વેઠ રે. ઉતા. સુ. ૮
 ધવ પત્ર આવ્યો લાળીને,
 થઈ સા મનમાં અતીવ ખુશાળ રે;
 મુનિમને તામ જોલાવીને,
 સર્વ વાત કહી તે રસાળ રે. સર્વ. સુ. ૯

એહ સાંભળી મુનિમજી,
 ચિત્ત ચિતે એણી પરે તેહ રે;
 વાત સ્ફેટ^૧ હવે થશે,
 તેથી હુનીયા જાણશે એહ રે. તેથી. સુ. ૧૦
 ફરી કસ્તૂરી કહે તેહને,
 આપા ! જાઓ રાજકુવાર રે;
 રાજાજીની આગળે,
 સર્વ વાત જણાવો સાર રે. સર્વ. સુ. ૧૧
 રાયને કહેજો એણી પરે,
 તુમ ભગિનીનો ભરથાર રે;
 પરદેશથી જ્યારે આવશે,
 વસ્તુ જોશે અમને તે વાર રે. વસ્તુ. સુ. ૧૨
 ચામર ને છત્ર જોઈશે,
 નેજા ને સાથે નીશાન રે;
 હાથી ઘોડા તેમ વળી,
 લેવા આવીશ મૂકી માન રે. લેવા. સુ. ૧૩
 તુમ ભગિનીના સ્વામીને,
 સામૈયો કરવાને કાજ રે;
 એ કારણથી આવીયો,
 તુમ પાસે હું મહારાજ રે !. તુમ. સુ. ૧૪
 એહ આદેશ કસ્તૂરીનો,
 મુનિમ સુણી ગયો રાજ દરબાર રે;
 રાયે આદર આપીઓ,
 કકલ કહે સર્વ વાત વિસ્તાર રે. કકલ. સુ. ૧૫

એમ સુણીને રાજવી,

હસી બોલ્યો પ્રેમે તેણી વાર રે;

બાપા ! લેઈ જાને ભલે,

એમાં નથી કાંઈ અમ નાકાર રે. એમાં. સુ. ૧૬

સર્વ વસ્તુ એ માહરી,

મુજ ખડેનની છે નિરધાર રે;

એ આખ્યાથી તો મુજને,

થાય આનંદ હર્ષ અપાર રે. થાય. સુ. ૧૭

એમ સુણીને કકલ કહે,

રાજન્ ! કૃપા કરી તુમે આજ રે;

સઘળાં તુમ ખડેની તણાં,

તેથી સિદ્ધ થશે હવે કાજ રે. તેથી. સુ. ૧૮

કરકજ' જોડી મુનિમ કહે,

રાજન્ ! અમને એ જોશે જે વાર રે;

લેવા આવશું વસ્તુઓ,

અમે આપની પાસ તે વાર રે અમે. સુ. ૧૯

મહીધર' પાસેથી નીકળી,

આવ્યો બાપો કસ્તૂરીની પાસ રે;

વીતી વાત સઘળી કહી,

સાંભળીને સા પામી ઉદ્ધાસ રે. સાં. સુ. ૨૦

હવે ભવિષ્ય ! તમે સાંભળો,

શું શું ઇહાં કુતૂહળ થાય રે ?;

અમરદત્ત જળ આવશે,

નિજ ઘરમાં જ્યારે મૂકશે પાય રે. નિજ. સુ. ૨૧

ઝોગણુત્રીશમી ઢાળ એ,

મુનિ રામેંડુ કહે ઉજમાળ રે;

નિયતિહરિના પસાયથી,

હોશે સહુને મંગળ માળ રે. હોશે. સુ. ૨૨

દોહરા

ઠાણાપુરથી નીકળ્યો, અમરદત્ત ધરી ખ્યાર;

પંથ પરિશ્રમ ટાળતો, આવ્યો નિજ પુર સાર. ૧

તોપો નાંખી હોંસથી, થયા ધુખાકા તેહ;

એહ સાંભળી જન કહે, અમર આવ્યો નિજ ગેહ. ૨

કસ્તૂરી હવે મુનિમને, તેડી કહે સસનેહ;

રાજદારે જર્ઘ કરી, લાવો વસ્તુ તેહ. ૩

પછી કરો તુમે શેઠને, સામૈયું ભરપૂર;

એમ સુણીને મુનિમજી, આવે રાય હજૂર. ૪

રાય કનેથી સર્વ તે, વસ્તુ લાવ્યો જામ;

આડંબરથી શેઠને, કરે સામૈયું તામ. ૫

સાજન મહાજન સહુ મળી, ચાલ્યા ખંદરે એહ;

આડંબર એ દેખીને, અચરિજ પામ્યો તેહ. ૬

ઢાળ ૩૦ મી

[શુભ જ્ઞાન રસીલો રૂડી દેશના રે લોલ-એ દેશી.]

સર્વ સાજન મહાજને પરિવર્યો રે લોલ,

અમરદત્ત આવ્યો નિજ ગેહ જો;

આ તે ધરમાં હું શું દેખી રહ્યો રે ? લોલ,

છે શું સ્વપ્ન કે સાચું એહ જો ?

એમ અચરિજ મન માંડે થયું રે લોલ. ૧

- ઇહાં મ્હારી નારીએ ઘર રહી રે લોલ,
કર્યો નિશ્ચય શીલ વિનાશ જો;
નહિ તો ઠાઠ માઠ રૂદ્ધિ એવડી રે લોલ,
હોવે ક્યાંથી એ એહની પાસ જો ? એમ. ૨
- મનમાંહે એવા અનેક શેઠજી રે લોલ,
કરે કુતર્કો તેણી વાર જો;
એમ અનુક્રમે ચાલતાં આવીયારે લોલ,
સર્વ મળીને ધરને દ્વાર જો. એમ. ૩
- માંહિંમાંહે વાતો એહવી કરે રે લોલ,
થઈ મનમાં અતીવ ઉજમાળ જો.
જો જો અમર હવે કરશે સહીરે લોલ,
કસ્તૂરીના તો જો હાલ જો. એમ. ૪
- એને ધરથી એ બાહિર કાઢશે રે લોલ,
વળી દેશે બહુ તસ માર જો;
આપણને તો હવે તેથી થશે રે લોલ,
જાનળો સર્વ એ દૂરજો. એમ. ૫
- તવ કસ્તૂરીએ તિહાં શું કર્યું રે લોલ ?,
તેડી કાંખમાં પોતાનો બાળ જો;
રહી ઉભી સા ધરના દ્વારમાં રે લોલ,
કરે બાળા બાળક શું ખ્યાલ જો. એમ. ૬
- જાન્યા ! સાંભળજો મુજ વાતડી રે લોલ,
જો આવે એ તાહરા બાપ જો;
જઈ સામે પગે તું લાગજો રે લોલ,
તુને જોળે બેસાડશે આપ જો. એમ. ૭

નિજ ત્રિયાનાં વયણે સાંભળી રે લોલ,
 શેઠ મનમાંહિ ક્રોધે ભરાય ને;
 જુઓ જુઓ એ રાંડે શું કર્યું રે લોલ,
 મહારી લાજ ગમાવી હાય ને ! એમ ૮

આ નિર્મળ મહારા કુળને રે લોલ,
 ડાઘ એણે લગાડ્યું અપાર ને;
 એને સાચી સતી હું માનતો રે લોલ,
 જૂઠી જાણી હવે આ વાર ને. એમ. ૯

એમ વિવિધ વિચારો કરે યદા રે લોલ,
 કસ્તૂરી ઉભી તસ સામ ને;
 તાસ રૂપ પુષ્ટ દેખી શરીરને રે લોલ,
 વળી અમર વિચારે મન આમ ને. એમ. ૧૦

એમાં ભૂલ જરી એહની નહિ રે લોલ,
 સર્વ મારી જ છે ઈહાં ભૂલ ને;
 તત્કાળ પરણી મેં પરિહરી રે લોલ,
 થયું એથીજ એમ પ્રતિકૂળને. એમ. ૧૧

યતઃ—વિદ્યા વનિતા નૃપ લતા, ંચ નીચ ન ગણંત;
 પાસે રહે તસ પ્રેમથી, તરત તિહાં લપટંત. ૧

પૂર્વ ઢાળ

એમ અનેક વિચારો કરે યદા રે લોલ,
 વળી કસ્તૂરી એલી તામ ને;
 અહો પુત્ર ! તું તારા બાપને રે લોલ,
 લાવ તેડીને ઘરમાં આમ ને. એમ. ૧૨

ઝટ સ્નાન કરી લેવા કહે રે લોલ;
 વળી ભોજન પણ છે તૈયાર ને;

- તમે સાથે બેસીને બેહુ જણારે લોલ,
પિતા પુત્ર જમને આ વાર ને. એમ. ૧૩
- એમ વચણ સુણી વળી શેઠને રે લોલ,
કરી અતિશય વ્યાખ્યો કોધ ને;
હવે શિક્ષા કરવી એહને સહી રે લોલ,
કરી શક્યો ન મનનો રોધ ને. એમ. ૧૪
- એહ ત્રીશમી ઠાળ પૂરી થઈ રે લોલ,
સૂરિ નિયતિહરિનો કહે બાળ ને;
મુનિ રામચંદ્ર કહે ભવિજનો રે ! લોલ,
સુણો આગે થઈ ઉજમાળ ને. એમ. ૧૫

દોહરા

- જનની વચણો સાંભળી, કમળ કુમર તે વાર;
કાંખ માંહેથી ઉત્તરી, દોડી આવ્યો ખહાર. ૧
- કરની અંશુલિ ઝાલીને, જનક ભણી કહે એમ;
જમવાને ચાલો તમે, લીલ કરો છો કેમ ? ૨
- એહ દેખીને મન મહિં, કોષે ધમધમ્યો બામ;
તે ભેતાં સજ્જન સહુ, ઉઠવા લાગ્યા તામ. ૩
- તમે જમી લ્યો શેઠજી !, અમે જમએ સહુ ઘેર;
વળી પાછા અમે આવશું, કરશું વાતો ફેર. ૪
- મહાજન લોક ગયા પછી, અમર આવ્યો ઘર માંય;
નયનો લાલ કરી તિહાં, નારીને કહે આમ. ૫
- એ શું ભૂંડું તેં કર્યું, કુળને લગાડી લાજ;
કેનો એ ? છેયો અછે ?, બાલ્યો એમ તે ગાજ. ૬

ખહાર જઇને માણસો, કહેવા લાગ્યા તામ;
 જુઓ હવે એ શેઠજી, કેવું કરશે કામ ? ૭
 નિશ્ચય ધરથી કાઢશે, કુટીને નિજ ^૧વામ;
 આપણ સહુ જોશું ઇલાં, રાજી થઈ તમામ. ૮
 સહુને નીચા નાંખીયા, બદલો મળશે આજ;
 એમ સહુ બોલે તિલાં, મૂકીને નિજ લાજ. ૯

ઢાળ ૩૧ મી

[ગોકુળની ગોવાલણી, મહિં બહેંચવા આવે-એ દેશી]

કસ્તૂરી એમ સાંભળી, કર જોડીને તામ;
 પતિ પ્રત્યે એમ બોલતી, સ્વામી ! બોલો શું આમ ? ૧
 જૂઠો આળ ન આપીએ, કોઈ માથે સ્વામ !;
 આળ આપ્યાથી જીવને, મળે દુઃખો અકામ. ^૨ ૨
 પુત્ર અછે એ તુમારડો, એમાં ફેર ન ફાર;
 હું સતીઓમાં ચિરોમણિ, નવી લોપું કાર. ^૩ ૩
 વગર વાંકે મુજને અહો, સ્વામી ! દીયો કાં આળ ?;
 જો મારવું હોય મુજને, થાઓ મારી ખુશાળ. ૪
 હું છું દાસી તુમારડી, ઉભી તુમ આગે;
 જે કરવું હોય આપને, તે કરી લીયો રાગે. ૫
 પણ ખોટી વાતો કરી, કાં દુલાવો મુજને ?;
 હું જૂઠું નથી બોલતી, સાચું કહું છું તુજને. ૬
 એહવાં વચણા સાંભળી, શેઠ માંડયો ^૪કથવા;
 સો સો ચૂઆ ^૫મારકે, બિલ્લી બેઠી તપવા. ૭

૧ સ્ત્રી. ૨ અણધાર્યાં. ૩ લાજ-મર્યાદા. ૪ કહેવા. ૫ ઉદર.

- એહવો ન્યાય બન્યો ઇહાં, તદપી^૧ તું છૂપાવે;
જગ સઘળો જાણે અછે, છતાં સતી તું થાવે. ૮
- પરણીને હું ગયો હતો, પરદેશમાં ત્યારે;
તે દિનથી માંડી કરી, હું આવ્યો અત્યારે. ૯
- તદપિ તું તો એમ કહે, એ બાળક તુમારો;
એવડું જૂઠું વદી^૨ કહે, મહારો આચાર સારો. ૧૦
- ચોર ઉડી કોટવાળને, દંડવાને લાગે;
તું પણ ઇહાં તેમ કરી, છૂટવાને માગે. ૧૧
- શાસ્ત્રમાંહે પણ એમ કહ્યું, નારી વિષની વેલી;
આંખે સમજાવે અન્યને, અન્યથી કરે કેલિ ૩ ૧૨
- એ માહેલી તું પણ અછે, સર્વ માંહે છે ધૂર;
રે દુષ્ટા ! કમજાત ! તું, મુઝ કેમ નહિ ઋપયઃપૂર ? ૧૩
- નિર્મળ મહારા વંશને, તેં કલંક લગાડ્યો;
જગતમાંહે મુજને અરે !, તેં નીચો જ પાડ્યો. ૧૪
- એહવાં વચને તેણીને, નિબ્રંધી ભારી;
હવે કેસ્તૂરી કહેશે ઇહાં, નિજ વાત સંભારી. ૧૫
- એહ એકત્રીશમી ઢાળમાં, રામ મુનિ કહે એમ;
નિયતિહરિ સુપસાયથી, સહુને થાએ એમ. ૧૬

દોહરા

- એહવાં વચણે સાંભળી, કેસ્તૂરી કહે તામ;
ક્રોધારણ નયનો કરી, શું બોલો છો સ્વામ ! ? ૧
- એ નંદન છે તુમ તણો, શંકાને નહિ સ્થાન;
ઇહાં જૂઠું નથી બોલતી, કરો નહિ સયતાન. ૨

૧ તોપણ. ૨ બોલીને. ૩ ક્રીડા-અનાચાર. ૪ પાણીના પૂરમાં.

નીતિમાં દાખ્યું અછે, તાણ્યે તૂટી જાય;	
તૂટયા પછી જો સાંધીએ, ગાંઠ વચ્ચે રહી જાય.	૩
માટે સ્વામી ! વીનવું, બેકર જોડી આપ;	
બીનામાં સંકેલીએ, નવી થાએ સંતાપ.	૪
ધી અગ્નિમાં સિંચતાં; જ્વાળા વધતી જેમ;	
તેમ શેઠના મન મહિં, વ્યાખ્યો ક્રોધ અક્ષેમ.	૫
શેઠનું રૂપક દેખીને, સા બોલી ધરી ધીર;	
મુજ વીતી તમે સાંભળો, મુજ નણુંદીના વીર !.	૬

ઢાળ ૩૨ મી

[વાડી ફૂલી અતિ બલી, મન ભમરા રે !-એ દેશી.]

અમર કહે સાચું કહો, સુણો સાણી રે !;	
નહિ તો થાશે વિનાણુ, અહો સુણો સાણી રે !;	
એહ સુણી કસ્તૂરી કહે, સુણો સાણી રે !,	
રે મુજ જીવન પ્રાણ !, અહો સુણો સાણી રે !	૧
એહ પુત્ર કેનો અછે ?,	સુ. સ્વા.
તેહ બતાવું આ વાર;	અ. સ્વા.
એ જાયાના ડોકમાં,	સુ. સ્વા.
જીઓ તમે નિરધાર.	અ. સ્વા.
એંધાણી સહી તેહની,	સુ. સ્વા.
જોયા પછી કહો મુજ;	અ. સ્વા.
ધણુ' મુખથી એમ સાંભળી,	સુ. સ્વા.
શેઠ થઈને અબુજ;	અ. સ્વા.

સુતના ગળામાં નિરખીને,	સુ. શ્રો.	
ઝંખવાણો તવ શેઠ;	અ. શ્રો.	
એહ સહી મુજ મુદ્રિકા, ^૧	સુ. શ્રો.	
કેમ આવી ઇહાં નેઠ ?	અ. શ્રો.	૪
હર્ષિત વદને સા તદા,	સુ. સ્વા.	
કહે પતિને તે આમ;	અ. સ્વા.	
એહ ^૨ મુદ્રિકા દેખીને,	સુ. સ્વા.	
સ્તબ્ધ ^૩ થયા કેમ સ્વામ ! ?	અ. સ્વા.	૫
હિંમત હારી શેઠજી,	સુ. સા.	
કહે ^૪ મુદ્રિકા છે મુજ;	અ. સા.	
ક્યાંક પડી મુજ કર થકી,	સુ. સા.	
હાથ આવી હશે તુજ.	અ. સા.	૬
તેથી પુત્ર એ માહરો,	સુ. સા.	
કેમ માની શકું આજ ?;	અ. સા.	
મુજ ઉપર દોષ નાંખતાં,	સુ. સા.	
કેમ નવી આવે લાજ ?.	અ. સા.	૭
સાચી વાત કહે હવે,	સુ. સા.	
જેમ મુજ થાએ ^૫ પ્રતીત;	અ. સા.	
એમ સુણીને સા કહે,	સુ. સ્વા.	
સાંભળો વાત ખચીત.	અ. સ્વા.	૮
મહીયારી કમળા હતી,	સુ. સ્વા.	
કોઈ આવી તુમ પાસ ?;	અ. સ્વા.	
તેના પાશમાં પડી તમે,	સુ. સ્વા.	
રહ્યા હતા તસ વાસ ?.	અ. સ્વા.	૯

૧-૨-૪ વીટી. ૩ વિચારોમાં તસ્લીન. ૫ ખાત્રી.

તાસે દૂધની લાલચે,	સુ. સ્વા.	
શું કર્યું ત્યાં તુમે સ્વામ ! ?;	અ. સ્વા.	
વીશ સહસ્ર નિષ્કો ^૧ વળી,	સુ. સ્વા.	
આપો હતી તેણે તામ ?.	અ. સ્વા.	૧૦
એમ સુણીને શેઠજી,	સુ. શ્રો.	
મનમાં વિચારે આમ;	અ. શ્રો.	
એ મહીયારી ઇહાં કને,	સુ. શ્રો.	
નીશ્ચય આવી આ ધામ.	અ. શ્રો.	૧૧
મહારા ગુઝની એ વાતડી,	સુ. શ્રો.	
કહી હશે એહને એકાંત;	અ. શ્રો.	
નહિ તો કેમ ખમર પડે ?,	સુ. શ્રો.	
છાની હતી જે વાત.	અ. શ્રો.	૧૨
નીચી નજરે નિરખતો,	સુ. શ્રો.	
તવ કસ્તૂરી કહે એમ;	અ. શ્રો.	
કાં શરમાઓ છો ઇહાં ?,	સુ. સ્વા.	
ઉત્તર નાપો કેમ ?	અ. સ્વા.	૧૩
સર્વ વાતની સ્ટ્રેટ ^૨ હું,	સુ. સ્વા.	
કરું છું તમારી પાસ;	અ. સ્વા.	
તે મહીયારી જાણજો,	સુ. સ્વા.	
હું પોતે છું ખાસ.	અ. સ્વા.	૧૪
તમે જે બોલો કીધા હતા,	સુ. સ્વા.	
કરી તે દેખાડયા આજ;	અ. સ્વા.	
મુજ અપરાધો જે થયા,	સુ. સ્વા.	
તે ખમજો મહારાજ !.	અ. સ્વા.	૧૫

૧ સોનામહોરો. ૨ ખુલાશો.

ધૂરથી માંડીને કહ્યાં,	સુ. શ્રો.	
જે જે કીધાં હતાં કામ;	અ. શ્રો.	
એહ સાંભળી શેઠજી,	સુ. શ્રો.	
અચરિજ પામ્યો તામ.	અ. શ્રો.	૧૬
વિસ્મય પામીને તદ્દા,	સુ. શ્રો.	
જેવા લાગ્યો લામ; ^૧	અ. શ્રો.	
કસ્તૂરી એહ દેખીને,	સુ. શ્રો.	
કહેવા લાગી આમ.	અ. શ્રો.	૧૭
જે મુજ વચનમાં કદિ,	સુ. સ્વા.	
નાવે તુમ વિશ્વાસ;	અ. સ્વા.	
તો તુમ મિત્રના ઘેરથી,	સુ. સ્વા.	
મંજૂષ મંગાવો ખાસ.	અ. સ્વા.	૧૮
જેથી તુમ ખાત્રી થશે,	સુ. સ્વા.	
નારી કહે કર જોડ;	અ. સ્વા.	
અમરદત્ત એમ સાંભળી,	સુ. સ્વા.	
તુજમાં નહિ કોઈ ખોડ.	અ. સ્વા.	૧૯
મુનિમે પછુ એહ અવસરે,	સુ. શ્રો.	
ભાંખી સઘળી વાત;	અ. શ્રો.	
મંજૂષ લાવી દેખાડીયો,	સુ. શ્રો.	
એથી થયો રળીયાત.	અ. શ્રો.	૨૦
વળતું અમરદત્ત એમ કહે,	સુ. સા.	
હું હાર્યો તું જીતી;	અ. સા.	
મ્હારા કુળની લાજ તેં,	સુ. સા.	
વધારી રાખીને નીતિ.	અ. સા.	૨૧

એમ સાંભળી સા કહે,	સુ. સ્વા.	
હું છું દાસી તુમારી;	અ. સ્વા.	
એમ કહેવું તુમ નવી ઘટે,	સુ. સ્વા.	
વાત નહિ એ સારી.	અ. સ્વા.	૨૨
નિયતિહરિ સૂરિરાજનો,	સુ. શ્રો.	
રામચંદ્ર કહે એમ;	અ. શ્રો.	
ખત્રીશ ઢાળ પૂરી થઇ,	સુ. શ્રો.	
આગે સુણો ધરી પ્રેમ.	અ. શ્રો.	૨૩

દોહરા

- અમર કહે સુણ સુંદરી !, એહ વાત નહિ જૂઠું;
તેં કરી જેહ બતાવીયું, નજરો નજર મેં દીઠ. ૧
- દર્પિતિ બેહુ વિનોદથી, વાતો કરી ધરી ખ્યાર;
સ્નાન કરાવ્યો પ્રેમથી, કસ્તૂરીએ તે વાર. ૨
- લોજન પીરસ્યા લાવથી, જમે અમર જે વાર;
વામા પંખો લહી કરી, નાંખે પવન ઉદાર. ૩
- ધન્ય માને અવતારને, વળી ધન્ય મુજ દીંહ;
શેઠ કહે નિજ નારીને, થાય ખુશી સા જાંહ. ૪
- મુજ અપરાધો જે થયા, તે ખમજે તું આજ;
એમ સુણી કહે સુંદરી, એમ ન કહો શિરતાજ !. ૫
- ત્રિય સ્વભાવે મેં તદા, હુહ્યા પ્રભુ ! તે વાર;
તે મનમાં નવી આણુશો, અવિનય થયો અપાર. ૬
- એમ વાતો કરતા હતા, એહવે બન્યો બનાવ;
શ્રોતાજન ! હવે સાંભળો, મનમાં રાખી લાવ. ૭

ઢાળ ૩૩ મી

[આવોને નંદલાલ ! રમવા આવોને રે-એ દેશી]

- એહવે આવ્યો રાયનો દાસ, કરજોડીને કરે અરદાસ;
રાય તેડે તુમ ખાસ, દિલમાં પ્રેમ ધરીને.
- પ્રેમ ધરી ૧પુરનાથ, દિલ. ૧
- દંપતિને હું તેડવા આવ્યો, સાથે મ્યાનો પણ ઈહાં લાવ્યો;
નૃપે મૂક્યો મન લાવ્યો, દિલ. ૨
- એમ સુણીને દંપતિ ચાલ્યા, મન માંહિ અતિ હર્ષે મહાલ્યા;
રાજદારે ધામા ધાલ્યા, દિલ. ૩
- ભૂપતિએ તવ સન્માન કીધું, સલા ભરીને તેને પ્રસિદ્ધું;
સહુ સાંભળતાં નૃપે દીધું, દિલ. ૪
- અમરદત્તની રવલ્લભા એહ, થાએ છે મુજ જહેની તેહ;
વાતો કરો તુમે જેહ, દિલ. ૫
- એણે ભૂંડું કામજ કીધું, જગમાં અપજસ બોરી લીધું;
તુમને એ કોણે કહી લીધું ?, દિલ. ૬
- કાંઈ નથી રે ! વિચારો કરતા, જેમ આવે તેમ તમે ઉચ્ચરતા;
તમે કોઈથી નથી ડરતા, દિલ. ૭
- સતી શિરૌમણિ નાર છે એહ, એહ વાતમાં નથી સંદેહ;
જે હોય તો કહો તેહ, દિલ. ૮
- અમરદત્ત સામે તવ જોઈ, રાય કહે હવે સાંભળો સોઈ;
પછી વાતો ન કરશો કોઈ, દિલ. ૯
- શેઠજી ! ઈહાં હવે કહો તમે, જેહ સહુ ચાંભળીયે અમે;
જેથી શંકા અમારી શમે, દિલ. ૧૦

ધૂરથી માંડીને વાત ઉચ્ચરજો, જેવી ખની હોય તેવીજ કરજો;
સર્વના સંશય હરજો. દિલ. ૧૧

એમ સાંભળી ભાંખે અમરદત્ત, સાંભળે ^૧સભ્યજનો એક ચિત્ત;
વાત કહી સર્વ સત્ય, દિલ. ૧૨

તેહ સાંભળીને જન સર્વ, મૂકી દીધો પોતાનો ગર્વ;
સર્વ મળી કરે રઅર્વ, દિલ. ૧૩

ભૂલ અમારી થઈ ઈહાં ભારે, જે હવે કરવું હોય તમારે;
તે સુખે કરો આ વારે. દિલ. ૧૪

એમ સાંભળીને તવ ^૩નરવર, કહે જાઓ ભલે હવે સહુ તુમ ઘર;
ફરી નાવે નિંદા અવસર. દિલ. ૧૫

નમન કરીને રાય કનેથી, ચાલી ગયા સર્વ એક મનેથી;
અમરને એહ ઘણેથી, દિલ. ૧૬

નૃપ કહે રોજ તમારે આંહિ, આવી ખેસવું ^૪પર્ષદ માંહિ;
તુમને કહું છું ચાહી, દિલ. ૧૭

ચાર ગામો મેં જે ઈહાં દીધાં, મુજ ખેડનીને તેહ પ્રસિદ્ધાં;
તેણીએ પ્રેમથી લીધાં, દિલ. ૧૮

તેની સંભાળ કરો હવે ભાય !, ^૫પ્રામ્યજનોને જિમ સુખ થાય;
મુજ દિલ ચિંતા જાય, દિલ. ૧૯

અમરદત્તે તવ માની વાત, તેથી ^૬નૃપતિને દિલ સુખ થાત;
આગે સુણો અવદાત, દિલ. ૨૦

શેઠ પગે લાગી ઘર જાવે, પ્રતિદિન રાજદારે આવે;
એમ વખત વીતાવે, દિલ. ૨૧

૧ સભામાં બેઠેલા લોકો. ૨ વિનંતિ. ૩-૬ રાજ. ૪ સભા-
પ ગામડાંનાં માણસોને.

કુમળ કુમર પર ગાઠો પ્રેમ, અમરદત્ત રાખે બહુ રહેમ;
 દિવસે દિવસે થાય શ્રેમ, દિલ. ૨૨
 સ્વર્ગસમાં સુખ દંપતિ ^૧મ્હાણે, જાતો કાળ તેઓ નવી જાણે;
 દાન પુણ્ય કરે ટાણે, દિલ. ૨૩
 રાજદારે હમેશાં આવે, તેથી અબૂધવને સુખ થાવે;
 કરે જ્ઞાન ગોળી ચિત્ત ચ્હાવે, દિલ. ૨૪
 એકદા સલામાં વનપાળક આવી, નૃપતિને વિનયે શીશ નમાવી.
 અરજી કરે મન લાવી, દિલ. ૨૫
 ધર્મચથા મુનિ પુંગવ આવ્યા, સહુ જનને મન માંહિ લાવ્યા;
 ચાર જ્ઞાને તે સુહાવ્યા, દિલ. ૨૬
 એહ સુણી નૃપ રાજી થાવે, દાન આપે તવ ચડતે લાવે;
 વંદન કરવા જાવે, દિલ. ૨૭
 અમરદત્ત પણ સાથે સિધાવે, કસ્તૂરી પણ વાંદવા આવે;
 દેશના સુણે ચિત્ત આવે, દિલ. ૨૮
 ઢાળ તેંત્રીશમી પૂરી થાય, રામચંદ્ર મુનિ કહેવે ઉમાય;
 નિયતિહરિ સુપસાય, દિલમાં પ્રેમ ધરીને. ૨૯

દોહરા

ધર્મચથા ગુરૂરાજની, દેશના પરમ પવિત્ર;
 ષનાગરજન અતિ પ્રેમથી, નિસુણે સહુ દત્તચિત્ત. ૧
 જો ૪અધ ^૫ઓધ નિવારણી, તારણી નાવ સમાન;
 કલવ્યાંભોજ ^૭વિજોધિની, માનું ^૮અમીનું ^૯પાન. ૨

૧ ભોગવે. ૨ રાજા. ૩ નગરના લોકો. ૪ પાપનું. ૫ સમૂહ.
 ૬ ભવિષ્ય ૩૫ી કમળ. ૭ તેને જગાડનારી. ૮ અમૃતનું. ૯ પીવું તે.

ઢાળ ૩૪ મી

[ચેતન ! ચેતો રે, કામ ન મેડે, કડો-એ દેશી.]

ચાર અંગ મળવાં અતિ દુર્લભ, જિનવરણ એમ લાંખે;
 તેમાં પણ માનવ ભવ દુર્લભ, કહ્યું એમ ^૧ પ્રવચન લાંખે.
 મુનિવર લાંખે રે, અમીય સમાણી વાણી;
 ભવિજન ! નિસુણો રે, હેડે અતિ રસ આણી. એ ટેક. ૧
 માનવ ભવની દુર્લભતા વિષે, દશ દૃષ્ટાંતો લાંખ્યાં;
 દેવો પણ અંખે એ ભવને, ન્યાય ચોરાશી દાખ્યા. મુ. ૨
 નવ પદવી મ્હોટી જે લાંખી, તે પણ માનવ પામે;
 એમ માનવ ભવને પરસંસ્યો, અરિહંતે અભિરામે. મુ. ૩
 એવો ઉત્તમ નર ભવ લહીને, રમિથ્યા ઁતિમિર નિવારો;
 કુચુરે કુદેવ કુધર્મ છંડીને, સમક્રિતને ચિત્ત ધારો. મુ. ૪
 પંચાક્ષવને અળગા કરીને પંચ સંવર આદરજો;
 ૪અષ્ટાદશ પાપો પરિહરીને, ચાર ધર્મ ચિત્ત ધરજો. મુ. ૫
 દાન દેતાં કૃપણ નવ બનશો, પંચપળા સમ એ માયા;
 તન જાતાં ધન કામ ન આવે, ધનથી કોઈ ન ધ્રાપ્યા. મુ. ૬
 ચિત્ત ધિત્ત ને ઁપાત્ર વિશુદ્ધે, દેતાં દાતા કહાવે;
 દાનને દેતાં દોલત વાધે, દાને દરિદ્રતા જાવે. મુ. ૭
 અભય સુપાત્ર દાન ઉત્તમ કહ્યાં, જે જીવે એ આખ્યાં;
 મેઘરથ શાગિભદ્ર પરે તેણે, દુર્ગતિનાં દુખ કાખ્યાં. મુ. ૮
 શીલ ધર્મની શીતળ છાયા, જે સેવે નર નારી;
 બ્રહ્મચારી ભગવંત સમ લાંખ્યો, સંવર દ્વાર મુઝારી. મુ. ૯

૧. શાસ્ત્રની વાણી. ૨ મિથ્યાત્વરૂપ ૩ અધિકાર. ૪ અદાર. ૫ વીજળી.

૬ દેવાની વસ્તુ ૭ યાચક-લેનાર. ૮ પ્રશ્ન વ્યાકરણ સૂત્રના દ્વારમાં.

અત્રીશ ઉપમા આપી શિયળને, આગમમાં જિનરાજે;
 ઉત્તમ નવ વાડો વગી ભાંખી, જેહના રક્ષણ કાજે. મુ. ૧૦
 પ્રહ્લ્યારી નવ વંછી નારી, ધન્ય ! ધન્ય ! જંખૂ સ્વામી;
 આપદ પડતાં શિયળ ન ખંડયું, રહ્યા ઉત્તમ પરિણામી. મુ. ૧૧
 અંજના, સીતા વળી સુભદ્રા, ઇત્યાદિક સતી વૃંદ;
 હુઃખ સમુદ્રનો પાર પામીને, પામી મહા સુખ કંદ. મુ. ૧૨
 કુશીલ તણા જે થયા અનુરાગી, અપકીર્તિ જસ જામી;
 મુંજ રાવણ પદ્મોત્તરની પરે, દુર્ગતિના થયા ગામી. મુ. ૧૩
 તપથી કઠીન કર્મ ક્ષય થાએ, તપથી પાપ પુલાએ;
 આત્મ વિશુદ્ધિ થાએ જેથી, પુણ્ય ઉદય પણ થાએ. મુ. ૧૪
 ધન્ના મુનિને વીરે વખાણ્યો, તેમ દુંઢણ અણગારો;
 મુક્તિ વધૂને? કેઈ મુનિ વરીયા, કરી સફળ અવતારો. મુ. ૧૫
 ભાવ ધર્મ આરાધો સાદર, ભાવથી સિદ્ધિ થાવે;
 મુક્તિ મહેલની નિઃસરણી એ, સેવો એ ભવિ ! ભાવે. મુ. ૧૬
 ભરત, એલાચી, દઢ-પ્રહારી, ઇત્યાદિક મુનિવૃંદો;
 શુભ ભાવે ભવજળ તે તરીયા, ત્રોડી ભવના કંદો. મુ. ૧૭
 ઇત્યાદિક ઉપદેશ દિયો મુનિ, સુણી રંજ્યા નરનારી;
 રામ મુનિ કહે ઢાળ ચોંત્રીશમી, ભવિ જીવે ઉર ધારી. મુ. ૧૮

દોહરા

અમરદત્ત દેશન સુણી, અતિ હૃયો મનમાંય;
 વિનયે વંદી પૂછતો, મુનિવરને ઉમય. ૧
 કહો ગુરજી ! પૂરવ ભવે, કોણ હતો હું આપ ?
 શ્યાં શ્યાં ધર્માધર્મને, આરાધ્યાં પુણ્ય પાપ ? ૨

૧ મુક્તિ રૂપ સ્ત્રીને.

બુદ્ધિમત્તા મુજ નારીએ, કેળવી બુદ્ધિ અપાર;
 ધન અનર્ગળ^૧ મેળવ્યું, શોભાવ્યો સંસાર. ૩
 મુજ પાસેથી મેળવ્યો, બુદ્ધિ વડે વર પુત્ર;
 લજ્જા શીલ સંભાળીને, રાખ્યું ધરનું સૂત્ર.^૨ ૪
 તે સહુ શાથી સાંપડ્યું ?, કહો પૂર્વ ભવ વાત;
 એહવી નારી વિત્ત મળ્યું, તે પણ કહો અવદાત. ૫
 ચંડિનાણી વાણી વહે, સુણુ શ્રાવક ! સુવિનીત;
 ગત ભવની કહું વાતડી, સાંભળ તું હત્તચિત્ત. ૬

ઢાળ ૩૫ મી

[આ ભવ રત્ન ચિંતામણિ સરીખો-એ દેશી.]

પૂરવ ભવ ચરી મુનિવર ભાંખે, નિસુણે દંપતી હેને રે;
 તેમ નાગર^૩ જન પણ તિહાં નિસુણે,
 ભાવ ભલે ચિત્ત ઈહેને રે. પૂ. ૧
 જંખૂ ભારહવાસમાં રે, કંચનપુર વર જાણે રે;
 નરસિંહ નામે નરવર^૪ રૂડો, રાજ્ય કરે મહી દ્રાણે રે. પૂ. ૨
 વિપુળા રાણી ગુણ ગણ ખાણી, પતિભક્તા વર નારી રે;
 સદ્ગુણ ધારિણી પ્રિય^૫ સુખ કારિણી, રૂપે રંભા હારી રે. પૂ. ૩
 તે પુરમાં વસે ગુણચંદ્ર શ્રેષ્ઠી, ધીમંતો^૬ રૂદ્રિવંતો રે;
 ગુણ સુંદરી તેહની વર વામા,^૭ દંપતી છે શુભ સંતો રે. પૂ. ૪
 પ્રેમ વિલુદ્ધા^{૧૦} સુખ વિલસંતા, જાણે ન ધર્મનું મર્મ રે;
 સંગતિ નહિ છે સાધુજનની, તેથી ન જાણે ધર્મ રે. પૂ. ૫

૧ અપાર-અતિ ધણું. ૨ ધરનો વારસદાર. ૩ નગરના લોકો. ૪ હેજતથી. ૫-૬ રાજ-પૃથ્વીનો પતિ. ૭ પતિને સુખકારી. ૮ બુદ્ધિવાળો. ૯ સ્ત્રી. ૧૦ આસક્ત-તલ્લીન.

માર્ગાનુસારી તે જીવો, ચાલે નીતિ રાહે^૧ રે;
 દાન પુણ્ય કરતાં તે અહોનિશ,^૨ દાન ધર્મને ચહાએ રે. પૂ. ૬
 દીન દુઃખી પર કરજી આણે, દુઃસ્થિત^૩ જન આધારો રે;
 દાનશાળા એક મ્હોટી સ્થાપી, દાન દે વિવિધ પ્રકારો રે. પૂ. ૭
 ભૂખ્યો દુઃખિયો અન્નને પામે, રોગીને ઔષધ આપે રે;
 વસ્ત્ર વિહુણાને વસમો^૪ આપે, દુઃખિયાનાં દુઃખ કાપે રે. પૂ. ૮
 નાત જાતમાં નિરાધારને, શુભ પરે સ્થાય કરંતો રે;
 દેશી વિદેશીને આશ્રય દાતા, નૃપનું માન લહંતો રે. પૂ. ૯
 ગુણચંદ્ર છે ગુણનો ગિરવો, પ્રેમદા^૫ પણ છે તેહવી રે;
 મધ્ય અવસ્થાએ તે આવ્યાં,

સંગતિ કળે જીવો કેહવી ? રે. પૂ. ૧૦

એકદા શ્રીમુનિચંદ્ર મુનીશ્વર, પાઉધાર્યા તે પુરમાં રે;
 ભાવિક જનો મુનિ-આગમ જાણી,

આનંદ પામ્યા ઉરમાં^૬ રે. પૂ. ૧૧

નિર્દોષ વસતિ^૭ યાચી મુનિવર, રહ્યા તેહિજ સ્થાને રે;
 સાધુ સંગતિ જે સુખ-કારી, હળુકર્મી એમ માને રે. પૂ. ૧૨
 ભવિક જીવોને સદ્બોધ આપે, ધર્મ લાવના જગાવે રે;
 અણુદ્ધ^૮ જનોત્તે બોધિ^૯ આપીને,

સમકિત ધારી કરાવે રે. પૂ. ૧૩

મુનિ પરસંસા સુણી ગુણચંદ્ર, આવે મુનીંદ્ર સમીપે રે;
 ઉપદેશ નિસુણી સમજ્યો ધર્મને, મિથ્યા ભ્રમને કાપે રે. પૂ. ૧૪
 પતિ સુખથી પરસંસા નિસુણી, ગુણસુંદરી પણ આવે રે;
 બોધ સુણીને મુનિવર કેરો, તે પણ રાજ થાવે રે. પૂ. ૧૫

૧ માર્ગે. ૨ રોજ. ૩ દુઃખી. ૪ કપડાં. ૫ સ્ત્રી. ૬ હૃદયમાં.
 ૭ જગ્યા. ૮ અજ્ઞાની. ૯ સમકિત-સત્ય વસ્તુની પિછાણ.

દેવ ગુરૂ ને ધર્મની ઉપરે, શ્રદ્ધા રાખી સુપરે રે;
 ધર્મ તણી કરણી તે કરતાં, ઉલ્લટ આણીને ઉરે રે. પૂ. ૧૬
 મુનિચંદ્ર મુનિ સંઘના આગ્રહે, ચોમાસું તિહાં કીધ રે;
 હંતુકર્મી કેઈ નર નારી, લાલ અલભ્યો લીધરે. પૂ. ૧૭
 ગુણચંદ્ર પણ ભાવ વિશુદ્ધે મુનિની સેવા કરતો રે;
 દાન પુણ્ય શુભ કરણી કરતો, પાપ ^૧પંકને હરતો રે; પૂ. ૧૮
 ગુણસુંદરી કરે ધર્મની કરણી, પણ માયા મન રાખે રે;
 માયા સહિત જે કરણી કરતા,

તે શુભ ફળ નવિ આપે રે. પૂ. ૧૯
 મ્હોટપ લેવા માયા કેળવે, સાધુ શ્રાવક પાસે રે;
 તેમજ શ્રાવિકા પાસે પણ કરે,
 વ્રત લેઈ ^૨રમિથ્યા ^૩ભાષે રે. પૂ. ૨૦
 સરળતા વિષુ સફળી નહિ કરણી,
 ભવ ^૪કલવ થાય ન તેહના રે;

ચાર કષાયમાં માયા મ્હોટી,
^૫વિરૂઆં ફળ કહ્યાં જેહનાં રે. પૂ. ૨૧
 આસ માસ કરે તપ પારણાં, જે છે માયાવંત રે;
 તૌ પણ ભવ અનંતા કરતાં,

^૬આચારે કહે ભગવંત રે. પૂ. ૨૨
 ડુબ્બકળ માયાનું એ જાણી, ટાળો એ ^૭અજઝત્ય દોષ રે;
 સરળતાથી છે સફળી કરણી, થાયે આતમ પોષ રે. પૂ. ૨૩
 શ્રદ્ધ તણી કરણી શુભ કરીને, ^૮પરિધળ આપી દાન રે.
 ગુણચંદ્ર આયુષ્ય પૂર્ણ કરીને, તું ઉપનો એ સ્થાન રે. પૂ. ૨૪

૧ કાલવને. ૨ ખોટું. ૩ ખોટો. ૪ યોજા. ૫ કડવાં. ૬ આચારાંગ
 સૂત્રમાં. ૭ માહું. ૮ આત્માને નુકશાન કરનાર દોષ. ૯ ધાણું.

અમરદત્ત ૧ અભિધાન ઠબ્યું શુભ, દાનથી પામ્યો રિદ્ધિ રે;
ધર્મથી ઉત્તમ કુળ તું પામ્યો,

૨ વિપુળ મળી સમૃદ્ધિ રે. પૂ. ૨૫
ગુણસુંદરી પતિ મરણ લહ્યા પછી, ધરતી મનમાં શોક રે;
શુભ ક્ષેત્રોમાં વિત્ત વાવરતી, ઝમોદે થોકના થોક રે. પૂ. ૨૬
પુણ્ય પ્રકૃતિ બાંધી રૂડી, પણ માયાને યોગે રે;
૪ ત્રિયા વેદ ન ટળીયો તેહનો,

લાવિ ભાવને ભોગે રે. પૂ. ૨૭
ત્યાંથી ચવી તુજ નારી થઈ એ, માયાથી માયા કીધી રે;
દાન ધર્મથી માયા મળી બહુ,

જગમાંહે કીર્તિ લીધી રે. પૂ. ૨૮
એહ પૂરવ ભવ વાત સુણાવી, ધર્મચશા ગુરૂરાજે રે;
ઢાળ પાંત્રીશમી રામ પયંપે,^૫

સદ્ગુરૂને શુભ રહાજે રે. પૂ. ૨૯
દોહરા

મુનિ વાણી ૬ શ્રવણે સુણી, ભવી પામ્યા ઉદ્ધાસ;
દંપતિના સંશય ટળ્યા, સદ્ગુણ ધર્મ મન આશ. ૧

માયાના સેવન થકી, ન ટળ્યો નારી-વેદ;
દાને લક્ષ્મી સાંપડી, ૭ શ્રવણ તણો એ ભેદ. ૨

માયા કપટ ન કીજીએ, કડવાં રૂળ સુણી તાસ;
સરળ થયાં કેઈ જનો, છોડયો માયા પાસ. ૩

દાન તણો મહિમા સુણી. દાનેશ્વરી કેઈ થાય;
એહવા લાલો મેળવ્યા, સંગતિ તણે સુપસાય. ૪

૧ નામ. ૨ ધણી. ૩ ઉત્સાહથી. ૪ સ્ત્રી. ૫ કહે. ૬ કાને.

૭ સાંભળવાનો.

નારી સહ અમરદત્તે, શ્રાવકનાં વ્રત ખાર;	
આદરીયાં આદર પછે, સફળ કરણ ૧અવતાર.	૫
ગુરુ જ્ઞાન પ્રશંસતા, કરતા અતિ ગુણગ્રામ;	
નમન કરીને આવીયા, પોત પોતાને ધામ.	૬
ધર્મયશા ગુરુરાજજી, રવિહર્યા અન્ય પ્રદેશ;	
લવ્યજનો પ્રતિબોધતા, આપી ઉવર ઉપદેશ.	૭

ઢાળ ૩૬ મી

[આદર જીવ ! ક્ષમા-ગુણ આદર-એ દેશી.]

અમરદત્ત નિજ નારી સંયુત્તો,
 અહ્હૃદ્ ધર્મ આરાધે જી;
 જ્ઞાન પુણ્ય કરતો મન પ્રીતે,
 ત્રણે ઋવર્ગને સાધે જી. પુણ્ય ૧
 પુણ્યવંતનાં ચરિત્ર સુણો ભવી !
 પવિત્ર થાય છે ૫શ્રવણાં જી;
 ધર્મ તણી પ્રગટે ૬વર ભાવના,
 એહ ૭પ્રવચનનાં વચણાં જી. પુણ્ય. ૨
 સામાયિક પોષા પડિશ્કમણાં,
 કરતાં ચડતે ભાવે જી;
 સાધર્મિક લાઘ્યોની સેવા,
 કરતાં તે ૮વડદાવે જી. પુણ્ય. ૩
 કમળ પુત્ર નવયોવને આવ્યો,
 કુલીન કન્યા પરણાવે જી;

૧ કરવા. ૨ વિચરવા લાગ્યા. ૩ શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ. ૪ ધર્મ, અર્થ-
 જેસો અને કામ-ઇન્દ્રિય સુખો. ૫ જ્ઞાન. ૬ ઉત્તમ. ૭ શાસ્ત્રનાં. ૮
 મ્હોટા ઉત્સાહથી.

વિપુળ વિત્ત ખચ્ચુ^૧ તે વેળા,

જન રળીયાયત થાવે જી. પુણ્ય. ૪

વિનયવતી વધૂ લાવ્યા ગેહ,

પૂર્ણ^૨ ધર્મની રાગી જી;

સાસુ સસરા વડિલ જનોની,

સેવા કરે વડલાગી જી. પુણ્ય. ૫

પંચ વર્ષ વીત્યા પછી એકદા,

અમરદત્ત વિચારે જી;

આ રે^૩ વિનશ્વર રવિશ્વની માંહે,

ધન્ય ! તે આતમ તારે જી. પુણ્ય. ૬

હું પણ પલિમંથ^૪ છોડીને હવે,

શ્રમણપણું^૫ સ્વીકારું જી;

ચારિત્ર વિશ્વ મુક્તિ નહિ મળશે,

તે ભણી આતમ તારું જી. પુણ્ય. ૭

એહવી ઉત્તમ ભાવના ભાવે,

એહવે કસ્તૂરી આવે જી;

પદ્મ^૬ પ્રણમીને પ્રીતમ^૭ આગે,

એહજ ભાવ જણાવે જી. પુણ્ય. ૮

ભગવતી^૮ દીક્ષા લેવા કેરી,

ઉભયની^૯ ભાવના થાવે જી;

એહવે તેમના ભાગ્ય ઉદયથી,

ધર્મયથા ગુરૂ આવે જી. પુણ્ય. ૯

આગમ સુણી ગુરૂરાજનો પુરમાં,

દંપતી ઉદ્વેગ્યા તનમાં જી;

૧ નાશ્વરંત. ૨ જગત્માં. ૩ પરિગ્રહ-ઉપાધિ. ૪ સાધુપણું.

૫ પગ. ૬ પતિ. ૭ તીર્થકરોએ ખતાવેલો-પવિત્ર. ૮ બન્નેની.

વંદન કરવા આવે ભાવે,
 હરખાતાં અતિ મનમાં જી. પુણ્ય. ૧૦
 નગર તણાં રાગી નર નારી,
 આવે સુણવા વાણી જી;
 મુનિવર આપે તેહ જનોને,
 દેશના અમીય સમાણી જી. પુણ્ય. ૧૧
 દેશન અંતે શ્રેષ્ઠી^૧ અમરદત્ત,
 વિનયથી કહે એમ વાણી જી;
 ભો શુરજી ! અમને ઘો દીક્ષા,
 પતીત^૨ પાવન^૩ કલ્યાણી^૪ જી. પુણ્ય. ૧૨
 શુર કહે સંયમ માર્ગ પાળવો,
 દુષ્કર છે પ્રાણીને જી;
 પુદ્ગલાનંદી^૫ છે જે જીવો,
 ન લહે નિર્વાણીને^૬ જી. પુણ્ય. ૧૩
 શેઠ કહે સ્વામી ! એ સાચું,
 પણ જે જ્ઞાનાનંદી જી;
 તેહને સંયમ પાળવો સહેલો,
 મોહ જોહ^૭ નિકંદી^૮ જી. પુણ્ય. ૧૪
 સાચો રંગ દંપતીનો ભાળી,
 યથા^૯ સુખ^{૧૦} કહે શુરજી જી;
 વંદન કરી દંપતી ઘર આવે,
 ભલી મતિ તસ સૂત્રી જી પુણ્ય. ૧૫

૧ શેઠ. ૨ ચાર ગતિનાં દુઃખથી સડખડતાને. ૩ પવિત્ર-સુખી
 કરનાર. ૪ કલ્યાણ કરનારો. ૫ પૌદ્ગલિક સુખમાં આનંદ માનનાર.
 ૬ મોક્ષને. ૭ મોહ રૂપ યોદ્ધાનો. ૮ નાશ કરીને. ૯ જેમ સુખ ઉપજે
 તેમ કરે.

પરિજન^૧ તેડી કમળ પુત્રને,
 સોંપે ઘરનો ભારો જ;
 સાજનર^૨ જન સમજાવે રાગે,
 રાખવા તસ આગારો જ. પુણ્ય. ૧૬
 અચળ ભાવ છે મેરૂ સમ તસ,
 તે કિમ અટકે તેહથી જ ?
 મહા મહોત્સવ કરે દીક્ષા કેરો,
 કમળ કુમર અતિ સ્નેહથી જ. પુણ્ય. ૧૭
 ગુરૂ સમીપે આવે ભાવે,
 પરસાંસે નર નારી જ;
 છતી ઋદ્ધિ ત્યાગી વૈરાગ્યે,
 આછા^૩ એહ અવતારી જ. પુણ્ય. ૧૮
 ગુરૂને કહે આપો હવે દીક્ષા,
 જેહથી ભવ જળ તરીએ જ;
 વિશુદ્ધ ભાવે કરણી કરીને,
 સત્ત્વર^૪ શિવવધૂ^૫ વરીએ જ. પુણ્ય. ૧૯
 નિર્મળ ભાવ જાણી દંપતીના,
 સંયમ સ્વરૂપ સમજાવી જ;
 શ્રમણ તણાં વ્રત આપે ભાવે,
 ગુરૂજી કૃપા વરં લાવી જ. પુણ્ય. ૨૦
 ધર્મનો મહિમા પ્રસર્યો ભારી,
 સરળ થયા કેઈ પ્રાણી જ;
 દાળ છત્રીશમી એ થઈ પૂરી,
 રામ મુનિની વાણી જ. પુણ્ય. ૨૧

૧ કુટુંબીઓને. ૨ સંજન. ૩ સારા. ૪ જલદી. ૫ મુક્તિ સ્ત્રી.

દોહરા

- કેમળ કુમર ગુરૂ ^૧સન્નિધે, શ્રાવકનાં વ્રત લીધ; ૧
 બીજા પણ કેઈ જને, લીધા નિયમ વિવિધ.
 ધન્ય દિવસ તેહ માનતા, મુનિ વંદી નર નાર; ૨
 આવે નિજ નિજ મંદિરે, પ્રશંસતા અણુગાર.
 શ્રીમતી ગુરૂણીને હવે, ધર્મ-ચશા મુનિરાજ; ૩
 આર્યાજી કસ્તૂરીને, સોંપે આપી સ્થાજ.
 કર્યો વિહાર મુનિ મંડળે, ^૨જનપદમાં વિચરંત; ૪
^૩સ્થવિર કને નૂતન ^૪મુનિ, અંગ ઇચ્છાર ભણુંત.
 વિનય કરે સહુ મુનિ તણે, અંગે તણ પ્રમાદ; ૫
 સાધુ પવિહિત આચારને, પાળે તણને વાદ.
 ક્યતિધર્મ આરાધતા, પરિપહ સહે ખાવીશ; ૬
 દંભ રહિત કિરિયા કરે, જે ભાંખી ^૭જગદીશ.

ઢાળ ૩૭ મી

[એ વ્રત જગમાં દીવો મેરે પ્યારે-એ દેશી.]

અમરદત્ત મુનિ મહા વૈરાગી, સિંહ પરે સંયમ પાળે;
 વ્રિપુળ જ્ઞાન મેળવ્યું ગુરૂ પાસે,
 આતમ ગુણ અજવાળે. હો ભવિકો !

સંયમ પદ આરાધો,
 જેહથી શિવ પદ સાધો હો ભવિકો ! સંયમ. એ ટેક. ૧

૧ ગુરૂ સમીપે. ૨ દેશમાં. ૩ શાસ્ત્રના જાણકાર અનુભવી વૃદ્ધ સાધુઓ. ૪ નવ દીક્ષિત. ૫ સાધુને આચરવા યોગ્ય. ૬ સાધુના ધર્મને. ૭ તીર્થંકરોએ. ૮ ધણું.

તપ વિવિધ પ્રકારે કરતા, કર્મ નિર્જરા હેતુ;
કર્મ ૧નિવિડ પણ એહથી તૂટે,

જે ભવ સાયર ૨સેતુ. હો. ભ. સં. ૨
વંદક નિંદકને સમ ગણતા, માન સન્માને તેવા;
સમભાવી સમતા ગુણ લીના,

સદા કરે ગુરૂ સેવા. હો ભવિકો ! સં. ૩
ગુરૂ આદેશે ભવી પ્રતિજોધે, મધુર વદે પ્રિય વાણી;
જેહ અખૂઝ અન્નાણી પ્રાણી,
તેહને કર્યા શુભ નાણી. હો ભ. સં. ૪

ધર્મ જાગૃતિ કરે વિધ વિધ પરે, ધર્મ ભાવ પ્રગટાવે,
વિવિધ જાતિના નિયમ કરાવે,
આત્મિક ગુણ વિકસાવે. હો ભ. સં. ૫

ધ્યાન ૩સ્વાધ્યાયે મગ્ન રહે નિત્ય, ૪આધ્યાત્મિક રસ પોષે;
રમણુ કરે નિજ ભાવમાં ૫અહોનિશ,
પરભાવોને શોષે. હો ભ. સં. ૬

વીશ વર્ષ સંયમ પર્યાયને, પાળીને સદ્ભાવે;
ગુરૂ આણુ લહી કીધ સંતારો,
ચડીયા ૬ક્ષાયક નાવે. હો ભ. સં. ૭

નિર્મળ ભાવે કેવળ પામ્યા, લોકા-લોક-પ્રકાશી;
સઘળાં કર્મો નાશ થયાં તિહાં,
રાગ દ્વેષ ગયા નાશી. હો. ભ. સં. ૮

૧ આકર્શ. ૨ સંસાર સમુદ્ર ઉતરવાને પૂલ રૂપ. ૩ પાંચ પ્રકારની સજ્જાય. ૪ આત્મસ્વરૂપમાં લીનતા રૂપ. ૫ રાત દિવસ. ૬ ક્ષપક-શ્રેણિ રૂપ.

આયુષ્ય કર્મનો અંત કરીને, ^૧પંચમી ગતિને પામ્યા;
શાશ્વત સુખડાંને તે પામી,

સકળ દુઃખોને રવામ્યાં. હો. ભ. સં. ૯
અશરીરી અવિકારી અરૂપી, અવ્યાબાધ^૩ સુખ ભોગી;
પુનર્જન્મ^૪ કરવો નથી જેહને,

વર્તે સદા જે અશોગી. હો. ભ. સં. ૧૦
સંયમ પદથી સિદ્ધ પદ પામ્યા, સંયમ પદ જયકારી;
સંયમ પદ આરાધો પ્રાણી !,

સંયમ પદ સુખકારી. હો. ભ. સં. ૧૧
હવે સાધ્વી શ્રી કસ્તૂરીનો, નિસુણો લવી ! ^૫અવદાતો;
ગુરૂણીજીને શરણે રહીને,

કાળ ન જાણે જાતો. હો. ભ. સં. ૧૨
શાસ્ત્રાભ્યાસ કર્યો પરિપૂરણ, વિનય કરી સદ્ભાવે;
કર્મ નિર્જરા કરવા કારણ,

તપ કરતા વડલાવે. હો. ભ. સં. ૧૩
ગુરૂણી સંગે જનપદે^૬ વિચરે, જિનવર આણુ આરાધે;
ધર્મ-બોધ આપી કેઈ જનને,

સ્વપર કાર્યો સાધે. હો. ભ. સં. ૧૪
વિવિધ અભિગ્રહ ધારે અહોનિશ, વિવિધ તપો આચરતા;
શાંતિ સમાધિ સરળતા રાખે,

પરિષદથી નવ ડરતા. હો. ભ. સં. ૧૫
જિનશાસન અજવાળે ઉત્તમ, જન્મ કૃતારથ કીધો;

૧ મોક્ષ. ૨ યાત્રા. ૩ બાધા-પીડા રહિત. ૪ ફરીથી. ૫ હકિકત.
૬ દેશમાં.

ચતિત^૧ પાવનર કીધા કેઈ જન,

નરભવ લાહો લીધો. હો. ભ. સં. ૧૬

ત્રીશ વર્ષ એમ સંયમ પાળી, અનશન કરવા ઇચ્છે;
કરકજ^૩ જોડી વિનય કરીને,

ગુરુશીજીને પૂછે. હો. ભ. સં. ૧૭

આયુષ્ય અદ્ય બાણીને ગુરુશી, અનશન આણા આપે;
તન-માયા^૪ છોડીને સત્ત્વર,

અનશને વ્રતને સ્થાપે. હો. ભ. સં. ૧૮

સર્વ ઉપાધિ છોડી મનથી, શાંતપણે જિન જપતા;
રમણુ કરે આત્મિક સદ્ગુણુમાં,

વિકૃત^૫ ભાવો વમતા.^૬ હો. ભ. સં. ૧૯

સમતા ભાવે કર્મ નિર્જરતા, શુક્લ ધ્યાનને ધ્યાવે;
અપૂર્વ-કરણુ^૭ ઉપશમ^૮ છોડી,

ત્રિણિ ક્ષપક પર આવે. હો. ભ. સં. ૨૦

ધનઘાતિક^૯ ચઉ^{૧૦} કર્મ ખપાવી, કેવળ કમળા વરીયા;
ભાવ પ્રચ્છન્ન^{૧૧} પ્રગટ પણે બાણ્યા,

સકળ દોષને હરીયા. હો. ભ. સં. ૨૧

સિદ્ધ બુદ્ધ પારંગત થઈને, લોકાંત્રે જઈ વસીયા;
અજર અમર પદને તે પામ્યા,

થયા અનંત સુખ રસીયા. હો. ભ. સં. ૨૨

૧ દુઃખીજનોતે. ૨ પવિત્ર-સુખી. ૩ હાથ રૂપ કમળ. ૪ શરીરનો
મોહ. ૫ પૌદ્ગલિક સુખોની ઈચ્છાઓ. ૬ દૂર કરતા. ૭ આકાશ
ગુણુદાણુ. ૮ ઉપશમ ત્રિણિને. ૯ આત્મગુણુનો ઘાત કરનારાં. ૧૦
ચાર. ૧૧ જાના.

ઉપસંહાર

શિયળ સંયમથી સિદ્ધ પદ પામ્યા, વામ્યાં દુર્ગતિ દુઃખડાં;
એણી પરે જે ભવિ જીવો કરશે,

પામશે તે શિવ-સુખડાં. હો. ભ. સં. ૨૩
એ અધિકાર સુણી ભવી ! ભાવે, પાળજો સંયમ શીલ;
આ ભવ પર ભવ સુધરે જેથી,

પામશેો જેમ સુખ લીલ. હો. ભ. સં. ૨૪
કથા-મહોદધિ ગ્રંથથી ઉદ્ધરી, રચીયો એહ સંબંધો;
ભાળ બુદ્ધિએ રચના કીધી,

છોડી વિકથા ધંધો. હો. ભ. સં. ૨૫
મુજ ઉપકારી ^૧પ્રજ્ઞાવંતા, માણેકચંદ્રજી સ્વામી;
તસ આગ્રહથી રાસ એ રચીયો,
સ્વ-પરને હિત કામી.^૨ હો. ભ. સં. ૨૬

પ્રશસ્તિ

કુચ્છ ભૂમિને પાવન કર્તા, અમરાભિધજી^૩ સ્વામી;
આચારે ઉજળા^૪ આચારજ,

નવિ કોઈ ગુણુમાં ખામી. હો. ભ. સં. ૨૭
તસ પાટે આચારજ ઉત્તમ, રંગજી સ્વામી નામી;^૫
તેહના શિષ્ય પ્રવર^૬ વૈરાગી,

પાનાચંદ્રજી સ્વામી. હો. ભ. સં. ૨૮
શિષ્ય શિરોમણિ તેહના સુંદર, પૂજ્યપાદ વડલાગી;

૧ બુદ્ધિવાળા. ૨ ઇચ્છાવાળા. ૩ દેવજી. ૪-૫ શ્રેષ્ઠ. ૬ અસંત.

સદ્ગુરુ કર્મસિંહજી સ્વામી,

સાધુ વૃંદે^૧ સોભાગી. હો. ભ. સં. ૨૯

તસ પદ સેવક રામ મુનિયે, લલ્ય જનોને હેતે;

પ્રજ્ઞાશીલ ઉપર કરી રચના,

ગુરુ બ્રાતા સંગ રહેતે. હો. ભ. સં. ૩૦

મુનિ^૭ નિધિ^૮ ગ્રહ^૯ શશી^૧ સાથે સોહે, વિજયાદશમી તિથિયે;

ગુરુવારે અર્જુનપુરે^૨ રહીને,

કવિતા કરી શુભ વિધિએ. હો. ભ. સં. ૩૧

સાડત્રીશ ઢાળોની એ રચના, કીધી તે લવી ! જોજો;

તેમાં ઓછું અધિકું લખાયું,

મિથ્યા દુષ્કૃત હોજો. હો. ભ. સં. ૩૨

સુરગિરિ^૩ સુરસરિતા^૪ ગ્રહમંડળ,^૫ જયવંતા ભૂતળમાં;^૬

ત્યાં લગે હોજો રાસ એ અવિચળ,^૭

શુભ પરે એહ જગમાં. હો. ભ. સં. ૩૩

વાંચશે સાંભળશે જે લવિ પ્રાણી, શ્રદ્ધા રાખી જિવ્વાસે;

મંગળ પ્રાપ્તિ તેહને હોજો,

રામ વચન સુવિદાસે. હો. ભ. સં. ૩૪

ઘટિત્રી-જૈન-શ્વેતાંબર-સ્થાનકચાસી-કચ્છાષ્ટ કોટિ-બૃહત્પદ્મીય

સંપ્રદાય-ભૂષણ-પૂજ્યપાદાયાર્થ-શ્રીકર્મસિંહજીસ્વામિ-

ચરણાંબુજ-મધુકર-મુનિશ્રી રામચંદ્ર-ચિરચિતો ગુર્જર-

ભાષાયાં ઔપપાતિકી બુદ્ધિ-પ્રભાવદર્શક-શ્રી

અમરદત્ત-કસ્તૂરીસતી-રાસાયં સમાપ્ત:

૧ સમુદાયમાં. ૨ અંજનમાં. ૩ મેરૂ પર્વત. ૪ ગંગા નદી.

૫ તારામંડળ. ૬ પૃથ્વી પર. ૭ અખંડ.

દાન અને ધર્મની અટલ શ્રદ્ધા દર્શક-
લલિતાંગ કુમરનો રાસ

ક

રચયિતા:-

સ્વ. આચાર્યશ્રી કર્મસિંહજીસ્વામીના શિષ્ય-
મુનિ સમચંદ્રજી (કચ્છી)

દ્રવ્ય સહાયક:

કચ્છ-વાંકીના રહીશ શાહ હીરજી મોક્ષશીખે
પોતાના સ્વર્ગસ્થ બહેન લીલબાઈના
પુણ્ય-સ્મરણાર્થે આ રાસ છપાવી,
પોતાના સ્વધર્મી બંધુઓને
ભેટ કરેલ છે.

સર્વ જિનાય નમઃ

મમ ગુરુભ્યો નમઃ

ધર્મ પ્રભાવ દર્શક-

શ્રી લલિતાંગ કુમારનો રાસ લિખ્યતે

દોહરા

સુખકર સાહેબ શાન્તિજી, શાન્તિ તણા દાતાર;
શાન્તિ પસારી જગતમાં, જપતાં જય જયકાર. ૧

સરસ્વતી માતા નમી, સદ્ગુરુ લાગું પાય;
ધર્મીના ગુણ વર્ણવું, જિમ મુજને સુખ થાય. ૨

સંકટ ધર્મીને હુવે, પાપી બહુ કૂલાય;
પણ અંતે જય ધર્મનો, અધર્મથી ક્ષય થાય. ૩

પરની લલાઈમાં તમે, સમજો આપ લલાઈ;
અવરની ખૂરાઈ થકી, થાશે નિજ ખૂરાઈ. ૪

અથ તે ઉપર વર્ણવું, લલિતાંગ અધિકાર;
સ્નેહળ થઈ શ્રોતા ! સુણો, આગસ નિદ્રા નિવાર. ૫

ઢાળ ૧ લી

[ભોલીડા હંસા રે ! વિષયે ન રાચીએ-એ દેશી.]

૧ જાંબૂદ્રીપે રે રભારહવાસમાં, પાંચાળ દેશ મુઝાર;
શ્રીવાસ પત્તનપુર અતિશય લહું, ગઢ મઢ પોળ પ્રાકાર.

લવિજન ! ભાવ ધરીને સાંભળો. ૧
નંરવાહન રાજા તિહાં રાજતો, ન્યાય ધર્મ પ્રતિપાળ;
દાની માની રે જ્ઞાની અતિ ભલો;

સદ્ગુણ ધારી દયાળ.

ભ. ૨

રાણી ઝસાણીરે કમળા તેહને, પતિભક્તા સુકુમાળ;
ધર્મ કર્મનાં રે કાર્ય સમાચરે,

જાતો ન જાણે રે કાળ.

ભ. ૩

એકદા રાણી રે સૂતી સેજમાં, દેખે યસુમિણ પ્રમોદ;^૧
કાનનમાંથી રે કેશરી આવીને, બેઠા દેખે રે ગોદ. ભ. ૪
સ્વપ્ન દેખીને રે જાગૃત થઈ તદા, ચિંતે સા મનમાંહિ;
ઉત્તમ યસુહયું રે એ છે માહરું,

લાભ હોયે જ્યોરે આંહિ ?

ભ. ૫

એમ આલોચી રે આવી નૃપ કને, મધુર કરે રે આલાપ;
એહ સુણીને રે નૃપ અવલોકતો, દેખે રાણીને આપ. ભ. ૬
આગમ કારણ તેહને પૂછીયું, સા કહે સ્વપ્નની વાત;
જ્યું ફળ હશે રે સ્વામી ! મુજને ?

કહેને મુજ અવદાત.

ભ. ૭

૧ જાંબૂ નામા વૃક્ષથી ઓળખાતો અને સર્વ દ્રોષોના વચ્ચે-
મધ્યમાં રહેલો દ્રોષ. ૨ ભરતક્ષેત્રમાં. ૩ ડાહ્યા, ચતુર. ૪-૭ સ્વપ્ન.
૫ આનંદદાયક. ૬ જંગલ, વન. ૮ ગાયન. ૯ આવવાનું.

રાય વિચાર કરી કહે રાણીને, કેશરી સમ બળવંત;
કુળાધાર ૧અંગજ તમે જનમશે,

રાણી સુણી હરખંત. ભ. ૮

૨કરકજ જોડી રે નૃપને એમ કહે,

આપ વચન હો ! પ્રમાણ;

તિહાંથી ચાલીને નિજ ધામે જઈ,

કરે ધર્મ જાગ્રિકા સુખણ. ભ. ૯

૩કોવિદ ૪પ્રાતે રે ૫નરવર તેડીને, પૂછે ૬સુમિણ વિચાર;
શાસ્ત્ર વિદોક્ષીને સ્વપ્ન પાઠક કહે,

એહ ૭સ્વપ્ન છે ૮શ્રીકાર. ભ. ૧૦

સ્વપ્ન પ્રમાણે રે હોશે તુમ ઘરે, પુત્ર ગુણી સુખકાર;

એહ સુણીને રે ૯ભૂધવ હરખીયો,

ઉછળ્યું હૃદય તે વાર. ભ. ૧૧

૧૦સુક્રિતકની પરે ૧૧મોક્ષિતક ઉપનું,

૧૨મહિષી ઉદરે રે તામ;

ગર્ભ તણું સા પ્રતિપાળન કરે,

રાણી શાણી રે આમ. ભ. ૧૨

જે જે દોહળા રે ઉપજે રાણીને, તે તે પૂરે રે રાય;

સુખે સમાધે રે ગર્ભ વૃદ્ધિ હોવે,

૧૩પ્રમદા મન ઉચ્છાય. ભ. ૧૩

પૂરણ માસે રે કુંવર જનમીયો, રાણી હરખ ન માય.

૧ દીકરો. ૨ બે હાથ. ૩ સ્વપ્નપાઠક. ૪ સવારમાં. ૫-૬ રાજ. ૬-૭ સ્વપ્ન. ૮ ઉત્તમ-શ્રેષ્ઠ. ૧૦ છીપતી જેમ. ૧૧ મોતી. ૧૨-૧૩ રાણી.

ઠાસી વધાઇ રે આપે રાયને,

નૃપ દીયે દાન ઉમાય. ભ. ૧૪

જન્મ મહોત્સવ કરીને ભાવથી, યાચકને દીયે દાન;

વધામણાં આવે નૃપ આંગણે, સત્કારે રાજન. ભ. ૧૫

સૂતક ટાળી રે ખારમે ૧વાસ રે, સ્વજન સંતોષી રે ત્યાંય;

લલિતાંગ રઅલિધા સ્થાપે પ્રેમથી,

સહુ જન હર્ષિત થાય. ભ. ૧૬

રામચંદ્ર કહે પહેલી ઢાળમાં, જન્મ તણે અધિકાર;

નિયતિહરિ સૂરિરાજ પસાયથી, હોશે જય જય કાર. ભ. ૧૭

દોહરા

પંચધાવે કરી વાધતો, કુંવર રૂપ નિધાન;

અનુક્રમે વધતાં તે થયો, વર્ષ સાત શુભ વાન. ૧

ભૂપતિ મનમાં ચિંતવે, લણવા મૂકવો ખાળ;

જેથી ભવિષ્ય તેહનું, સુધરે અતિ ઉજમાળ. ૨

અંતર દોહરો

સો વરસનો માનવી, જે વિદ્યા ન લણેલ;

ખાળ બુદ્ધિ તેમાં હશે, થશે નહિ સુધરેલ. ૧

યતઃ-વિદ્યા નામ નરસ્ય રૂપમધિકં પ્રચ્છન્ન ગુપ્તં ધનં,

વિદ્યા ભોગકરી યશઃ સુખકરી વિદ્યા ગુરુણાં ગુરુઃ ।

વિદ્યા બન્ધુજનો વિદેશગમને વિદ્યા પરં દૈવતં,

વિદ્યા રાજસુ પૂજિતા ન તુ ધનં વિદ્યા વિહીનઃ પશુઃ ॥૧॥

ન ચૌર ચોર્યં ન ચ રાજગ્રાહ્યં, ન ભ્રાતૃભાજ્યં ન ચ ભારકારી ।

વ્યયે કૃતે વર્દ્યતે પવ નિત્યં, વિદ્યાધનં સર્વ ધનં પ્રધાનમ્ ॥૨॥

૧ દિવસે. ૨ નામ.

પૂર્વ દોહરા

- એમ આલોચી^૧ મોકલે, પઠનથાળામાં^૨ તામ; ૩
 સ્વદપ સમયમાં બાળ તે, શીખ્યો કળા તમામ.
 પાઠક^૩ નંદન^૪ તેડીને, આવે રાય હજૂર;
 મહીપતિ^૫ દેખી હરખીયો, પુત્ર કળાં ભરપૂર. ૪
 દાન દેઈ સંતોષીઓ, પાઠકને^૬ ધરી ખ્યાર;
 અયાચક^૭ તેહને કર્યો, માને ધન્ય અવતાર. ૫
 સુખમાંહે કુંવર રહે, વિનયી વિવેકી સાર;
 પિતરૌની^૮ ભક્તિ કરે, મનમાં આણી ખ્યાર. ૬
 હવે તમે ભવિયણુ! સાંભળો, આગે શું બને વાત ?;
 એહ સાંભળતાં સર્વને, ઉપજશે સુખ સાત. ૭

ઢાળ ૨ જી

[કપૂર હોવે અતિ ઉજળો ૨-એ દેશી.]

રાયને ભૂત્યો^૯ છે ઘણા રે, તેહમાં વડેરો ભૂત્ય;
 સુરદત્ત એહવે નામથી રે, અનેક ગુણોનું નિધાન. ચતુર નર !
 છોડો દુર્જન સંગ. એ આંકડી. ૧

રત્નમંજરી નામે ભદ્રી રે, તેહ તણી વર નાર;
 તેહની કુક્ષીથી ઉપનો રે, પુત્ર એક તેણી વાર. ચ. છો. ૨
 નામ તો સજ્જન આપીયું રે, પણુ ગુણ નહિ તસ અંગ;
 દુર્જન માંહે શિરોમણિ રે, વિપરીત ઢંગ ને રંગ. ચ. છો. ૩
 કુંવર ને સજ્જન તણી રે, માંહે માંહે થઈ પ્રીત;
 જીવ એક દેહ જુજુઆ રે, જળ મીન^{૧૦} જેવી રીત. ચ. છો. ૪

૧ વિચારીને. ૨ નિશાળે. ૩-૬ મારતર. ૪ પુત્ર. ૫ રાગ. ૭ કદી પણ માંગવાપણું ન રહે તેવો-અહરિદ્ર. ૮ માતા-પિતાની. ૯ નોકરો. ૧૦ માછલાની જેમ.

પણ બેહુમાં એક આંતરો રે, છે અતિ મોટો એહ;
 જૈન ધર્મે અનુરાગીઓ રે, કુંવર તન મન તેહ. ચ. છો. ૫
 કિણહિ ચળાવ્યો નવી ચળે રે, જો આવે 'સુરરાય;
 સજ્જન મહામિથ્યાત્વી છે રે, ધર્મે દ્રેષ ભરાય ચ. છો. ૬
 ભૂધવ^૨ સુત નિત્ય આપતો રે, મિત્રને બોધ અપાર;
 પણ તેહને નવી રૂચતો રે, ઉંટને જેમ સહકાર.^૩ ચ. છો. ૭
 પણ મિથ્યાત્વના જોરથી રે, ધર્મ બોધ ન સુહાય;
 જિમ પયપાન^૪ અમૃત છતાં રે, અહિ^૫ મુખે ઝેરજ થાય ચ. ૮
 તિમહિજ સજ્જનને થયો રે, કુંવર બોધ વિપરીત;
 મુખથી મીઠો દીશતો રે, મનમાં નહિ તસ પ્રીત. ચ. છો. ૯
 કુંવર હમેશાં આપતો રે, દીન જનોને દાન;
 સજ્જન દેખી નવી શકે રે, તે કહે મિત્રને કાન. ચ. છો. ૧૦
 એહવાને શું આપવું રે?, શ્યો છે એમાં લાલ?;
 ખાવું પીવું પહેરવું રે, એહજ છે સર્વ લાલ. ચ. છો. ૧૧
 નૃપ સુત કહે સુણ બંધવા રે!, જગમાં મ્હોટું પુણ્ય;
 આખ્યે આગળ પામીયે રે, ભવોભવ સૌખ્ય^૬ અગણ્ય.^૭ ચ. છો. ૧૨
 સજ્જન કહે સુણો રાયજી રે!, જગમાં નહિ પુણ્ય પાપ;
 સ્વર્ગ નરક પણ છે નહિ રે, તો શ્યાં દાન ને જાપ. ચ. છો. ૧૩
 મૂઠ લોકોની માનતા રે, છે દુનીયાની માંચ;
 તેહથી કહું છું તુમ પ્રત્યે રે, સારી છે મુજ વાય. ચ. છો. ૧૪
 એમ સુણી નૃપ નંદજી રે, મનશું ચિંતે એમ;
 ભારે કર્મી^૮ એ જીવડો રે, એને સમજાવું કેમ?. ચ. છો. ૧૫
 એમ આલોચી કુંવર કહે રે, છે પુણ્ય અને વળી પાપ;
 ભોગથી તો રોગજ હુવે રે, કરીએ દાન અમાપ. ચ. છો. ૧૬

૧ ઇન્દ્ર. ૨ રાજા. ૩ આંખો ૪ દૂધ પીવું ૫ સર્પ. ૬ સુખ. ૭ અપાર.

યતઃ—ભોગે રોગ ભયં કુલે વ્યુતિભયં વિષ્ણુ નૃપાલાદભયં,
 મૌને દૈન્ય ભયં બલે રિપુભયં રૂપે જરાયા ભયમ્ ।
 શાસ્ત્રે વાદભયં ગુણે સ્વભયં કાયે કૃતાન્તાદભયં,
 સર્વે વસ્તુ ભયાન્વિતં ભુવિનૃર્ણા વૈરાગ્યમેવાભયમ્ ॥૧॥

પૂર્વ ઢાળ

એમ વાતો કરતા બન્ને રે, નિજ નિજ સદને^૧ જાય;
 પણ સ્નજન મન ચિંતવે રે, કરવો કાંઈ ઉપાય. ચ. છો. ૧૭
 એમ આલોચી ચાલીયો રે, આવ્યો ભૂપ હજૂર;
 નીસાસા અતિ નાંખતો રે, મહીપતિની^૨ નહિ દૂર. ચ. છો. ૧૮
 એહ દેખીને રાયજી રે, પૂછે સ્નજનને એમ;
 શ્યા વિચારમાં તું અછે રે, નીસાસા મૂકે છે કેમ ? ચ. છો. ૧૯
 સ્નજન કહે સુણ સારેખા રે !, શી કરવી ઈડાં વાત ?;
 મરમ કોઈનાં ખોલવાં રે, એવી નથી મારી જાત. ચ. છો. ૨૦
 તોપણ તુમચી આગળે રે, સાચું કહું છું એહ;
 કુંવર ઉડાઉ નીકળ્યો રે, કરશે રાજ્યનો છેહ. ચ. છો. ૨૧
 ચાચકોને અતિ આપતો રે, વગર વિચાર્યું દાન;
 ધૂતારા ધૂતી કરી રે, કૂડું આપે છે માન. ચ. છો. ૨૨
 રાય કહે સ્નજન પ્રત્યે રે, ભણી કહી તેં વાત;
 શીખ દેશું હવે કુમરને રે, સ્નજન થયો રણીયાત. ચ. છો. ૨૩
 ઢાળ બીજી રામે કહી રે, નિયતિહરિ સુપસાય;
 રાય શીખામણ આપશે રે, તેહ સુણોને ઉમાય. ચ. છો. ૨૪
 દોહરા

ભૂધવ^૩ મનમાં ચિંતવે, જાતને^૪ કહેવી નીતિ;
 એમ વિચાર કરે યદા, આવ્યો કુંવર ધરી પ્રીતિ. ૧

- પય પ્રણમી ઉભો રહ્યો, મનમાં ધરીને પ્યાર;
 રાય ખોળે ખેસાડીને, પૂછે વાત કુમાર. ૨
- અહો વચ્છ^૧ ! તુમે કેમ છો ?, સુત કહે આપ પસાય;
 આનંદથી હું નિર્ગમું,^૨ સુણનાં દિન મહારાય !. ૩
- રાય કહે મેં સાંભળ્યું, તુમે કરો બહુ દાન;
 સાચી કે ખોટી અછે ?, સાંભળો છે મેં કાન. ૪
- કરજોડી કુંવર કહે, સાચી તુમચી વાત;
 એહ સુણીને રાજવી, જાતને^૩ કહે અખીયાત. ૫
- હવે કહું છું તુજ ભણી, સાંભળ મારી વાત;
 સ્વલ્પ^૪ દાન હવે આપજે, અહો મોરા સુખત !. ૬
- કુંવર કહે હવે વિનયથી, માનીશ વચન રસાળ;
 સુણી ભૂપ રાજી થઈ, આપે મૌકિતક^૫ માળ. ૭

ઢાળ ૩ જી

[આ છે લાલની-દેશી]

- માળા લઈ તે વાર, આવે કુંવર ખડાર;
 આછે લાલ, માંગણુ લોકો તિહાં કને જી. ૧
- માગે દાન જિવાર, કુંવર વિચારે તે વાર;
 આછે લાલ, તાતે મનાઈ મુજને કરી જી. ૨
- એમ આલોચી કુમાર, નવ દીયે દાન લગાર;
 આછે લાલ, તે દેખી યાચક કહે જી. ૩
- કેમ નવી આપો દાન ?, થયા લોભી અસમાન;
 આછે લાલ, એમ કેમ તુમને પરવડે જી ? ૪

૧-૩ પુત્રને. ૨ પસાર કરે છું. ૪ ખુશી રીતે. ૫ થોકું.
 ૬ મોતીની માળા.

- હતા ચિંતામણિ તુલ્ય, કેમ થયા કાચને મૂલ્ય ?;
આછે લાલ, ૧ગજ ટળી ૨અજ રૂપે કેમ થયા જી ? ૫
- ચિંતે રાજ-કુમાર, લઘુતા થાય આ વાર;
આછે લાલ, તેથી દાન દેવું સહી જી. ૬
- એમ આલોચી ચિત્ત, માળા ત્રોડી ખચીત;
આછે લાલ, દાન દીયે યાચક ભણી જી. ૭
- સજ્જન દેખે તામ, મનમાં ખોલે આમ;
આછે લાલ, રાચને હવે કહેવું જઈ જી. ૮
- ભૂધવ શ્વાસ મુઝાર, સજ્જન આવ્યો તે વાર;
આછે લાલ, ખે કર જોડી ઉભો રહ્યો જી. ૯
- ભૂધવ પૂછે તે વાર, ૪જ્ઞત તણા અધિકાર;
આછે લાલ, સર્વ વાત મુજને કહે જી. ૧૦
- નીસાસો નાંખી તે વાર, કહે સજ્જન આવાર;
આછે લાલ, એહ મ પૂછો મુજ કને જી. ૧૧
- મિત્ર થાએ છે મુજ, તેથી ન કહું તસ શુભ;
આછે લાલ, માફ કરો ઈહાં મુજને જી. ૧૨
- એમ મુણીને રાય, કહે સજ્જનને ઉમાય;
આછે લાલ, સ્વામી કને ન છૂપાવીએ જી. ૧૩
- સજ્જન કહે જોડી હાથ, નિસુણા તમે નરનાથ !;
આછે લાલ, વ્યાઘ્ર નદીનો ન્યાય ઈહાં જી. ૧૪
- જો કહું મિત્રની વાત, તો થાય વિશ્વાસઘાત;
આછે લાલ, ન કહું તો સ્વામી દ્રોહી થઈ જી. ૧૫
- નીતિ વિરૂદ્ધ છે એહ, સ્વામીને કહું નહિ તેહ;
આછે લાલ, તો મુજ સમ પાપી નહિ જી. ૧૬

- તેથી કહું છું સત્ય, સાંભળો તેહ અગત્ય;
આછે લાલ, કુમર ન માને તુમ ^૧ગિરાજી. ૧૭
- માળા આપી તમે જેહ, દીધી યાચકને તેહ;
આછે લાલ, તેમજ રાજ્ય ખોઈ બેસશે જી. ૧૮
- એહ સુણીને રે રાય, કોધે અતીવ ભરાય;
આછે લાલ, પુત્ર કહું માને નહિ જી. ૧૯
- શિક્ષા આપવી તાસ, મનમાં રઆલોચે ખાસ;
આછે લાલ, એમ નિશ્ચય રાયે કીયો જી. ૨૦
- ઉપ્રાતે રાજકુમાર, આવે કચેરી મુઝાર;
આછે લાલ, પગે લાગી ઉભો રહ્યો જી. ૨૧
- દેખી કુમાર તે વાર, ભૂધવ ધરીને ખ્યાર;
આછે લાલ, આદર આપે રાયજી જી. ૨૨
- ખોળે બેસાડી જનત, પૂછે તેહને વાત;
આછે લાલ, કહો પુત્રજી તમે ! કેમ છો જી ? ૨૩
- જનત કહે તે વાર, ^૫કર યુગલ ^૬શિર ધાર;
આછે લાલ, તુમ પસાયે આનંદ છે જી. ૨૪
- વાત કરી ઘણી આમ, કુમરને કહે તામ;
આછે લાલ, પુત્ર પુંઠે કર ફેરવી જી. ૨૫
- માળા આપી હતી કાલ, હમણા મુજને જઆલ;
આછે લાલ, ખીજી કરાવવી છે ઇહાં જી. ૨૬
- નંદન કહે જોડી હાથ, સાંભળો તુમે નર નાથ !;
આછે લાલ, માળા છે નહિ મુજ કને જી. ૨૭

૧ વચન. ૨ વિચારે. ૩ સવારમાં, પ્રભાતે. ૪-૮ પુત્ર. ૫ હાથ.

૬ બે. ૭ આપ.

નિસુણી નૃપ તે વાત, કહે કુંવરને તાત;	
આછે લાલ, કિહાં ગઈ મુજને કહે જી.	૨૮
૧૫૫ પ્રણમીને એમ, પુત્ર કહે ધરી પ્રેમ;	
આછે લાલ, યાચકને આપી સહી જી.	૨૯
એહ સુણી કોધ લરાય, વચન કહે મહારાય;	
આછે લાલ, નીકળ મહારા રાજ્યથી જી.	૩૦
હજી નાનો છે બાળ, ન કરે તું કાંઈ ખ્યાલ;	
આ છે લાલ, એ મુજને નહિ પરવડે જી.	૩૧
નાકારો મેં કીધ, છતાં પણ તેં દીધ;	
આ છે લાલ, મુજ વચનોને અવગણી જી.	૩૨
જેથી ત્રૂટે કાન, તે હેમનું ^૨ નહિ માન;	
આ છે લાલ, તેવો તું પણ નીકળ્યો જી.	૩૩
નિયતિહરિનો બાળ, રામ કહે ઉજમાળ;	
આછે લાલ, ઢાળ એ ત્રીજી પૂરી થઈ જી.	૩૪

દોહરા

નૃપનાં વયણો સાંભળી, મનમાં ચિંતે કુમાર;	
હવે ઇહાં રહેવું નહિ, જાઉં વિદેશ મુઝાર.	૧
એમ મનમાં આલોચીને, નમન કરીને રાય;	
વિલખે વદને ^૩ આવીને, પ્રણમે જનની પાય.	૨
માતા દેખી પુત્ર તવ, પુછે અતિ ધરો ખ્યાર;	
વચ્છ ^૪ ! કેમ ઉદાસ તું ?, કહે મુજને આ વાર.	૩
કરજોડી કુંવર કહે, નિસુણો મોરી માય !;	
દેશવટો મુજને દીયો, કોધ કરીને રાય.	૪

૧ પગે લાગીને. ૨ સોનું. ૩ દીવા મોઢાથી-ઉત્તરી ગએલ મોઢાથી. ૪ દીકરા.

એહ સાંભળતાં નેનથો,^૧ ચાલી અશ્રુની ધાર;
 નહિ જાવા દઉં તુજને, અહો જીવન આધાર !. ૫
 જાત કહે સુણો માતજી !, તાતનું વચન પ્રમાણ;
 માટે આજ્ઞા ઘો તુમે, ન કરો એમાં તાણ. ૬
 એમ કહી માતા નમી, જાવા લાગ્યો જ્યાર;
 માતા કર સાહી^૨ કરી, પુષ્કળ આપે દીનાર.^૩ ૭
 સુખમાં રહેજે વચ્છ^૪ ! તું, લહેજે લીલા લહેર;
 વહેલો આવી મુજને, મળજે કરીને મહેર. ૮
 જનની આશીશ લેધને, થઈ અશ્વે^૫ અસ્વાર;
 લલિતાંગ ત્યાંથી નીકળી, આવે મિત્રાગાર.^૬ ૯

ઢાળ ૪ થી

[દેશી સખીરોની.]

સખીરી સજ્જન દેખી કુમારને, હાંરે હાં કુ.

ઉઠે તે તત કાળ;

ભવિક જન ! સાંભળો.

સખીરી કર^૭ સંપુટ^૮ જોડી કરી, હાં. જો.

નમન કરે ઉજમાળ.

ભ. ૧

સ. વિનય કરી પૂછે તદા, હાં. પૂ

આમ કેમ તુમે લાય !;

ભ.

સ. કુંવર કહે તવ મિત્રને, હાં. મિ.

દેશવટો દીયો રાય.

ભ. ૨

સ. એહ સુણી સજ્જન કહે, હાં. સ.

કેમ થયું એ કાજ ?;

ભ.

૧ આંખથી. ૨ હાથ જાલીને. ૩ સોનામહોરો. ૪ દીકરા.
 ૫ ઘોડા ઉપર બેસીને. ૬ મિત્રને ઘેર. ૭ હાથ. ૮ ખે.

- સ. તમે જો જાઓ વિદેશમાં, હાં. વિ.
સાથે આવીશ ? શિરતાજ ! ભ. ૩
- સ. તુમવિણ મુજથી એકલી, હાં. એ.
કેમ રહેવાએ આંચ ?; ભ.
- સ. તે માટે તુમને કહું, હાં. તુ.
તુમ વિરહે જીવ જાય. ભ. ૪
- સ. વળતું કુમર કહે તદા, હાં. ક.
સુખમાં રહે ઈહાં મિત્ત !; ભ.
- સ. માત ને તાતની સેવના, હાં. સે.
કરતો રહેજે ખચીત. ૨ ભ. ૫
- સ. સજ્જન આંસુ ઢાળીને, હાં. ઢા.
મુજ સામે તમે જોય; ભ.
- સ. કુટુંબ સવી મારે તુમે, હાં. મા.
તુમ વિણ અવર ન કોય. ભ. ૬
- સ. એમ કહી સાથે ચલ્યો, હાં. સા.
મૂકી નિજ ઘરખાર; ભ.
- સ. એહુ મિત્ર આગળ ચલ્યા, હાં. આ.
વાતો કરી ધરી ખ્યાર. ભ. ૭
- સ. સજ્જન કહે કુમારને, હાં. કુ.
અપૂરવ કરો કોઈ વાત; ભ.
- સ. રાજકુમર કહે મિત્રને, હાં. મિ.
ધર્મ તણો અવદાત^૩. ભ. ૮
- સ. એહુ મુણી સજ્જન કહે, હાં. સ.
એ તુમ જૂઠી વાત; ભ.

૧ માથાના મુગટ સમાન. ૨ સારી રીતે. ૩ ધર્મની વાત.

- સ. ધર્મથી જીવો દુઃખ લહે, હાં. દુઃ.
પાપે છે સુખ સાત. લ. ૯
- સ. એમ સુણી નૃપ^૧ સુત^૨ કહે, હાં. ન.
એ તુમ વાત અસત્ય; લ.
- સ. પાપે દુઃખ લહે પ્રાણીયા, હાં. પ્રા.
ધર્મ એકજ છે સત્ય. લ. ૧૦
- સ. એમ વિવાદ કરતાં થકાં, હાં. ક.
માંહો માંહિ પ્રચૂર^૩ લ.
- સ. એક કહે ધર્મજ વડો, હાં. ધ.
સુખ મળે ભરપૂર. લ. ૧૧
- સ. લલિતાંગ મનમાં ચિંતવે, હાં. ચિ.
એ છે પાપી જીવ; લ.
- સ. એને કેમ સમજાવવો ?, હાં. સ.
કરે ચિંતવણા અતીવ. લ. ૧૨
- સ. કુંવર કહે સુણ બાંધવા !, હાં. બાં.
એમ ન કરવો વિવાદ; લ.
- સ. એમ જો કરશું આપણે, હાં. આ.
નવ રહેશે મર્યાદ. લ. ૧૩
- સ. નીતિ પણ કહે છે ઇહાં, હાં. ક.
જો પ્રીતિ રાખવી હોય; લ.
- સ. તો વિવાદ ન કીજીએ, હાં. કી.
જેથી આનંદ મન મોય. લ. ૧૪
- સ. જો તુજ મનમાં એહવું, હાં. એ.
કરાવીએ તો ન્યાય; લ.

- સ. એહ સુણી સજ્જન કહે, હાં. સ.
સાચી તુમચી વાય. ભ. ૧૫
- સ. પરંતુ ઈહાં ૧૫ણ કીજીયે, હાં. કી.
જેથી આનંદ થાય; ભ.
- સ. સુણી કુમર કહે હેજથી, હાં. હે.
હોડ શી કરવી આંચ ? ભ. ૧૬
- સ. સજ્જન એમ તવ સાંભળી, હાં. સાં.
મનમાં થયો ઉજમાળ; ભ.
- સ. એમ નિશ્ચય કરી ચાલીયા, હાં. ચા.
મિત્રો થઈ બે ખુશાળ. ભ. ૧૭
- સ. નિયતિહરિ સૂરિરાજનો, હાં. રા.
કહે રામેંદુ સપ્રેમ; ભ.
- સ. ચોથી ઢાળ પૂરી થઈ, હાં. પૂ.
ધર્મે થાશે જેમ. ભ. ૧૮

દોહરા

- કહે સજ્જન સુણો મિત્રજી, થાએ જો તુમ હાર;
તો ઘોડો એ તુમ તણો, લહું વળી એ રદીનાર. ૧
- જો હું હારું વાદમાં, તો તુમ વચન પ્રમાણ;
મુજ જીંદગી સેવા કરું, માનું તુમચી આણ. ૨
- રાય નંદન એમ સાંભળી, માની તેહની વાત;
એમજ કરવું આપણે, ચાલો આગળ બ્રાત !. ૩
- એમ કહી આગે ચલ્યા, દીકું તવ એક ગામ;
સજ્જન કહે રે મિત્રજી !, પૂછીએ એહીજ ધામ. ૪

૧ શરત-હોડ. ૨ સોના મહોર.

કુંવર કહે ચાલો ભલે, આમના ચોટા માંચ;
લોકોને પૂછી કરી, નિર્ણય કરશું ત્યાંચ.

૫

ઢાળ પ મી

[દેશ મનોહર માળવો-એ દેશી.]

એમ કહી આગળ ચલ્યા, આવે ગામ સુઝાર; લલના.
ચોટામાં આવી કરી, સજ્જન કહે ધરી ખ્યાર. લલના.

દ્રોહ ન કીજીએ માનવી !. ૧

રે માનવ ! તમે સાંભળો, તમે છો ચતુર સુભાણુ; લલના.
ન્યાય અમારો કીજીએ, તો આનંદ અમ પ્રાણુ. લ. દ્રો. ૨
સજ્જનની વાણી સુણી, લોકો કહે તેણી વાર; લ.
સાચો ન્યાય કરશું અમે, વાત કરો તુમ સાર. લ. દ્રો. ૩
ઉદ્વસિત થઈ સજ્જન કહે, સાંભળો વાતનું મર્મ; લલના.
સુખ મિત્ર કહે છે એહવું, સુખ થાયે કર્યે ધર્મ. લ. દ્રો. ૪
હું કહું છું કે પાપથી, જીવ સદા સુખી થાય; લ.
એમ અમારા બેહુમાં, વાદ થયો છે આંચ. લ. દ્રો. ૫
હવે એ તમે સાચું કહો, તુમચી વાત પ્રમાણુ; લ.
એવાં વચણા સાંભળી, લોકો કહે એમ વાણુ. લ. દ્રો. ૬
ધર્મ કર્યાથી પ્રાણીયા, દુઃખ લહે 'ઠામોઠામ; લ.
જીઓ અમ ગામના ભગતડા, એ છે દુઃખીયા તમામ લ. દ્રો. ૭
અમે તો પાપમાં રાચીએ, કરીએ છીએ અત્યાચાર; લ.
ચોરી દારી કરીએ સદા, છઈએ સુખીયા અપાર. લ. દ્રો. ૮
ધર્મ કર્યાથી નવી મળે, પૈસો અને વળી સુખ; લ.
પૈસા વિણુ નર પશુ સમા, વેઠે તિહાં બહુ દુઃખ. લ. દ્રો. ૯

૧ ઠેકાણે ઠેકાણે.

તેથી છે ભાઈ! તું તણી, સાચી વાત તમામ; લ.
 એહવાં વયણે સાંભળી, સજ્જન હરખ્યો તામ લ. દ્રો. ૧૦
 તિહાંથી બાહિર ચાલીયા, કહે સજ્જન તે વાર; લ.
 તુમે હાર્યા હું જીતીયો, આપો ^૧અશ્વ ^૨વસુ સાર. લ. દ્રો. ૧૧
 નહિ તો તું કહો ધર્મથી, દુઃખ પામે નરનાર; લ.
 તો તું અશ્વ નવો લહું, ન લહું તેમ દીનાર.^૩ લ. દ્રો. ૧૨
 રાજ સુત કહે મિત્રને, એ ગામડીયા ગમાર; લ.
 આગે ન્યાય કરાવીએ, કહે એમ રાજકુમાર. લ. દ્રો. ૧૩
 સજ્જન કહે સુણો મિત્રજી!, ન્યાય હવે શું થાય?, લ.
 ઘોટક ષ્ઠન દીયો મુજને, ઢીલ ન કરો હવે કાંચ. લ. દ્રો. ૧૪
 એહવાં વયણે સાંભળી, આપે સર્વ દીનાર; લ.
 સજ્જન બેઠો ઘોડે ચડી, કુમર થયો ^૪પદચાર. લ. દ્રો. ૧૫
 આગળ જાતાં બેહુ જણા, વળી સજ્જન કહે એમ; લ.
 નવલી વાત કોઈ કરો, પંથ એ ખૂટે જેમ. લ. દ્રો. ૧૬
 કુમર કહે વાત એક છે, ધર્મે જય જય કાર; લ.
 એવાં વયણે સાંભળી, સજ્જન હસી કહે સાર. લ. દ્રો. ૧૭
 લોહ વણિક સમ છો તમે, છો દુરાચડી અપાર; લ.
 ધર્મે આપદ પામીયા, હજીએ ન મૂકો લગાર. લ. દ્રો. ૧૮
 હજી પણ માનો મુજ કહ્યું, તો લ્યો તું ^૬તુખાર; લ.
 પણ બે હજી મનમાં હવે, ન્યાય કરાવીએ સાર. લ. દ્રો. ૧૯
 એહ સુણી કુંવર કહે, મારી ક્યાં છે મનાડ?; લ.
 સજ્જન કહે હું નવ કરું, હોડ વિનાનું કાંઈ. લ. દ્રો. ૨૦
 કુંવર કહે ભલે કીજીએ, જે ઇચ્છા હોય તુજ; લ.
 સજ્જન કહે સુણો રાજવી!, મહારી વાત છે એજ. લ. દ્રો. ૨૧

૧-૪-૬ ઘોડો. ૨-૩ સોના મહોર-પૈસો. ૫ પગપાળો.

જે હારે તે આપે સહી, નિજ લોચન તે દોય; લ.
 પણ કરીને તે ચાલીયા, સજ્જન આનંદી હોય. લ. દ્રો. ૨૨
 નિયતિહરિ સૂરિરાજનો, રામેંદુ કહે એમ; લ.
 પાંચમી ઢાળ પૂરી થઈ, આગે સુણો ધરી પ્રેમ. લ. દ્રો. ૨૩

દોહરા

- કોલ કરાર કરી તદા, ચાલ્યા આગળ જામ;
 દ્વરથી દીકું ગામડું, બોલ્યો સજ્જન તામ. ૧
- મિત્ર ! સુણો મુજ વાતડી, ન્યાય કરાવીયે આંહિં;
 કુમર કહે તુમ હોય જો, ઇચ્છા ચાલો ત્યાંહિં. ૨
- એમ કહીને ચાલીયા, આવ્યા ગામ મુઝાર;
 પૂર્વ પરે પૂછે તિહાં, સજ્જન થઈ તૈયાર. ૩
- તેહ સુણી એમ બોલીયા, થઈને તવ હુશીયાર;
 તત્વા તત્વ સમજે નહિ, ગામડીઆ ગેમાર. ૪
- તું કહે છે તે સત્ય છે, સહુ સુખ પાપથી થાય;
 ધર્મ કર્યાથી પ્રાણીને; સર્વ દુઃખો મળે ભાય !. ૫
- વચણો સાંલળી ચાલીયા, આવ્યા ગામની બહાર;
 રલસપણે,^૧ સજ્જન કહે, સાંલળો રાજ-કુમાર !, ૬
- ન્યાય થયો મુજ પક્ષમાં, તુમે હાર્યા મહારાય !;
 નયનો આપો હવે તમે, તુમ નાકાર ન થાય. ૭
- ભૂધવ સુત કહે મિત્રને, સાંલળ મોરી વાય;
 ગામડીયા સમજે નહિ, ન્યાય અને અન્યાય. ૮
- તેથી આપણે ચાલીએ, કોઈક કોવિદ^૨ પાસ;
 તેહ કહે નહિ માહરે, કોવિદની કાંઈ ખાસ. ૯

૧ ઉતાવળે. ૨ વિદ્વાન-ડાહો.

જે નયનો આપો નહિ, તો ભાંખો તુમે એમ;
 ધર્મ કર્યે દુઃખ ઉપજે, પાપે હોવે એમ. ૧૦

ન્યથોધ^૧ તરૂં તજે જેસીને, કુમરે સંભાર્યો ધર્મ;
 સાગારી^૨ અણસણ કરી, ઉરમાં આણી શર્મ.^૩ ૧૧

ધીરજ મનમાં ધારીને, છુરિકા લેઈ કુમાર;
 આપે નયનો કાઢીને, સજ્જન હર્ષ અપાર. ૧૨

ઢાળ ૬ ઠી

[ધોખીડા ! તું ધોજે મનનું ધોતીયું રે-એ દેશી.]

આંખો લેઈ ઘોડે ચડી રે, સજ્જન આલ્યો જામ રે;
 ભોગવ હવે ફળ ધર્મનાં રે, હે આંધળા ! ગત ઝમામ રે.
 કર્મ ન કીજીયે પ્રાણીયા રે ! ૧

જે તેં ધર્મ પ્રશંસીયો રે, તો નયન તુરી^૫ નિષ્કંઠ જોય રે,
 એમ મુખે લવતો^૭ ઘણું રે, સજ્જન આલ્યો તવ સોય રે. ક. ૨

લલિતાંગ મન એમ ચિંતવે રે, મેં કીધાં કર્મ અઘોર રે;
 તેહનાં ફળ મુજને ઇહાં રે, મળ્યાં છે અખ ભોર^૮ રે. ક. ૩

રે આતમ ! ઇહાં કોઈનો રે, જોઈશ ન વાંક લગાર રે;
 તારાં કીધાં તું ભોગવે રે, હવે મત થાજે ગમાર રે. ક. ૪

એહવી ભાવના ભાવતાં રે, વખત ગમાવે તેહ રે;
 ધર્મી^૧ જીવ ! એ સાંભળી રે, આત્મ નિંદે ધરી નેહ રે. ક. ૫

એહવે રવિ^૬ પણુ આથમ્યો રે, વ્યાખ્યો ઘોર અંધાર રે;
 જેમ જેમ વીતતી રાતડી રે, તેમ તેમ પીડ અપાર રે. ક. ૬

૧ વડનું ઝાડ. ૨ આગાર સહિત-અમુક મુદત સુધીનો. ૩ સુખ-
 શાંતિ. ૪ લાજ વગરના. ૫ ધોડો. ૬ સોનામકોર. ૭ બોલતો. ૮
 બળાં. ૯ સૂરજ.

સમભાવે સહેતો ઇહાં રે, વેદના તે અસરાળ રે;
 શરણું ધર્મનું ધારતો રે, અવર ન આણ મન આળ રે. ક. ૭
 એમ ભાવતાં રાત્રિ ગઈ રે, 'જામ તિહાં તવ દોય રે;
 એહવે તિહાં શું નીપનું રે ?, તે સુણજો સહુ કોય રે. કર્મ. ૮
 વન દેવી પ્રગટી તદા રે, કહે કુમારને એમ રે;
 મુજ આણા વિષ્ણુ પાપીયા રે !, તું બેઠો છે કહે કેમ રે ? ક. ૯
 એહવાં વયણા સાંભળી રે, કહે કુંવર ધરી ખ્યાર રે;
 તુમે પોતે પણ કોણ છો રે ?, તે ભાંખો નિરધાર રે. ક. ૧૦
 તવ સા કહે સુણ માનવી રે !, હું વટ^૨ યક્ષિણી^૩ વિખ્યાત રે;
 મેં મુજ કહી ઇહાં વાતડી રે, હવે કહે તુજ અવદાત^૪ રે. ક. ૧૧
 અથથી માંડીને કહી રે, વીતી પોતાની વાત રે;
 તે સાંભળી દેવી કહે રે, સુણ મુજ વાત એકાંત રે. કર્મ. ૧૨
 જો મુજ વયણ અંગીકરે રે, તો આપું નયનો^૫ મુચાન રે;
 પ્રથમ પ્રણામ કરે મુજને રે,

પછી દીએ મુજ બળિદાન રે. કર્મ. ૧૩

એટલું કરી મુખથી કહે રે, ધર્મથી હુઃખ લહે જીવરે;
 પાપથી સુખ હોવે સદા રે,

માન મુજ વચન અતીવ રે. કર્મ. ૧૪

ઇમ જો નવ કરશે કદિ રે, તો મારીશ તુજ આ વાર રે;
 તવ કુંવર મન ચિંતવે રે, એ ધર્મ પર રાખે છે ખાર રે. ક. ૧૫
 લલિતાંગ વળતું એમ કહે રે, સાંભળ 'સુરી ! મુજ વાય રે;
 તું દેવી મિથ્યામતિ રે, નવી લાગું તુજ પાય રે. કર્મ. ૧૬
 તો પૂજની શી વાતડી રે ?, ભોગ ન આપું લગાર રે;
 તુજને કાંઈ સમજણ નહિ રે, તું છે મૂઠ ગેમાર રે. કર્મ. ૧૭

૧ પહોર. ૨ વડનું ઝાડ. ૩-૬ દેવી. ૪ હકીકત. ૫ સુંદર.

જો મારવો હોય તાહરે રે, તો બેઠો છું તુજ પાસ રે;
 એમ કહીને તિહાં કને રે, મૌન ધરીને ખાસ રે. કર્મ. ૧૮
 કર્મસિંહ સ્વામી પસાયથી રે, રામ કહે ઉજમાળ રે;
 ઢાળ છટી પૂરી થઈ રે, આગળ વાત રસાળ રે. કર્મ. ૧૯

દોહરા

- એહવાં વયણો સાંભળી, દેવી કોપી તે વાર;
 મુજ કહ્યું માને નહિ, આપીશ ફળ નિરધાર. ૧
- એમ કહી દેવી તિહાં, હસ્તી રૂપ ^૧બનાય;
 શૂંઢે સાહી ઉછાળીઓ, ભેરથી ^૨અંબરમાંય. ૨
- ઉપરથી પડતાં થકાં, ^૩દંતૂસળે તે વાર;
 ઝોલી લીધો અધરથી, પડ્યો નીચે જે વાર. ૩
- પીડા અતુલી ઉપની, ^૪વપુએ તેણી વાર;
 ધારી રૂપ વળી સિંહનું, આપે દુઃખ અપાર. ૪
- વિધ વિધ દુઃખ એમ આપીયાં,
 તોએ ન ચળ્યો લગાર;
 દેખી દેવી ચિંતવે, મન આણીને વિચાર. ૫
- ^૫સુરી જ્ઞાનમાં ભેળને, સમજી ગઈ મન માંય;
 દૃઢ ધર્મી એ પ્રાણી છે, નવી ચળાવ્યો જાય. ૬
- એવા ધર્મી જીવને, કરવી મ્હારે સ્હાય;
 તો મુજને પૂરણ ઇહાં, મળે ^૬સૌખ્ય સમુદાય. ૭
- કરજોડી ^૭અમરી કહે, તૂટી તુજ પર ધીર !;
 માંગ માંગ કહું તુજને, કૃપા કરી અહો વીર !. ૮

૧ હાથીનું રૂપ. ૨ આકાશમાં. ૩ દાંત વચે. ૪ શરીરે. ૫-૭ દેવી. ૬ સુખ.

ઢાળ ૭ મી

[નાનો નાહલો રે-એ દેશી]

એહવાં વયણુ તે સાંભળી રે, દેવોને કહે વાત કે;

સુરી ! તમે સાંભળો રે.

ધર્મ વિના ઈચ્છું નહિ રે, શું માંશું ઈહાં માત ! ? કે સુ. ૧
 ને માંશું આપો મુને રે, ધર્મ આપો ધરી પ્યાર કે; સુ.
 એમ કહી કુંવર તદા રે, મૌન ધરી રહ્યો સાર કે. સ. ૨
 તે દેખી દેવી તદા રે, મન વિચારે આમ કે; સજ્જન.
 એ નિર્લોભી માનવી રે, કાંઈ નહિ મન હામ^૧ કે. સ. ૩
 તેહવે દેવીયે તિહાં રે, આપ્યાં લોચન^૨ દોય કે; સ.
 દિવ્ય કચોળા જેહવી રે, નિર્મળ આંખો હોય કે. સ. ૪
 વળી પણ દેવી વીનવે રે, કંઈક આપો આદેશ કે; સ.
 એમ સુણી કુંવર તદા રે, આણી હર્ષ વિશેષ કે. સુરી. ૫
 કહે દેવી પ્રત્યે એહવું રે, ને તુમ ઈચ્છા હોય કે; સુ.
 તો માંશું હું તુમ કને રે, આપો મુજને સોય કે. સુ. ૬
 મિથ્યાત્વ મૂકી વેગળું રે, અંગીકરો તુમે ધર્મ કે; સુ.
 સમકિત સહિત એ ધર્મ જે રે, સમજીને તેનું મર્મ કે. સુ. ૭
 ભોગ લેવો નહિ કોઈનો રે, જાણીને અધર્મ કે; સુ.
 ભોગ લેવાથી લાગશે રે, ભૂંડાં જે જગ કર્મ કે. સુ. ૮
 તેથી આતમ આપણો રે, જાએ નરક મુઝાર કે; સુ.
 દુઃખો તિહાં કને ભોગવે રે, મુખથી પાડે પુકાર કે. સુ. ૯
 એહ સુણી દેવી તદા રે, વિચારતાં મન માંય કે; શ્રોતા.
 જાતિ સ્મરણજ ઉપનું રે, તેથી રાજ અતિ થાય કે. શ્રો. ૧૦

૧ ઈચ્છા. ૨ આંખો.

ઉપકારી ગુરુ મુજ થયા રે, વળી તમે ધર્મના ભાઈ કે; સ.
 આગલા ભવમાં હું હતી રે, પરમ શ્રાવિકા ત્યાંઈ કે. સ. ૧૧
 ધર્મથી બ્રહ્મ હું થઈ તદા રે, મિથ્યાત્વમાં પડી ત્યાંય કે; સ.
 સમકિતને ખડિત કરી રે, હું ઇહાં ઉપની આય કે. સ. ૧૨
 તમે મુજને જે આપીયું રે, સમકિત રૂપી રત્ન કે; સ.
 હવે નિશ્ચય ઇહાં તે હવે રે, પાળીશ હું કરી યત્ન કે. સ. ૧૩
 મિથ્યાત્વને હું ઇહાં હવે રે, વેસરાવી દઉં છું આજ કે; સ.
 સર્વે પ્રાણી ભૂતને રે, હું આપીશ હવે સહાજ કે. સ. ૧૪
 એમ કહી પગમાં પડી રે, ખમાવે વારંવાર કે; સ.
 મેં દુઃખો જે તુમ દીયાં રે, તે ખમજો આ વાર કે. સ. ૧૫
 તમે જે ધર્મ મુજને દીયો રે, ઓર્થાંગણુ ન થવાય કે; સ.
 તેથી કહું છું તુમ પ્રતે રે, સાંભળો મહારા ભાય ! કે. સ. ૧૬
 અમરી કહે મુજ ભેટણું રે, લોભ્યે ઔષધિ એહ કે; સ.
 કુંવર કહે હું શું કરું રે ? ઔષધિને ઇહાં લેહ કે. સુરો. ૧૭
 તમે જે ધર્મ અંગીકર્યો રે, એજ છે લાલ અપાર કે; સુ.
 અવરે કશું ખપતું નથી રે, રે સુરો ! ગુણ ગણુ ધાર કે. સુ. ૧૮
 તવ કરજેડી દેવો કહે રે, સાંભળો મહારા વીર કે; સજ્જન.
 એહ માંહિ ગુણુ છે ઘણાં રે;

સંભળાવું અહો ધીર ! કે. સ. ૧૯

આ જે ઘોળી ઔષધિ રે, તેહનો ગુણુ છે એહ કે. સ.
 ટાળે કોઠ સહુ જાતના રે, કરે એ રનિરામય દેહ કે. સ. ૨૦
 બીજી વળી રાતી અછે રે, તેને ડવારીમાં ધોય કે. સ.
 અંધ જનોને આંજતાં રે, નયનો નિર્મળ થાય કે. સ. ૨૧

૧ દેવી. ૨ રોગ રહિત. ૩ પાણીમાં.

એમ કહી આગ્રહ કરી રે, આપે કુંવરને દોય કે;
 વળી કહો તે આપું સહી રે, કહોને કારણ જે હોય કે. શ્રો. ૨૨
 એવાં વયણ સુણી કરી રે, તવ મન કરતો વિચાર કે; શ્રોતા.
 ઔષધિ એહ અમૂલ્ય છે રે, થાશે સહુ ઉપકાર કે. શ્રો. ૨૩
 એમ ચિંતી અંગી—કરે રે, ઔષધિ દો સુખદાય કે; શ્રો.
 ઉપકાર કામે આવશે રે, એથી સહુને સુખ થાય કે. શ્રો. ૨૪
 અહો શ્રોતા ! તમે સાંભળો રે,

જુઓ જુઓ પુણ્ય પ્રકાર કે. શ્રો.

ધર્મી પ્રાણી નએ જિહાં રે, તિહાં સુખના ભંડાર કે. શ્રો. ૨૫
 માટે ધર્મ તુમે કરો રે, આજસ નિદ્રા વાર કે. શ્રો.
 તો તમે બહુ સુખ પામશો રે,

લલિતાંગની પરે સાર કે. શ્રો. ૨૬

દેવી કહે સુણ બંધવા ! રે,

સમરજો મુને કોઈ વાર કે; શ્રો.

એમ કહી દેવી તદા રે, અદૃષ્ટ થઈ તે સાર કે. શ્રો. ૨૭
 હવે શ્રોતા ! તમે સાંભળો રે, આગે ધરીને પ્રેમ કે; શ્રો.
 સાતમી ઢાળ પૂરી થઈ રે, રામચંદ્ર કહે એમ કે. શ્રો. ૨૮

દોહરા

હવે લલિતાંગ કુમર તદા, મનશું કરે વિચાર;

જાવું કોઈક વસ્તીમાં, કરું કાંઈક ઉપકાર. ૧

વળી દેવી પરગટ થઈ, કિહાં જાવું છે વીર ! ૧;

તે સઘળું મુજને કહે, જ્ઞાંત્યાડું ત્યાં ધીર !. ૨

કુંવર કહે દેવી પ્રત્યે, મહારે જવું શુભ ઠામ;

પચ્ચીશ જોજને આંહિથી, અંપાપુરી છે ધામ. ૩

એહવાં વચણો સાંભળી, કુંવરને લઈ શિર નામ;
 ચંપાપુરીને પરિસરે, મૂક્યો દેવીએ તામ. ૪
 વિનયે કરજોડી કરી, પ્રણમે સુરો 'નિષ્કામ;
 કોઈ કામ હોય મુજસમું, સ્મરણ કરજો સ્વામ !. ૫
 એમ કહી દેવી ગઈ, પ્રણમી કુંવર પાય;
 હવે લલિતાંગ તિહાં થકી, આંવ્યો નગરની માંય. ૬

ઢાળ ૮ મી

[કે ગુણવંતાળ-એ દેશી.]

કુંવર તિહાંથી આલીસો, મન મોહન લાલ;
 આંવ્યો ચોટા માંય, લાલ મન મોહના.
 પટહ તિહાં કને વાજતો, મ. સાંભળી આનંદ પાય; લા. ૧
 નૃપ^૨ નંદ પૂછે તેહને, મ. કેમ વાજે પટ એહ ?; લા.
 પટહ વાહક^૩ કહે કુમરને, મ. નિસુણો રે ગુણ ગેહ !. લા. ૨
 એહ નયરનો રાણ્યો, મ. અદ્વિનશત્રુ ભૂપાળ; લા.
 રતિમાળા રાણી તેહને, મ રૂપે રંભા દયાળ. લા. ૩
 તસ કુક્ષીથી ઉપની, મ. પુત્રી રૂપ નિધાન; લા.
 પુષ્પવતી ૪અભિધાનથી, મ. દિન દિન વાધે વાન. લા. ૪
 ગિરિ^૫ કંદરમાં^૬ જેમ વધે, મ. ચંપક લતા શુભ જેહ; લા.
 પ્રાણુ સમાન ખ્યારી અછે, મ. સુખમાંહી વધે તેહ. લા. ૫
 કોઈક કારણ યોગથી, મ. નેત્રની વેદના થાત; લા.
 એમ કરતાં આંખો ગઈ, મ. આંધળી સા થઈ જાત. લા. ૬
 ઉપચારો ૭અગણિત કર્યા, મ. કિમ્પિ ન થઈ કરાર; લા.
 પટ એહનો એ વાજતો, મ. વાત કહી એ સાર. લા. ૭

૧ કોઈપણ સ્વાર્થ વિના. ૨ રાજનો દીકરો. ૩ પડાના વગા-
 ડનાગ. ૪ નામ. ૫ પર્વતની. ૬ ગુફામાં. ૭ અનેક. ૮ શાંતિ.

એહને જે સાજી કરે, મ. તે પામે અડધું રાજ; લા.
 વળી નૃપતિ નિજ ^૧અંગજા, મ. પરણાવે મહારાજ ! લા. ૮
 એહવાં વચણો સાંભળી, મ. પૂછે કુમર વળી તાસ; લા.
 તે દેશી કે પરદેશીઓ, મ. છે કેહની તુમ આશ ? લા. ૯
 નૃપ ^૨અનુચરો એમ સાંભળી, મ. વળતું બોલે એમ; લા.
 હો દેશી કે પરદેશી ભલે, મ.

પણ કરી આપે એમ. લા. ૧૦
 ડપટહ ^૪વાહક વચનો સુણી, મ.

પકડે પડહ તેણી વાર. લા.
 તેહને નૃપ ^૫અનુચરો લઈ, મ. આવ્યા રાય દરબાર. લા. ૧૧
 પય પ્રણમી ઉભો રહ્યો, મ. મહીધર કહે તેણી વાર; લા.
 અહો સજ્જન ! ભલે આવીયા, મ.

મહારા રાજ મુઝાર. લા. ૧૨
 સાજી કરશે કેમ કરી, મ. કુમરીની આંખો એહ ?; લા.
 એમ સુણી દ્વિલિતાંગ તે, મ. મન ચિંતે ગુણ ગેહ. લા. ૧૩
 નૃપને ધર્મ પમાડવો, મ. નાસ્તિકવાદી જેહ; લા.
 તે આડંબર વિણ ઈહાં, મ. કામ ન થાએ એહ. લા. ૧૪
 એમ વિચાર કરી તંદા, મ. નૃપને તવ કહે એમ; લા;
 મંત્ર બળે સાજી કરે, મ. તમે જે જે ધરીને પ્રેમ. લા. ૧૫
 ભૂપતિ^૬ સાંભળીને કહે, મ. જલ્દી કરો તમે કામ; લા.
 જે જોશે તે આપશું, મ. મન માન્યા લેજો ^૭દામ. લા. ૧૬
 હવે શ્રોતા તમે સાંભળો, મ. કાર્ય કરે જે કુમાર; લા.
 આજસ નિદ્રા પરહરી, મ. વળી વિકથાને વાર. લા. ૧૭

૧ દીકરી. ૨-૫ સેવકો. ૩ પડહો-દંદેરો. ૪ વગાડનાર (જહોરાત કરનાર) ૬ રાજા. ૭ પૈસા.

નિયતિહરિ રસૂરિરાયનો, મ. કહે રામેંદુ ઉજમાળ; લા.
આઠમી ઢાળ પૂરી થઈ, મ. આગળ વાત રસાળ. લા. ૧૮

દોહરા

૩ભૂધવ વયણેા સાંભળી, કુંવર ચિંતે એમ;
કૌતુક કરવો સહી ઈહાં, થાએ સહુને પ્રેમ. ૧
એમ વિચારીને કહે, ઈમહીય ! સુણો મુજ વાત;
તુમચી પુત્રી કારણે, મંડપ રચવો તાત ! ૨
અંદર કુંવરી જેસાડીને, મંત્ર જપું હું સોય;
શાંતિ જાપ જપતાં વચ્ચે, વાત ન કરશે કોય. ૩

ઢાળ ૯ મી

[એક દિવસ લંકાપતિ, કીડાની ઉપની રતિ-એ દેશી.]

રાય મંડપ મંડાવીઓ, કુંવરીને તિહાં લાવીઓ;
આવીઓ, લલિતાંગને કહે ભૂપતિજી. ૧
અહો સજ્જન ! તમે સાંભળો, મનમાં ન રાખો આમળો;
ઉતાવળો, કુંવરી સાજી કીજીએજી. ૨
કુંવર કહે સુણો ભૂપ રે !, એહમાં નહિ કાંઈ પચુંપ રે;
અનુપરે, કામ તમારું ઝટ કરું જી. ૩
લાવો કુંવરી આ સ્થાનમાં, પ્રેમ ધરી બહુ માનમાં;
કહું સાનમાં, કામ તુમારું પછી કરુંજી. ૪
કુમર કથનથી રાય એ, કુંવરીને સ્થાપે ઉચ્છાય રે;
સુખ પાય રે, રાય પ્રમુખ જેસે તિહાં જી. ૫
રાય કહે કુમારને, હવે મેં લાવો વારને;
કરો સારને, કુંવરી મંડપ આવી ગઈ જી. ૬

૧ કર્મસિંહજીસ્વામી. ૨ આચાર્ય. ૩ રાજા. ૪ રાજા. ૫ ખામી.

- તવ કુંવર કરે તૈયારીયો, સહુ જનને મન લાવીયો;
ઠાવીયો, ધ્યાન ધર્યું જિનરાજનું જી. ૭
- એમ વખત જ ઘણો પસારતો, મોટેથી મંત્ર ઉચ્ચારતો;
સંભારતો, ઓં હ્રીં કુંદ કુંદ કરે તદ્દા જી. ૮
- એમ કરી કરી ઔષધિ લીધી, આગળ જે દેવીયે લીધી;
કારજ સિદ્ધિ, તતક્ષણ આંખે અંજન કરે જી ૯
- રાય ધુઆને^૨ કહે ઇશ્યું, સઘળે નિરખો છો કિશ્કું ?;
છે નિશ્યું, આંખો ખોલી જીએ હવે જી. ૧૦
- એહવાં વચણો સાંભળી, મનમાંહે થઈ રંગરણી;^૩
પરવડી, કહે સઘળું દેખું સહી જી. ૧૧
- કુંવરી ઉઠી ધાયને, પગે લાગી તવ રાયને;
ઉમાયને,^૪ મનમાંહિ અતિ ગહગર્હ જી.^૫ ૧૨
- વળતું પૂછે ભૂપતિ, સઘળી વાત કહે છતી;
આણી રતિ, તુજ આંખે હવે કેમ છે જી ? ૧૩
- કરજોડી કુંવરી દલવે, સઘળું દેખું છું હવે;
કહું સવે, મુજ આંખે શાંતિ છે સહી જી. ૧૪
- એમ સુણીને રાય રે, મનમાં અતિ ઉદ્વેગસાય રે;
આય રે, નૃપે કુંવરનું શિર ચુંબીયું જી. ૧૫
- રાયે મહોચ્છવ માંડીયો, જોષીને તેડાવીયો;
લાવીયો, લગ્ન જીએ પુત્રી તણું જી. ૧૬
- જોષી જોષને જોઈ રે, કહે રાજાને સોઈ રે;
હોઈ રે, આજજ દિન રણીયામણું જી. ૧૭

૧ હાથમાં. ૨ દીકરીને. ૩ આનંદથી ઉછળતા હૃદયવાળી. ૪ ઉત્સાહ ધરીને. ૫ આનંદ પામીને. ૬ કહે.

- એમ સુણી તવ રાય રે, અતિ મનમાં હરખાય રે;
ભાય રે, પરણાવે પુત્રી ભણી જી. ૧૮
- નૃપ દે કન્યા દાન રે, વળી આપે સન્માન રે;
સાન રે, અડધું રાજ દીધું તદા જી. ૧૯
- એક મ્હોટો આવાસ રે, કરવાને તિહાં વાસ રે;
ખાસ રે, દોગુંદક^૧ સુખ ભોગવેજી. ૨૦
- હવે શ્રોતા ! તમે સાંભળો, સજ્જન તણો જે મામલો;
આમળો, શું શું વીતક વીતીયાં જી ? ૨૧
- ઢાળ નવમી પૂરી થઇ, વાત હજી અધૂરી રહી;
એ કહી, રામચંદ્ર ઉદ્ઘાસથી જી. ૨૨

દોહરા

- લલિતાંગ હવે અન્યહા, જમીને લેવા આરામ;
આવી ખેઠો ગોખડે, નગરને જોવા જામ. ૧
- હરથી આવતો નિરખીયો, એક દુમક^૨ તે મગ;^૩
ભીખ ધરોલર માંગતો, ચાલતાં ફરે છે પગ. ૨
- મોઢે માંખી ખડખડે, માથે વછૂટા^૪ કેશ;
સટિત^૫ વસ્ત્ર અંગે ધર્યાં, મહા કંગાલને વેશ. ૩
- લલિતાંગ મન ચિંતવે, ક્યાંક જોયો મેં એહ;
વિવિધ વિચારો એમ કરી, તવ ઓળખીયો તેહ. ૪
- દીશે છે સજ્જન સમો, કે કોઇ અવર એહ ?
માણસને મૂકી કરી, તવ તેડાવે તેહ. ૫
- ભૃત્ય^૬ તે સજ્જન તેડીને, આવે ધરીને પ્રેમ;
મનમાંહિં તે ખીહતો, હવે કરવું મારે કેમ ? ૬

૧ ઇન્દ્રના પુત્ર સ્થાને રહેલા દેવની સમાન (સુખ). ૨ ભીખારી.
૩ માર્ગમાં. ૪ વિખરાયલા. ૫ સડેલાં. ૬ સેવક.

હલિતાંગ પૂછે તદા, અહો સનજન ! સુષુ વાત;
 કયાંથી તું ઈહાં આવીયો ?, કહે તારો અવદાત. ૭
 રે ભાઈ ! તું ઓળખે, કે નવ ઓળખે મુજ ?;
 કરજોડી સનજન કહે, ઓળખું છું પ્રભુ ! તુજ. ૮
 તમે મોટા છે રાજ્યા, અવર ન જાણું કાંઈ;
 હવે કુંવર તે આપશે, ઓળખાણ નિજ આંઈ. ૯

ઢાળ ૧૦ મી

[હરીઆ મન લાગો-એ દેશી.]

તવ કુંવર કહે તેહને, મળીઆ આપણે કયાંય રે ?;
 સનજન ! સુષુ વાણી.
 કરજોડી વિનયે કહે, મળીયા ન આપણે કયાંય રે. સ. ૧
 તવ કુંવર કહે તેહને, એમ કેમ બૂલે બ્રાત રે ! ?; સ.
 દૂર તેડીને સવી કહી, ધૂરથી માંડી વાત રે. સ. ૨
 એહ ચરી^૧ સાંલળી કરી, મનમાં લાજ્યો તામ રે; સ.
 તવ કુંવર કહે તેહને, મત લાજે તુમે આમ રે. સ. ૩
 પણ વીતક જે તુમ તણું, સઘળું ભાંખો મુજ રે; સ.
 સનજન કહે સુષુ સાહેબા !, સાંલળો મારી ગુઝર^૨ રે. સ. ૪
 તુમ કનેથી ચાલીને, હું ગયો વન મુઝાર રે; સ.
 તિહાં કને ભીલો મળ્યા, લૂંટવા લાગ્યા જે વાર રે. સ. ૫
 હું પણ તસ સામે થયો, મહારી વિચારી ન ખેંચ રે; સ.
 તવ તેમણે મુજ મારીને, ગાઢો ખાંધ્યો ઘોંચ રે. સ. ૬
 માલ સર્વ તે લૂંટીને, નાશી ગયા સહુ તેહ રે; સ.
 વેદન ભોગવતો અતિ, દુઃખે સઘળો દેહ રે. સ. ૭

૧ હકીકત. ૨ વાત.

એહવે તિહાં કને આવીયો, પંથિક કોઈક એક રે; સ.
 હયા આણીને છોડીયો, નિરાશ થયો હું છેક રે. સ. ૮
 કામ ન ધાએ મુજથી, ભીખ માંગું ઘરબાર રે; સ.
 ભમતાં ભમતાં આવીયો, તુમ પાસે ગુણુ ધાર રે. સ. ૯
 સજ્જન ચરી એમ સાંભળી, ખોલે કુમર ઉભાય રે; સ.
 થનાર હતું તે સવી થયું, હવે વિચાર મ લાય રે. સ. ૧૦
 એમ આશ્વાસન આપીને, હુકમ કિંકરને^૧ કીધ રે; સ.
 કેશર સમારી નવરાવીને, આભૂષણ^૩ તેને દીધ રે. સ. ૧૧
 એમ કરી સન્માનથી, રાખે પોતાની પાસ રે; શ્રોતા.
 પુષ્પવતી લક્ષિતાંગને, કરનેડી કહે તાસ રે. સ્વામી. ૧૨
 એક અરજ છે મુજ તણી, અવધારો મહારાજ ! રે; સ્વા.
 એને પાસે નવ રાખીયે, રાખ્યે વિણશે કાજ રે. સ્વા. ૧૩
 તે માટે કહું આપને, મુજ વિનાંતિ સ્વીકારો રે; સ્વા.
 એનો ઢંગ ને રંગ તે, નવી લાગે છે સારો રે. સ્વા. ૧૪
 નીતિ પણ એમજ ઝકથે, એહવાથી રહેવું દૂર રે; સ્વા.
 જો તુમને હોય વાલહો, તો આપો દ્રવ્ય પત્રચૂર રે. સ્વા. ૧૫
 એમ ઘણું સમજવીઓ, તો પણ રાખે તાસ રે; સ્વા.
 કેતાંએક દિન અનુક્રમ્યાં, વસતાં કુમરને વાસ રે. સ્વા. ૧૬
 ઈર્ષ્યા વ્યાપી મન મહિં, લક્ષિતાંગ તે સુખીયો અપારરે; ભવિ.
 તેહવો ઉપાય કહું ઈહાં, તે જેમ થાય ખુવાર રે. ભ. ૧૭
 હવે શ્રોતા ! તમે સાંભળો, સજ્જન જે કરે કામ રે; ભ.
 દુર્જન દુઃખિયા જગતમાં, ન કરે સારાં કામ રે. ભવિ. ૧૮

૧ સેવકને. ૨ હજમત કરાવીને ૩ ધરેણા, દાગીના. ૪ કહે
 છે. ૫ ઘણું.

ઢાળ દશમી પૂરી થઈ, નિયતિહરિ સુપસાય રે. ભવિ.
રામચંદ્ર કહે આગળે, સાંભળો વાત ઉમાય રે. ભવિ. ૧૯

દોહરા

- એકદા સજ્જન આવીયો, ૧ નરવર તણી હજૂર;
કરજોડી ઉભો રહ્યો, કરતો સેવ રસનૂર. ૧
- અંધરણીધર પૂછે તદા, રયો તુમ કુમર સંબંધ ?;
તેહ સવી મુજને કહો, તુમચો એહ પ્રબંધ. ૨
- નીસાસો નાંખી કહે, મુજને મ પૂછો એહ;
મહારાથો કહેવાય નહિ, અમચી વાત છે જેહ. ૩
- ૪ મહીપાળ એમ સાંભળી, મનમાં થયો સશંક;
આગ્રહ સહ તવ પૂછીયું, તવ તે કહે નિઃશંક. ૪
- ૫ ધુરથી માંડી આપને, સાંભળાવું મહારાજ !;
તો પણ હજી તુમને કહું, મત પૂછો નરરાજ !. ૫
- ૬ પૂછે પસ્તાયો જરૂર, કર જોડી કહું એમ;
જે થનાર હતું તે થયું, ભાવીએ બનીયું તેમ. ૬
- ૭ ભૂધવ હઠ મૂકે નહિ, કહે તવ સજ્જન એમ;
અતિ આગ્રહે પૂછો તમે, તો સાંભળો ધરી પ્રેમ. ૭
- ૮ વાસપતન પુરના અમે, બેહું છીએ મહારાજ !;
ત્યાં નરવાહન રાજ્યો, તેનો હું છું સુવરાજ. ૮
- ૯ વળી છે અમચા રાજમાં, ભૂતદિન અંડાળ;
કામ કરે છે રાજનો, એ છે તેહનો બાળ. ૯
- ૧૦ મુજ ઘરે નિત્ય આવતો, હું ધરતો તસ પ્યાર;
દાન દેઈ સંતોષતો, રહેતો રાજ્ય મુઝાર. ૧૦

૧-૩-૪-૬-૭ રાજ. ૨ ઉત્સાહથી. ૫ પહેલેથી.

રાજા પૂછે તેહને, તમે છોડ્યો કેમ દેશ ?;
તે સઘળું મુજને કહો, તો ટળે મુજ અંદેશ. ૧૧

ચક્રકચ જોડીને કહે, સાંભળો મોરી વાત;
જે કારણ હું નીકળ્યો, તે કહું તુમ અવદાત. ૧૨

હું હમેશાં આપતો, દીન જનોને દાન;
મુજને દેશવટો દીયો, તે કારણ રાબાન ૧૩

અમચી વીતી વાતડી, કહી સંભળાવી તુજ;
તે કારણ રાજન ! હવે, નવ ખોલો કાંઈ શુઝ. ૧૪

યતઃ—દુર્जनः प्रिय वारी च, नैतद् विश्वास कारणम् ।
मधु तिष्ठति जिह्वाग्ने, हृदये तु हलाहलम् ॥ ૧ ॥

અંતર દોહરા

દુર્જન તજે ન દુષ્ટતા, સજ્જન તજે ન હેત;
કાજળ તજે ન ઈશ્યામતા, પમુક્તા તજે ન ઈચ્છેત. ૧

અવશુની જન અવશુન ગ્રહે, છતાં શુન છુપાય;
માખી ચંદન કાગ દ્રાખ, ઝાંક્ષિ ઉંટ ન ખાય. ૨

દાળ ૧૧ મી

[આવોને નંદલાલ ! રમવા આવોને રે-એ દેશી.]

વાણી સુણી નૃપતિ મન ચિંતે, જમાઇ મૂરખ એહ એકાંતે;
શિક્ષા દેવી ખાંતે, દિલમાં દેખી થયો રે.

દેખી થયો પુરનાથ, દિલમાં દેખી થયો રે એ આંકણી. ૧
જન ગણને પાપીએ વાંચ્યો, મુજને પણ એણે પરપાંચ્યો;
એહ પ્રપાંચનો વેસાંચ્યો, દિલમાં. ૨

૧ શંકા. ૨ હાથ રૂપી કમળ. ૩ હંકીકત. ૪ કાળારા. ૫ મોતી.
૬ ધોળાશ. ૭ શેલડી. ૮ ઠગ્યો. ૯ બંડાર.

- ૧ભૂધવ ચિંતે મનમાં એમ, કોઈ ખબર નવ પામે જેમ;
 ઉપાય કરવો તેમ, દિલમાં. ૩
 ભૂનેતાર મન ચિંતવી એમ, તેડાવે ચંડાળ તે ટેમ;
 વચન કહે તણ રહેમ, દિલમાં. ૪
 આજે મધ્ય રયણોં મુઝાર, રાજ માર્ગે કોઈ આવે તે વાર;
 તેહને હણજો નિરધાર, દિલમાં. ૫
 એહવાં વચણો સુણી ચંડાળ, નૃપની આણ ચડાવે ભાળ; ૪
 વિસર્જે મહીયાળ, દિલમાં. ૬
 એહવું પાપે પિંડ લરીને, રાજ દિલમાં હર્ષ ધરીને;
 ભુંડું એ કામ કરીને, દિલમાં. ૭
 કૂટ^૫ લેખ એક તૈયાર કીધો, રાજએ ભૃત્યને^૬ હાથે દીધો;
 તેહ પણ ગયો સીધો, દિલમાં. ૮
 લેખ આખ્યો લલિતાંગને હાથ, એ લેખ આખ્યો છે ભૂનાથ;
 કહે કુમરને ભીડી બાથ, દિલમાં. ૯
 કોઈક કાર્ય ઉદ્દેશી અનુપ, મધ્ય રયણીયે બોલાવે ભૂપ;
 તુમને આપ સમીપ, દિલમાં. ૧૦
 છૂપે દરવજાં છાનાં આવવું, સાથે કોઈને નવ લાવવું;
 એ છે ભૂપનું કહેવું, દિલમાં. ૧૧
 રાયની આગળ જાવા કુમાર, સજ્જ થયો તવ બોલે નાર;
 સ્વામી ! ચિત્ત વિચાર, દિલમાં. ૧૨
 આ વખતે નૃપ પાસે જાતાં, આપણને બહુ થાય અસાતા;
 વિનંતિ માનો ત્રાતા !, દિલમાં. ૧૩

૧-૨-૭ રાજ. ૩ રાત્રિ. ૪ મરતકે-માથે, ૫ ખોટા. ૬ સેવકને.
 ૮ રક્ષણ કરનાર.

આ વખતે સજ્જનને સ્વામ !, નૃપ આગે મૂકે અલિરામ;
 તે કરશે તુમ કામ, દિલમાં. ૧૪
 લેલના^૧ વયણે મિત્ર બોલાવી, નૃપ આણા એને સમજાવી;
 મૂકે તેને ન મટે લાવી, દિલમાં. ૧૫
 ઢાળ ઇચ્છારમી પૂરી થાએ, રામચંદ્ર મુનિ કહે ઉમાએ;
 નિયતિહરિ સુપસાએ, દિલમાં. ૧૬

દોહરા

કુમર તણા આદેશથી, સજ્જન ચાલ્યો તામ;
 વિવિધ વિચારો ઉદ્ભવે, દુર્જન મનમાં આમ. ૧
 કાલે મેં નૃપ આગળે, કહી હતી જે વાત;
 તે કારણ મુજ તેડીયો, ભૂપતિએ એકાંત. ૨
 શું શું કહેવું ત્યાં કને ?, મનશું કરે વિચાર;
 હવે લાલેરું રાયને, એમાં ન લાવું વાર. ૩
 કોધારણુ^૨ રાજા થઈ, કરશે તેહની ઘાત;
 મુજને આદર આપશે, થાશે બહુ સુખ સાત. ૪
 રાજ રમણી એ મુજને, આપશે ધરી બહુ ખ્યાર;
 તિમ્ વળી ઉપકાર માહરો, માનશે નૃપ તે વાર. ૫
 દુર્મતિ આગે ચાલીયો, હુંસ ધરી મનમાંય;
 શ્રોતાજન ! હવે સાંભળો, મનમાં થઈને ઉમાય. ૬

ઢાળ ૧૨ મી

[ગોકુળની ગોવાલણી, મહિ વેચવા આવે-એ દેશી.]

સજ્જન આગે ચાલીયો, હુંસ મનમાં ધરીને;
 રાજ મારગને ઓળંગીને, આવે ગુપ્ત દ્વાર તે. ૧

૧ સ્ત્રી. ૨ ક્રોધથી રાતો પીળો.

- દ્વાર પ્રવેશ કરે યદા, ચંડાળે શું કીધ ?;
 અસિ^૧ હાથમાં લેઈ કરી, ગાઢ પ્રહારજ દીધ. ૨
 દુષ્ટ લઈ મૃત્યુ તદા, રોદ્ર ધ્યાનને યોગે;
 રત્નપ્રલાએ^૨ ઉપનો, નિજ કર્મના લોગે. ૩
 ક્ષેત્ર વેદના નરકની, દશધા^૩ અનુભવતો;
 પરમાધામી તેહને, માર મારે તવ રાતો. ૪
 ચંડાળો તવ આવીને, નૃપને માથું ખતાવે;
 તે દેખી ભૂધવ^૪ તિહાં, મન આનંદ પાવે. ૫
 કુમરે પ્રભાત સમય તદા, મિત્ર મુઓ જાણી;
 ખેદ થયો તેને ઘણો, મુખ ખોલે એમ વાણી. ૬
 આ શું અધમાધમ કામ તે, રાજાએ કીધ ?;
 તવ ત્રિય^૫ આવી કંતને, ખોલે વચન પ્રસિદ્ધ. ૭
 સ્વામી ! જો તમે જાત તો, થાતે બહુજ અકાળે;
 રાજ કાજ મેલા હુવે, હવે હુશીયાર થાજો. ૮
 કુંવરજી ખેદ કરે ઘણો, મિત્ર મુઓ તે માટે;
 ભર્તા^૬ પ્રત્યે તવ સા કહે, હવે ખેદ શા માટે ? ૯
 પ્રભાત કાળે નૃપે સાંભળ્યું, સજ્જનના મરણનું;
 શિર ધૂણીને કહે રાજવી, શીશ છેદાણું ગુણીનું. ૧૦
 જામાતા^૭ મુજ વૈરી તે, ન મુઓ હજી એહ;
 તો હવે પ્રગટ પણે સહી, મારવો મહારે તેહ. ૧૧
 એમ ધારીને નરપતિ, સેના કીધી તૈયાર;
 ભુંગળ ભેરી વાજતી, સાંભળે મંત્રી તે વાર. ૧૨

૧ તરવાર. ૨ પહેલી નરક. ૩ દશ પ્રકારે. ૪ રાજ. ૫ સ્ત્રી.
 ૬ પતિ ૭ જમાઇ.

- મહીપતિ^૧ પાસે આવીને, પૂછે તવ કરજોડી;
કેના ઉપરે પ્રભુ ! તમે, ચાલ્યા રથને જોડી ? ૧૩
- મંત્રીને તવ નૃપ કહે, જામાતા અવદાત;
વળી પૂછે તે રાયને, કોણે કીધી એ વાત ? ૧૪
- મહીપાળ^૨ કહે અમાત્યને,^૩ સજ્જને વાત કીધી;
સચિવ^૪ સુણી નૃપને કહે, વાત એ નહિ સીધી. ૧૫
- એમાં કાંઈ કારણ હશે, સ્વામી ! મન આલોચો;
સજ્જન તો દુર્જન સમો, એણે ઘાલ્યો તુમ ઘોંચો. ૧૬
- વિવિધ પ્રકારે રાયને, મંત્રીએ સમજાવ્યો;
રઠીયાળો રઠ મૂકે નહિ, પ્રધાન કાંઈ ન કાવ્યો. ૧૭
- વળી મંત્રી^૫ નૃપને એમ કહે, જે હોય હુકમ તુમારો;
પૂછી આવું જામાતને, ધાય નિશ્ચય સારો. ૧૮
- અમાત્ય ચલાવી આવીયો, હલિતાંગને દ્વાર;
શીશ નામીને વીનવે, સ્વામી ! અરજ સ્વીકાર. ૧૯
- નૃપને સજ્જને ભોળવ્યો, તેથી થયો ઉત્પાત;
રાજાને સમજાવવા, કહો તુમ અવદાત. ૨૦
- ત્રટકીને કુંવર કહે, મહારી પૂછો કાં જાત ?;
રણ મેદાનમાં આવજો, ત્યારે જણાશે નાત. ૨૧
- મંત્રીશ્વર વળતું કહે, તમે ધરમી પ્રાણી;
માણસ મરશે સંગ્રામમાં, એહવી કાં વદો વાણી ? ૨૨
- કુંવરે કાંઈ કહી નહિ, પોતાની તવ વાત;
પુષ્પવતીને પૂછીયો, હલિતાંગ અવદાત. ૨૩
- અથથી માંડીને કહ્યો, કુંવરનો વૃત્તાંત;
એહ સુણી રાજ થઈ, રાય પાસે આયાત. ૨૪

- ધૂરથી માંડીને જાધી, નૃપને વાત કીધી;
એહ સુણીને રાજ્યો, મન જાણે એ સીધી. ૨૫
- મંત્રીને પૂછે યદા, હવે કૈરવું કેમ ?
અમાત્ય તદા નૃપને કહે, વાત સુણો ધરી પ્રેમ ૨૬
- શ્રીવાસ નગરે ચર^૧ મોકલી, તિહાં પૂછા કરાવો;
તો માહિતી સઘળી મળે, ગમ^૨ તિહાં લગે ખાવો. ૨૭
- ભૂધવે ભૂત્યો^૩ મોકલ્યા, નૃપ નરવાહન પાસે;
મંત્રીશ્વરો પણ આવીને, પ્રણમે ઉદ્દાસે. ૨૮
- રાયને સઘળો પૂછીયો, કુંવરનો અવદાત;
વળતું મંત્રીને નૃપ કહે, લક્ષિતાંગ મુજ જાત. ૨૯
- સુરદત્તાલિધ મુજ ભૂત્ય^૪ છે, સજ્જન તેહનો કુમારો;
અમાત્યો ચરી એહ સાંભળી, થયા રાજ અપારો. ૩૦
- સત્કારી મંત્રીશ્વરો, દર્ધ ઉતારા સાર;
નિજ પ્રધાનને તેડીને, કહે તેણી વાર. ૩૧
- જાઓ તમે વેગે તિહાં, તેડી લાવો કુમરને;
નજરે દેખીશ તો ધશે, સુખ મુજ અંતરને. ૩૨
- ગારમી ઢાળ પૂરી થઈ, નિયતિહરિ સુપસાય;
રામચંદ્ર મુનિ કહે હવે, સાંભળો સહુ ભાય !. ૩૩

દોહરા

- મંત્રી સાંભળી હરખીયો, મળી કુંવરની ભાળ;
અહોભાગ્ય અમારડો, હવે સહુ જાશે જ'જાળ. ૧
- સચિવો ત્યાંથી ચાલીયા, સાથે લેઈ પરિવાર;
અનુક્રમે તિહાં આવીયા, કંચનપુરને દ્વાર. ૨

- જઈ સલામાં પ્રણમીયો, ભૂધવને ધરી ખ્યાર;
 ભેટણું આગળ મૂકીને, કર જોડયા તે વાર. ૩
- શિર નામી કહે ભૂપને, નરવળન કહ્યા જીહાર;
 અમચા કુંવરને સાચવી, મુજ પર કર્યો ઉપકાર. ૪
- જિતશત્રુ આદર દઈ, આસન આપે તામ;
 કુશળાલાપ પૂછી કરી, હરખ્યો મનમાં આમ. ૫
- ભૂપે કુમરને તેડીયો, આદર સહ તેણી વાર;
 લલિતાંગ પણ આવીને, નૃપને કરે જીહાર. ૬
- ભૂપ કુંવરને ખમાવતો, મનમાં ધરી ખડુ ખ્યાર;
 મુજને સજ્જને લોળવ્યો, હું થયો મૂઠ ગમાર. ૭
- કરજોડી કુંવર કહે, તુમચો ઈહાં નહિ દોષ;
 પૂર્વ કર્મ સંયોગથી, પ્રાણી લહે દુઃખ રજેસ. ૮
- લોકો સહુ હર્ષિત થયા, સમી ગયો નૃપ દ્રેષ;
 સચિવ કહે તવ ભૂપને, હવે જાશું અમ દેશ. ૯
- તુમચા જમાઈને પ્રભુ !, શીખ દીયો અમ સાથ;
 વાટલડી જોતો હશે, કુમરની અમચો નાથ. ૧૦

ઢાળ ૧૩ મી

[ધારણી મનાવે રે મેઘ કુમારને રે-એ દેશી.]

ભૂધવ ચિંતવે મનમાં એણી પરે રે, હવે મ્હારે કરવું કેમ ?
 જન્માતા ઈહાં નહિ રાખતાં રે, જાશે ઘરે ધરો પ્રેમ.

સાંભળજો લવી ! ઈહાં શું નીપજે રે ? ૧
 એમ વિચાર કરીને નિજ મને રે, યપમણે સર્વને તામ;
 જામાતાને જાવો નહિ દઈ રે, એ વિણ નહિ આરામ. સાં. ૨

૧ એમકુશળની વાત. ૨ અત્યંત. ૩ જમાઈ. ૪ કહે.

કરજોડીને સચિવ એમ વીનવે રે, સાચી તુમચી વાચ;
પણ અમ સ્વામી રતનુજ વિણ હુઃખ ધરે રે,

કુમર વિણ જીવે ન રાય. સાં. ૩
ઘણ વિધ વાતો પરસ્પર તે કરે રે, તવ વન પાળક આય;
કરજોડી ભૂધવને એમ કહે રે, સ્વામી ! સુણો મોરી વાય. ૪
તુમચા બાગમાં પદ્માકર મુનિ રે, સમવસર્યા છે રામ !;
એહવાં વચન સુણી ઉપકુલ્લિત થયો રે,

નૃપ મન હરખ ન માય. સાં. ૫
વનપાળકને આપી વધામણી રે, વંદન કરવા જાય;
ગુરૂ પદ પ્રણમી બેઠો સનમુખે રે, કરકજ જોડી રાય. સાં. ૬
ભવ્ય જનોને ધર્મ પમાડવા રે, દીયે મુનિવર ઉપદેશ;
આયુ અસ્થિર ગત સમય ન સાંપડે રે, ધર્મ કરો ગત દેવ. ૭
એમ વિવિધ દીધી ગુરૂ દેશના રે, સાંભળીને તિહાં રાય;
વૈરાગ્ય વાસિત મન ભૂધવ થયો રે, ગુરૂના પ્રણમી પાય. સાં. ૮
હું પાછો આંહિ આવું નહિ રે, તિહાં લગે રહો ઇણ કાય;
રાજ્ય વ્યવસ્થા કરીને આવશું રે, લેશું સંયમ તાય !. સાં. ૯
ગુરૂ કહે પઅહામુહં દેવાણ્ણિયા રે !, જેમ તુમને સુખ થાય;
વંદન કરીને તિહાંથી ચાલીયો રે, નગરમાં આવ્યો રાય. ૧૦
મહોચ્છવ કરીને નિજ રાજ આપીયું રે, જમાઈને તેણી વાર;
સંજમ લઈ કરણી કરી આકરી રે, ખેડાંવ્યો મોક્ષ મુગાર. ૧૧
સચિવને રાજ્ય ભળાવી સપ્રેમથી રે, કુમર અલ્યો નિજ ગામ;
અનુકંમે ચાલતાં આવ્યા નિજ પુરી રે,

ખખર થઈ નૃપને તામ. સાં. ૧૨

૧ વાણી-વચન. ૨ દીકરો. ૩ રાજ-હર્ષ પામ્યો. ૪ હાથરૂપી
કમળ. ૫ જેમ સુખ ઉપજે તેમ કરો

નગર શણુગારો સામૈયું કરે રે, પુત્ર પિતા મળ્યા તામ;
 હર્ષાશ્રુ વહે સુતને નવરાવતો રે, આવે રાજ્યમાં આમ. ૧૩
 દ્વિતાંગ આવ્યો માતાજી કને રે, પ્રહમે તેહનાં પાય;
 પુત્રને દેખી રે નયને આંસુ ઝરે રે, મનમાં હરખ ન માય. ૧૪
 નિયતિહરિ ગુરુરાજ પસાયથી રે, પૂરણ તેરમી ઢાળ;
 ૧રામેંદુ કહે ભવિયણ ! સાંભળો રે, આગળ વાત રસાળ ૧૫

દોહરા

ભૂપતિ મનમાં ચિતવે, દેવો સંજમ ભાર;
 એમ ૧આલોચે ચિત્તમાં, રાજ્ય દેહું કુમાર. ૧
 એહવે ત્યાં કને આત્રીયો, વનપાળક તેણી વાર;
 કર જોડી નૃપને કહે, આપું વધાઈ સાર. ૨
 ગુણશીલ નામે ઉદાનમાં, ૩સમવસર્ચા મુનિરાય;
 એહવાં વયણો સાંભળી, મનમાં હરખ ન માય. ૩

ઢાળ ૧૪ મી

[દેશી રશીયાની.]

શ્રીવાસપુરે એહવે મુનિ આવીઆ,

ધર્મદોષ અણુગાર; ચતુર નર !

રાય સુણી ગુરૂવંદન ચાલીયો,

ધરતો હરખ અપાર. ચતુર નર !

નિમુણો સાજન ! મુનિવર દેશના. ૧

૪હય પગય રથ કપાયકને લઈ કરી, અંતે ઉરશું જાય; ચ.

જઈને વાંઘા મુનિવર ભાવશું, કર્મના મળને ધોય ચ નિ. ૨

૧ રામચંદ્રજી. ૨ વિચારે. ૩ આવીને બિરાજ્યા. ૪ ધોડાનું લશ્કર.

૫. હાથીનું લશ્કર. ૬ પગપાળા માણસોનું લશ્કર.

એમ કરી બેઠો ગુરૂ સન્મુખે, દેશના દિયે મુનિરાજ; ચ.
 આ સંસાર અતિ દુઃખથી ભર્યો, ધર્મ કરો તુમે આજ. ૩
 આયુ અસ્થિર કહ્યું જિનરાજજી, તજીયે પાપ વિચાર. ચ.
 જરા રાક્ષસી આવતાં જીવને, રૂઢાય ન કોઈ થનાર. ૪
 રમણી? સુતના* મોહમાં જન કસ્યા, સંચે પાપ અપાર;
 ભોગવતાં કડવા વિપાકને, ખાશો જમનો માર. ચ. નિ. ૫
 રચકિ ઝહરિ ઝહર નારદ રામજી, ઈંદ્ર અને જિનરાય; ચ.
 આયુ પૂર્ણે સહુ ચાલ્યા ગયા, કોણ રંક કોણ રાય?. ૬
 ઉગે તે તો અસ્ત થવા ભણી, જન્મે તેનો રે નાશ; ચ.
 ક્ષણ ક્ષણ આયુષ્ય ઘટતું બય છે, ત્યાગો હવે મોહ પાશ. ૭
 એમ સમજીને ધર્મ કરણી કરો, જે ભવ તરણી^૫ ગણાય;
 એક ટેકથી ધર્મ આરાધતાં, શાશ્વતું સુખ પમાય. ચ. નિ. ૮
 એમ સુબોધ સુણી અણુગારનો, બૂઝયા બહુ નર નાર. ચ.
 દેશના અંતે પૂછે નરપતિ, સુત પૂરવ ભવ સાર. ચ. નિ. ૯
 ગુરૂ કહે દેવાનુપ્રિય ! સાંભળો, કહું તેહનો અવહાત; ચ.
 ચહુ નાણી મુનિવરજી પ્રકાશતા, ગત ભવની જે વાત. ચ. ૧૦
 જંબૂદ્વીપે ભારહવાસમાં,^૬ દેશ મગધ મનોહાર; ચ
 શાલીગ્રામે શેઠ સુદત્ત વસે, બહુલો તસ પરિવાર. ચ. ૧૧
 ધર્માધર્મ^૭ ન જાણે શેઠ તે, ભક્ષાભક્ષ^૮ ન લક્ષ;^૯ ચ.
 યોવન ધનનો મદ ઘણો દેહમાં, પણ થઈ વર્તે દક્ષ.^{૧૦} ચ. ૧૨

૧ સ્ત્રી. ૨ ચક્રવર્તી. ૩ વાસુદેવ-શ્રી કૃષ્ણ. ૪ શંકર મહાદેવ.
 ૫ સંસાર રૂપ સમુદ્રને વિષે નાવા-જહાજ સમાન. ૬ ભારત ક્ષેત્રમાં.
 ૭ ધર્મ અને અધર્મ ૮ ભક્ષ્ય-ખાવા લાયક અને અભક્ષ્ય નહિ ખાવા
 યોગ્ય. ૯ ભાન. ૧૦ હકાપણ સહિત. * સુંદર શરીર વાળી.

એકદા એક સેવકના હાથથી, લક્ષપાકનું ઠામ; ચ.
 ફૂટયું તવ રૂઠો તે ઉપરે, ક્રોધ અતિ ઘણો પામ. ચ ૧૩
 રે રે આંધળા ! આંખ શું નીકળી ?, ખરે ખપોરે આજ; ચ.
 ખહું મૂલું એ તેલનું પાત્ર જે, ભાંજ્યું અધમ ! ગત લાજ. ૧૪
 એમ કલુષ વચને અતિ તર્જિયો, દાસ થયો ભય ભીત; ચ.
 દીન વદને કહે ચૂક્યો શેઠજી !, હવે નવ ભૂલું ખચીત. ચ. ૧૫
 માફ કરો અપરાધ એ માહરો, અન્નદાતા છો દયાળ !; ચ.
 ફરી ગુન્હો ન કરીશ હું એહવો, કરૂણા કરો કૃપાળ ! ચ. ૧૬
 એમ વિવિધ વચને સમજાવીયો, પણ નવ ઉત્તરે રોષ; ચ.
 તવ અનુચર ? ઘર છોડી નીકળ્યો, રોષનો કરી મને પોષ ૧૭
 તાપસ થઈ કરણી કરી ઉપનો, સજ્જન સેવક પુત્ર; ચ.
 વૈર ખંધાણું તૈલ નિમિત્તથી, કર્મ ગતિ અફલુત. ચ. ૧૮
 વૈરનો ખંધ પડ્યો અતિ આકરો, સુદત્ત દાસનો એમ; ચ.
 વૈર ના ખાંધશો કોઈથી પ્રાણીયા !, ભવજળ તરીયે જેમ. ચ. ૧૯
 એકદા સુદત્તને મળીયા સદ્ગુરૂ, ધર્મચશા અણુગાર; ચ.
 ખૂઝી ધર્મ અંગી કર્યો ભાવથી, પાળતો શ્રાધાચાર. ૨૦
 આણા શ્રી જિનરાજની પાળીને, સરળપણે કરી કાળ; ચ.
 તહારે ઘરે સુત પણે તે અવતર્યો, લલિતાંગ એ ખાળ. ચ. ૨૧
 પૂરવ ભવની સુણી એમ વાતડી, ચિંતે એમ નરનાર; ચ.
 વચને કર્મ ખાંધ્યાં જે તે ભયે, તે ભોગવ્યાં આ વાર. ચ. ૨૨
 તે ભણી વચન વિચારી બોલવાં, જેમ નવ લાગે કર્મ; ચ.
 વૈર વિરોધ વાધે નહિ તિમ વળી, આતમ હોવે સધર્મ. ચ. ૨૩
 પરસ્પરે કરે ખામણા સહુ મળી, શુદ્ધ મને ગુરૂ શાંખ; ચ.
 રામચંદ્ર મુનિયે કહી ચૌદમી, નિસુણો મન સ્થિર રાખ. ચ. ૨૪

દોહરા

- ૧ સુધા રઝરણુ સમ દેશના, નિસુણીને નર નાથ;
ચારિત્ર લેવા ૩ ઉમદો, છોડી સઘજો સાથ. ૧
- રાજપાટ દર્ધ કુમરને, આણા લર્ધ પરિવાર;
જ્ઞાન ગર્ભ વૈરાગ્યથી, ભૂપ થયા અણુગાર. ૨
- પરસંસે સહુ પુરજનો, ધન્ય ધન્ય વૈરાગ્ય ! ! !;
છતી રૂઢિને ત્યાગીને, સંયમી થયા મહાભાગ્ય. ૩
- નમી સ્તવી રૂપિરાજને, કુમરને પુરના લોક;
આવ્યા સહુ નિજ નિજ ઘરે, ગુણ ગાતા પુણ્યલોક. ૪
- રાજરૂપિ ગુરૂ પસંનિધે, મહીયલ કરે વિહાર;
શુદ્ધ સંયમ પાળતા, આતમને હિતકાર. ૫
- સ્વલ્પ ૭ પ્રમજ્યા પાળીને, કરી સંલેખણા સાર;
આરાધન શુદ્ધિ કરી, ખેડ્યાં મોક્ષ મુજાર. ૬

ઢાળ ૧૫ મી

[ધન ધન સાચો સંપ્રતિ રાજ-એ દેશી.]

લલિતાંજ રાજ હવે સુખ તાજ, લોગવે પુણ્ય સંયોગજ;
હયા પકડ વજડાવે રાજ્યે, ટાળે વ્યસન અયોગ જ. ધ. ૧

ધન ધન જે નર ધર્મ આરાધે, સાધે આતમ કામજ;
આ લવ પર લવ તે જન સુખિયા, પામે સુખ આરામ જ. ૨

ધર્મના સાધન ધર્મ જનને, પૂરા પાડે રાય જ;
સાથ આપવા ધર્મ જનને, તન મન ધન ઉભાય જ. ધ. ૩

ધર્મનાં ધામ ધગસથી ખંધાવે, સેવે ગુરૂજન પાય જ.
દાન સુપાત્રે આપે લાવે, ગુણિજનના ગુણ ગાય જ. ધ. ૪

૧ અમૃતનો. ૨ ધૌરીયો. ૩ ઉત્કંઠાવાળો થયો. ૪ પવિત્ર-
નિર્મળ કીર્તિવાળાના ૫ પાસે. ૬ પૃથ્વી ઉપર. ૭ દીક્ષા. ૮ પાપ-
દોષના પશ્ચાત્તાપ પૂર્વક પ્રાયશ્ચિત્ત લઇને.

ધર્મ પુણ્યનાં વિવિધ કામ એમ, કરતાં ગાળે કાળ જી;
 રાજા જેહવી થાય પ્રજા પણ, શાસ્ત્ર વચન એ ભાળ જી. ૫
 ભોગ કર્મનો અંત લાહી નૃપ, ચિંતે લઉં ચારિત્ર જી;
 મોક્ષ માર્ગનું કરી આરાધન, નરભવ કરૂં પવિત્ર જી. ૬
 નરકેશરી નિજ પુત્રને આપે, રાજ્ય પાટ નર નાથ જી;
 નિવૃત્તિ મેળવી શાંત ચિત્તથી, સંભારે જગ નાથ જી. ૭
 છતાં ભોગ ને છતી શક્તિએ, છોડે તેહને ધન્ય જી !;
 અછતા પણ ત્યાગે કેા વિરલા, ત્યાગી વૈરાગી મન્ય^૧ જી. ૮
 એહવે તે પુરના વન માંહે, ધર્મચશા અણુગાર જી;
 આઘ્યા ભાવ્યા ભવ્ય જનોને, દર્શન જસ સુખ કાર જી. ૯
 મુનિ આગમ શ્રવણે સુણી નરવર,^૨ રંજિત થઈ નરરાય જી;
 અતિશય ભાવે વંદન આવે, પુરજન સહુ વન માંય જી. ૧૦
 ભક્તિ ભર સહુ વંદન કરીને, ખેડા મુનિવર પાસ જી;
 અમૃત સમ દેશન ગુરૂ આપે, નિસુણે સહુ ઉદ્ધવાસ જી. ૧૧
 ભો ભવ્યો ! શ્રી જિનવર ભાંખે, દુવિધ શાંતિમય ધર્મ જી;
 શ્રાવક સાધુપણાનો રૂડો, પાળતાં નિગમે^૩ કર્મ જી. ૧૨
 શક્તિ અનુસારે વ્રત પાળો, ટાળો અસત્ય આચાર જી;
 મરણ તણુ ભય મન મતિ આણુ. વ્યસન કરો પરિહાર જી. ૧૩
 ઈત્યાદિક ઉપદેશ સુણીને, સમજ્યા બહુલા જીવ જી;
 વ્રત પદ્યદ્વંદ્વપાણુ ઘણા જન લેવે, વિનયથી પામીયે^૪ શિવ જી. ૧૪
 લલિતાંગ નૃપતિ સુણી દેશના, ચઢી ભાવની નાવ જી;
 તત્પર થયો સંયમ લેવાને, પામી ઉત્તમ દાવ જી. ૧૫
 ગુરૂવર નમી ઘર આવી કુમરને, રાજ્ય ઠવી તતકાળ જી;
 પરમ વૈરાગ્યે દીક્ષા લીધી, સિંહ પરે ઉજમાળ જી. ૧૬
 પુત્રાદિક વાંદી ઘર આવ્યા, કરતા મુનિ ગુણ ગ્રામ જી;
 ગુરૂ પણ વિચર્યા મહી મંડળમાં, આત્મિક^૫ ધર્મારામ જી. ૧૭

૧ ત્યાગી, વૈરાગી મનાતા. ૨ રાજા. ૩ અપાત્ર. ૪ મોક્ષ. ૫
 આત્મા સંબંધી ધર્મરૂપ અગીયા સરખા.

અંગ ઇચ્છારે પૂરણ શીખ્યા, વિનયે ગુરુવર પાસે જી;
 મુનિની કરણી કરે ભવ તરણી, કરતા આત્મ પ્રકાશ જી. ૧૮
 તપ જપ સંયમ નિર્મળ પાળી, અંતે અણસણ સાધ જી;
 ખારમે સ્વર્ગ^૧ નિર્જર^૨ થઈને, ભોગવે સુખ આઘાધ જી. ૧૯
 બાવીશ અચરનું^૩ આયુ ભોગવી, મહા વિદેહ ઉપજાંત જી;
 સદ્ગુરુ સંગે સંયમ આદરી, નિવૃત્તિ^૪ પદ પામંત જી. ૨૦
 નમો નમો એહવા મુનિ જનને, નમતાં પાતિક જાય જી;
 કથા સુણીજે ગુણી જનોની, મંગળ માળા થાય જી. ૨૧
 ગૃહવાસે પણ રહ્યા ધર્મ દૃઢ, ન તજી ધર્મની ટેક જી;
 એહવી દૃઢતા ધર્મની પાળે, તે લાખોમાં એક જી. ૨૨
 એહ કથા નિસુણી નર નારી, ધરજો હૃદય મુઝાર જી;
 ધર્મ નિયમ નિષ્ઠાએ^૫ પાળો, થાશે સદ્ગુણ અવતાર જી. ૨૩
 કથા મહોદધિ ગ્રંથથી ઉદ્ધરી, એહ કહ્યો સંખંધજી;
 ભવ્યજનોને સદ્બોધ કરી, રચિયો એહ પ્રખંધ જી. ૨૪
 સાધુ સમાજે આચારજ વર, કર્મસિંહ ગુરુ રાય જી;
 તે ગુરુના સુપસાયે કીધી, એ કવિતા સુખ દાય જી. ૨૫
 નલ વસુ નિધિ^૬ શશી સાલે સોહે, મધુ માસ મનોહાર જી;
 વીર જયંતી કંઈક વારે, ગામ ભોજાય મુજાર જી. ધન. ૨૬
 પંદરમી ઢાળે રંગરસાળે, પૂર્ણ થયો અધિકાર જી;
 રામચંદ્ર કહે શ્રોતાને ઘરે, હોજો જય જયકાર જી. ધ. ૨૭
 મુદર્શન ગિરિ દરવિ^૭ શશી કરતા, જ્યોતિષચક્ર હમેશજી;
 એહ કથા સ્થિર રહેજો ત્યાં લગે, વિશ્વમાંહે સુવિશેષ જી. ૨૮
 ઇતિ શ્રી લલિતાંગ કુમારનો રાસ સમાપ્તઃ

૧ દેવ. ૨ સાગનેપમનું. ૩ મોક્ષપદ. ૪ દૃઢ મનથી. ૫ ચૈત્ર
 ૬ સોમવાર. ૭ મેરૂ. ૮ પર્વત. ૯ સૂર્ય. ૧૦ ચંદ્ર.

શાસન સમ્રાટ આ.ભ.
શ્રી વિજય નેમિસૂરિશ્વરજી મ.સા. નાં શિષ્યરત્ન
પ.પૂ.આ.ભ. શ્રી પદ્મસૂરિ ગ્રંથાલય
દાદા સાહેબ, ભાવનગર

૨૫૦ આચાર્યશ્રી કર્મસિંહજી સ્વામી શાસ્ત્રમાળા

પ્રગટ થયેલા મહાકાવ્યોની યાદી

૧ સામાયિક સૂત્ર મૂળ અર્થ અને વિવેચન સહ.	૧૯ ચંપકમ
૨ જૈન સમાચાર ગદ્યાવલી ખંડ ૫-૬	૨૦ ચંપકમ
૩ સદર ખંડ ૭-૮	૨૧ અનાથી
૪ સુમન સંચય	૨૨ હરિકેશી મુન ચારિત્ર સંસ્કૃત
૫ ગુરૂસ્તવના અને સહ્યોધ	૨૩ ગહુલી સંગ્રહ ભાગ ૧ લો
૬ સામાયિક પ્રતિક્રમણ મૂળ	૨૪ સનતકુમારનો રાસ
૭ તપસ્વી તલકેશી સ્વામીનું જીવનવૃત્તાંત	૨૫ ગહુલી સંગ્રહ ભાગ ૨ જો
૮ પ્રતિક્રમણ સ્પષ્ટીકરણ	૨૬ શ્રાવક વ્રત દર્પણ
૯ શ્રી જૈન સંગ્રહાય સંગ્રહ ભાગ ૧ લો	૨૭ ભુવન સુંદરીનો રાસ
૧૦ સદર ભાગ ૨ જો	૨૮ તિલોક સુંદરીનો રાસ
૧૧ સદર ભાગ ૩ જો	૨૯ પુરંદર કુમારનો રાસ
૧૨ સામાયિક પ્રતિક્રમણ સાર્થ	૩૦ સુમિત્ર નૃપનો રાસ
૧૩ ગુરૂસ્તવના અને શ્રાવિકા કર્તાવ્ય	૩૧ સદાધ માળા મૂળ છાયા અને સાર્થ
૧૪ શ્રાવિકા સુબોધમાળા ભા. ૧ લો	૩૨ જૈન સંવાદ રતનમાળા
૧૫ સંગ્રહાય સંગ્રહ ભાગ ૪ થો	૩૩ સુલસા સતીનો રાસ
૧૬ ગુરૂસ્તવના	૩૪ કેનકેસેના સતીનો રાસ
૧૭ શ્રી દાનવીર ધર્મપાળનો રાસ	૩૫ ધનવતી સતીનો રાસ
૧૮ શ્રાવિકા સુબોધમાળા ભા. ૨ જો	૩૬ તરંગવતી સતીનો રાસ
	૩૭ અમરદત્ત કર્તૂરી સતીનો રાસ
	૩૮ લલિતાંગ કુમરનો રાસ